

UCHWAŁA NR XXX / 138/ 02

Rada Gminy Zawady z dnia 30.01.2002 r.

w sprawie „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Zawady”.

Na podstawie art.18 ust. 2 pkt. 15 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001r. Nr 142, poz. 1591) i art. 6 ust. 6 ustawy z dnia 7 lipca 1994r. o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 1990r. Nr 15 poz. 139; Nr 41, poz. 412; Nr 111, poz. 1279; z 2000r. Nr 12, poz. 136; Nr 109, poz. 1157; Nr 120, poz. 1268 oraz z 2001r. Nr 5, poz. 42; Nr 14, poz. 124) Rada Gminy Zawady stanowi, co następuje:

§ 1

Uchwała się „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Zawady” , zwane dalej studium.

§ 2

Studium opracowano dla gminy Zawady w jej granicach administracyjnych.

§ 3

Załącznikami do niniejszej uchwały, stanowiącymi jej integralną część, są :

1. tekst „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy zawady”,
2. rysunek „Uwarunkowań” w skali 1: 10 000 dla obszaru gminy i w skali 1 : 5000 dla miejscowości Zawady,
3. rysunek „Kierunków” w skali 1: 10 000 dla obszaru gminy i w skali 1:5000 dla miejscowości Zawady.

§4

Ustala się obowiązek uwzględniania polityki określonej w studium w :

1. decyzjach i działaniach dotyczących zagospodarowania przestrzennego, w tym realizacji celów publicznych,
2. analizach spójności rozwiązań projektów planów miejscowych z tą polityką

§ 5

Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Gminy.

§ 6

Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia jej ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Podlaskiego.

lp. 151. 2016

Adm 25. 02. 2016

... zgodność z oryginałem
stwierdzam 10 MAR. 2003
Zawady, dn.
podpis ... SAMODZIELNY REFERENT
d/s biurowych
Krystyna Ulbin

PRZEWODNICZĄCY
Rady

[Signature]

ZARZĄD GMINY ZAWADY

STUDIUM

UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY ZAWADY

Załącznik nr 1 do uchwały Rady Gminy

Nr ...XXX/138/02...

Z dnia ...30.01.2002 r.

ZAWADY październik 2001

ZESPÓŁ AUTORSKI OPRACOWANIA:

1. mgr inż. arch. Jerzy Tokajuk - główny projektant
2. inż. Anatol Filipiuk - projektant
3. mgr inż. Janusz Topolski - konsultant
4. mgr inż. Cezary Łoś - konsultant
5. mgr inż. arch. Danuta Kulikowska - opracowanie graficzne

*przy wydatnej współpracy i zaangażowaniu pracowników
Urzędu Gminy Zawady.*

SPIS TREŚCI

I.	WSTĘP	4
1.	Podstawa prawna opracowania.	4
2.	Cel opracowania.	4
3.	Przedmiot opracowania.	4
4.	Funkcja studium.	5
4.1.	Kształtowanie i wykładnia polityki rozwoju przestrzennego gminy i rozwoju gospodarczego.	5
4.2.	Koordinacja planów miejscowych.	6
4.3.	Promocja gminy na zewnątrz.	6
II.	UWARUNKOWANIA.	8
1.	Charakterystyczne dane ogólne.	8
2.	Dotychczasowe przeznaczenie, zagospodarowanie i uzbrojenie terenu.	9
2.1.	Obowiązujący plan zagospodarowania przestrzennego gminy.	9
2.1.1.	<i>Założenia perspektywiczne (prognozy) na rok 1995.</i>	9
2.1.2.	<i>Wnioski o dokonanie zmian w obowiązującym planie zagospodarowania przestrzennego.</i>	11
2.2.	Stan zagospodarowania i uzbrojenie.	12
2.2.1.	<i>Sieć osadnicza.</i>	12
2.2.2.	<i>Sieć drogowa, komunikacja, ruch drogowy.</i>	12
2.2.3.	<i>Zaopatrzenie w wodę.</i>	18
2.2.4.	<i>Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków.</i>	19
2.2.5.	<i>Gospodarka odpadami.</i>	19
2.2.6.	<i>Elektroenergetyka.</i>	20
2.2.7.	<i>Ciepłownictwo.</i>	22
2.2.8.	<i>Telekomunikacja, radiokomunikacja.</i>	23
3.	Obiekty i tereny chronione.	24
3.1.	Obiekty objęte ochroną konserwatorską.	24
3.1.1.	<i>Obiekty zabytkowe -wpisane do rejestru zabytków.</i>	24
3.1.2.	<i>Obiekty kulturowe.</i>	25
3.1.3.	<i>Stanowiska archeologiczne.</i>	28
3.2.	Pomniki przyrody.	29
3.3.	Obszary chronione.	30
4.	Stan i funkcjonowanie środowiska przyrodniczego i kulturowego oraz stan rolniczej przestrzeni produkcyjnej.	32
4.1.	Położenie fizyczno-geograficzne i przyrodnicze.	32
4.2.	Warunki klimatyczne.	33
4.2.1.	<i>Cyrkulacja powietrza oraz ciśnienie atmosferyczne.</i>	34
4.2.2.	<i>Warunki solarne.</i>	35
4.2.3.	<i>Temperatura powietrza.</i>	35
4.2.4.	<i>Wiatr.</i>	37
4.2.5.	<i>Opady atmosferyczne.</i>	39
4.2.6.	<i>Wilgotność powietrza.</i>	40
4.2.7.	<i>Mgła, burze, szron, śnieg, gołoledź.</i>	40
4.2.8.	<i>Fenologiczne pory roku.</i>	41
4.3.	Ukształtowanie i formy terenu gminy.	43
4.4.	Budowa geologiczna obszaru gminy i surowce kopalne.	44
4.5.	Wody powierzchniowe i podziemne.	46
4.5.1.	<i>Wody powierzchniowe.</i>	46
4.5.2.	<i>Stan czystości wód powierzchniowych.</i>	47
4.5.3.	<i>Wody podziemne i stan ich czystości.</i>	48
4.5.4.	<i>Zagrożenie powodziowe.</i>	48
4.6.	Zagrożenia dla środowiska.	50
4.6.1.	<i>Wody.</i>	50
4.6.2.	<i>Powierzchnia ziemi i gleby.</i>	51
4.6.3.	<i>Powietrze, hałas, wibracje oraz promieniowanie elektromagnetyczne niejonizujące.</i>	52
5.	Produkcja rolna i gospodarka leśna.	54
5.1.	Rolnicza przestrzeń produkcyjna.	54
5.1.1.	<i>Bonitacja i typologia gleb.</i>	54
5.1.2.	<i>Struktura zasiewów, plony.</i>	57
5.1.3.	<i>Struktura gospodarstw rolnych.</i>	59

5.1.4.	Gospodarka hodowlana.	60
5.1.5.	Wypożyczenie gospodarstw rolnych i obsługa rolnictwa.	62
5.2.	Lasy i gospodarka leśna.	63
6.	Stan prawny własności gruntów.	64
6.1.	Grunty stanowiące własność gminy.	64
6.1.1.	Grunty stanowiące własność gminy nie oddane w użytkowanie wieczyste.	64
6.1.2.	Grunty stanowiące własność gminy oddane w użytkowanie wieczyste.	66
6.1.3.	Minie gminne (wspólnoty gruntowe i leśne).	66
6.2.	Mienie Skarbu Państwa.	67
6.3.	Własność prywatna.	68
7.	Jakość życia mieszkańców.	69
7.1.	Ludność.	69
7.1.1.	Charakterystyka społeczno-demograficzna.	69
7.1.2.	Struktura zatrudnienia i bezrobocie.	73
7.2.	Zasoby i warunki mieszkaniowe.	76
7.3.	Ruch budowlany.	77
7.3.1.	Ustalanie warunków zabudowy i zagospodarowania terenu.	77
7.3.2.	Pozwolenia na budowę.	79
7.4.	Oświata i wychowanie.	81
7.5.	Kultura.	82
7.5.1.	Folklor, religia.	82
7.6.	Zdrowie i opieka społeczna.	82
7.7.	Sport, turystyka i rekreacja.	83
7.8.	Pozarolnicza działalność gospodarcza.	83
7.8.1.	Przemysł, rzemiosło, usługi, handel.	83
7.9.	Stan finansów gminy.	84
8.	Uwarunkowania określone w strategii gminy, powiatu, województwa, obszaru funkcjonalnego Zielone Płuca Polski.	85
8.1.	Uwarunkowania wynikające ze strategii powiatu białostockiego.	86
8.2.	Uwarunkowania wynikające ze strategii województwa podlaskiego.	86
8.3.	Uwarunkowania wynikające ze strategii rozwoju obszaru funkcjonalnego Zielone Płuca Polski.	88
9.	Analiza SWOT.	88
III.	KIERUNKI	91
1.	Cele i kierunki rozwoju przestrzennego gminy wynikające ze strategii rozwoju obszaru funkcjonalnego ZPP, województwa, powiatu, gminy.	91
1.1.	Strategia rozwoju obszaru funkcjonalnego Zielone Płuca Polski.	91
1.2.	Strategia rozwoju województwa podlaskiego do roku 2010.	92
1.2.1.	Cele strategiczne rozwoju województwa.	92
1.2.2.	Priorytety rozwoju województwa.	93
1.3.	Strategia zrównoważonego rozwoju powiatu białostockiego do roku 2010.	93
1.3.1.	Cele strategiczne rozwoju powiatu.	93
1.3.2.	Przedsięwzięcia strategiczne wynikające ze strategii powiatu dotyczące m.in. gminy Zawady.	94
1.4.	Strategia zrównoważonego rozwoju gminy Zawady do roku 2010.	95
1.4.1.	Wizja i misja rozwoju gminy.	95
1.4.2.	Strategiczne cele i kierunki rozwoju gminy.	97
1.5.	Cele zagospodarowania przestrzennego.	97
1.5.1.	Cele urbanistyczne.	97
1.5.2.	Cele ekologiczne.	97
1.5.3.	Cele społeczne w zagospodarowaniu przestrzennym.	98
1.5.4.	Cele rozwoju gospodarczego.	98
1.5.5.	Cele rozwoju komunikacji i infrastruktury.	98
2.	Obszary wskazane do objęcia ochroną prawną na podstawie przepisów szczególnych.	99
2.1.	Obszar chronionego krajobrazu.	99
2.2.	Rezerwat przyrody.	101
2.3.	Użytki ekologiczne.	102
2.4.	Lasy ochronne.	102
2.5.	Obiekty dóbr kultury wskazane do objęcia ochroną prawną.	103

3.	Lokalne wartości środowiska przyrodniczego i jego zagrożenia.	104
3.1.	Ochrona i kształtowanie środowiska przyrodniczego.	105
3.1.1.	<i>Ochrona powierzchni ziemi.</i>	107
3.1.2.	<i>Ochrona gleb.</i>	108
3.1.3.	<i>Gospodarka wodna i ochrona wód.</i>	109
3.1.4.	<i>Ochrona powietrza.</i>	110
3.1.5.	<i>Ochrona ludzi i środowiska przed hałasem, wibracjami i promieniowaniem elektromagnetycznym niejonizującym.</i>	110
3.1.6.	<i>Ochrona szaty roślinnej i zalesienie.</i>	111
3.1.7.	<i>Ochrona przyrody.</i>	111
4.	Obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej, obszary leśne, w tym wyłączone z zabudowy.	112
4.1.	Rolnictwo.	112
4.2.	Obszary przeznaczone do zalesienia.	115
5.	Obszary zabudowane wymagające przekształceń i rehabilitacji.	116
5.1.	Miejscowość Zawady.	116
5.2.	Wsie i sołectwa.	117
6.	Obszary, które mogą być przeznaczone pod zabudowę.	118
6.1.	Obszary pod działalność inwestycyjną niemieszkaniową.	118
6.2.	Obszary pod zabudowę urządzeniami infrastruktury społecznej.	119
6.3.	Obszary pod zabudowę mieszkaniową i zagrodową.	119
6.4.	Obszary pod zabudowę rekreacyjną.	120
7.	Kierunki rozwoju komunikacji i infrastruktury technicznej.	121
7.1.	Komunikacja.	121
7.1.1.	<i>Sieć drogowa.</i>	121
7.1.1.1.	<i>Drogi krajowe.</i>	121
7.1.1.2.	<i>Drogi powiatowe.</i>	123
7.1.1.3.	<i>Drogi gminne.</i>	123
7.1.2.	<i>Komunikacja autobusowa.</i>	124
7.1.3.	<i>Tereny do wytyczenia ścieżek rowerowych.</i>	124
7.2.	Zaopatrzenie w wodę.	125
7.3.	Odprowadzenie i oczyszczanie ścieków.	125
7.4.	Gospodarka odpadami stałymi.	126
7.5.	Elektroenergetyka.	127
7.6.	Gazownictwo.	128
7.7.	Telekomunikacja.	128
7.8.	Obrona cywilna i ochrona przeciwpożarowa.	128
7.8.1.	<i>Zalecenia z zakresu obrony cywilnej.</i>	128
7.8.2.	<i>Ochrona przeciwpożarowa.</i>	129
8.	Obszary dla, których sporządzanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego jest obowiązkowe.	130
8.1.	Obszary dla, których obowiązek sporządzenia planu miejscowego może wynikać z przepisów szczególnych.	131
8.2.	Obszary dla, których sporządzenie planów miejscowych może być obowiązkowe ze względu na istniejące uwarunkowania.	132
9.	Obszary przewidywane do realizacji zadań i programów wynikających z polityki określonej w strategii rozwoju województwa.	133
9.1.	Polityka przestrzenna państwa i samorządu województwa na obszarze gminy.	133
9.1.1.	<i>Programy zawierające zadania rządowe i wojewódzkie służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych.</i>	133
9.1.2.	<i>Zasady realizacji zadań rządowych i zadań samorządu województwa.</i>	134
9.2.	Zadania rządowe i samorządu województwa służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych.	135
9.3.	Pozostałe zadania i programy wynikające z polityki określonej w strategii rozwoju województwa.	135
	LITERATURA	
	WYKAZ RYSUNKÓW	
	RYSUNKI	
	WYKAZ FOTOGRAFII	
	FOTOGRAFIE	

I. WSTĘP

1. Podstawa prawna opracowania.

- 1.1. Art. 6 ustawy z 7 lipca 1994r. o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. z 1999r. Nr 15, poz.139 z późniejszymi zmianami).
- 1.2. Uchwała Nr XI/47/99 Rady Gminy Zawady z 17 października 1999r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.
- 1.3. Umowa o dzieło z 17 kwietnia 2001 roku na opracowanie studium zawarta pomiędzy projektantami, a Zarządem Gminy Zawady.

2. Cel opracowania.

Celem opracowania jest określenie polityki przestrzennej gminy Zawady, z uwzględnieniem ustaleń strategii rozwoju województwa podlaskiego i powiatu białostockiego.

3. Przedmiot opracowania.

Przedmiotem opracowania jest projekt Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Zawady. Opracowanie składa się z części tekstowej i graficznej wykonanej na dwóch mapach w skali 1:10000 dla całej gminy i 1:5000 dla miejscowości Zawady.

Na podstawie art.6 ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym organy gminy określają politykę przestrzenną gminy w studium, które wiąże je przy sporządzaniu projektu planu zagospodarowania przestrzennego. W studium uwzględnia się uwarunkowania wynikające w szczególności z:

- dotychczasowego przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenu,
- występowania obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów szczególnych,
- stanu środowiska przyrodniczego i kulturowego, w tym stanu rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
- prawa własności gruntów,
- zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych.

Studium określa w szczególności:

- obszary objęte ochroną środowiska przyrodniczego i kulturowego,
- lokalne wartości zasobów środowiska przyrodniczego i zagrożenia środowiskowe,
- obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
- obszary zabudowane,
- obszary, które mogą być przeznaczone pod zabudowę,
- kierunki rozwoju komunikacji i infrastruktury technicznej,
- obszary, dla których sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, na podstawie przepisów szczególnych lub ze względu na istniejące uwarunkowania, jest obowiązkowe,
- obszary przewidywane do realizacji zadań i programów wynikających z polityki rozwoju województwa zawarte w planie zagospodarowania przestrzennego województwa.

4. Funkcja studium.

4.1. Kształtowanie i wykładnia polityki rozwoju przestrzennego gminy i rozwoju gospodarczego.

Studium jest aktem polityki przestrzennej gminy i stąd wynika jego najważniejsza funkcja. Wyznaczanie rozwoju przestrzennego nie jest możliwe bez uwzględnienia podstawowych kierunków roz-

woju gospodarczego (strategii tego rozwoju). Studium jest więc czymś więcej niż aktem polityki przestrzennej. Jest aktem polityki rozwoju przestrzenno – gospodarczego. Z konieczności zatem pełni funkcję planu gospodarczego. Ta dualistyczna rola studium jest cechą polskich rozwiązań prawnych.

W przeciwieństwie do planu zagospodarowania przestrzennego studium nie jest aktem prawa miejscowego i nie może być podstawą do ustalenia warunków zabudowy i zagospodarowania terenu ani wydania pozwolenia na budowę.

4.2. Koordynacja planów miejscowych.

Studium jest szansą na integrację przestrzeni jako określonej całości. Należy więc oczekiwać, że ustalenia studium będą koncentrować się na tym, co interesuje gminę. Opracowywanie częściowych planów miejscowych musi być spójne z ustaleniami studium.

4.3. Promocja gminy na zewnątrz.

Studium to filozofia rozwoju przestrzenno – gospodarczego na przyszłość, a jeżeli tak, to może stać się zachętą do inwestowania. Im bardziej wszechstronny, nacechowany ambicjami lokalnymi i przekonujący jest program tego rozwoju, tym bardziej atrakcyjna staje się formułowana oferta. Na studium można zatem patrzeć jak na kuszącą ofertę pozostania czy też osiedlenia się w gminie. Dobrze skonstruowana oferta może wyzwać aktywność społeczną i stanowić koło zamachowe nakreślanych zamierzeń rozwojowych (Niewiadomski 1998).

CZĘŚĆ I

UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY ZAWADY

II. UWARUNKOWANIA

1. Charakterystyczne dane ogólne.

W układzie administracyjnym (RYS.1) gmina Zawady położona jest w zachodniej (wysuniętej) części powiatu białostockiego i graniczy:

- od północy z gminą Trzcianne powiatu monieckiego,
- od północnego zachodu z gminą Wizna powiatu łomżyńskiego,
- od południowego zachodu z gminą Rutki powiatu zambrowskiego,
- od południowego wschodu z gminą Kobylin Borzymy powiatu wysokomazowieckiego,
- od wschodu z gminą wiejską Tykocin powiatu białostockiego.

Gmina położona jest w dorzeczu Narwi, która wyznacza zarazem północną granicę gminy. Wschodnią granicę na znacznym odcinku wyznacza rzeka Ślina będąca lewym dopływem Narwi.

Przez południową część gminy przebiega trasa relacji Białystok – Warszawa (droga krajowa nr 8), natomiast przez północną trasa relacji Białystok – Łomża (droga krajowa nr 64). Są to dwa strategiczne dla gminy Zawady szlaki komunikacyjne.

Obszar gminy wynosi 11 267ha. W skład jej wchodzi 29 wsi, w tym 26 sołectw.

Ludność gminy wynosi 3043 osoby w tym 1601 mężczyzn i 1442 kobiety (*Rocznik statystyczny województwa podlaskiego 2000*).

Jest to gmina o charakterze typowo rolniczym.

Gmina Zawady jest członkiem Stowarzyszenia Gmin Górnej Narwi do którego przystąpiła w 1999r. (uchwała Nr XI/48/99 Rady Gminy Zawady z dnia 17 października 1999r.) oraz Związku Gmin Wiejskich Województwa Podlaskiego (uchwała Nr XXI/88/2000 Rady Gminy Zawady z dnia 14 listopada 2000r.).

2. Dotychczasowe przeznaczenie, zagospodarowanie i uzbrojenie terenu.

2.1. Obowiązujący plan zagospodarowania przestrzennego gminy.

Plan Przestrzennego Zagospodarowania Gminy Zawady został zatwierdzony uchwałą Gminnej Rady Narodowej Nr XXII/20/82 z dnia 23 maja 1982 roku. Przyjęte w planie założenia określono w perspektywie czasowej do 1995 roku.

2.1.1. Założenia perspektywiczne (prognozy) na rok 1995.

1) Demografia:

- spadek liczby ludności ogółem – do 2900 osób,
- wzrost liczebności dzieci i młodzieży,
- spadek liczby ludności w wieku produkcyjnym,
- wzrost udziału grupy poprodukcyjnej,
- spadek aktywności zawodowej,
- spadek zatrudnienia w rolnictwie,
- wzrost zatrudnienia w przemyśle, budownictwie i usługach.

2) Oświata i wychowanie:

- liczba dzieci i młodzieży - 19% ogółu ludności,
- rozbudowa szkoły podstawowej w Chlebiotkach Nowych,
- budowa Zbiorczej Szkoły Gminnej w Zawadach,
- budowa szkoły podstawowej w Targoniach Wielkich, Konopkach Pokrzywnicy, Strękowej Górze,
- wskaźnik 25 uczniów / izbę lekcyjną,
- realizacja sieci obiektów wychowania przedszkolnego w Zawadach, Maliszewie Perkusach lub Maliszewie Łynkach, Grabowie Starym lub Nowym, Rudnikach,

Targoniach Krytułach, Ciborach Chrzczonach, Krzewie Starym lub Nowym.

3) Mieszkalnictwo:

- osiągnięcie wskaźnika 21,4 m² pow. użytk. na osobę,
- realizacja budownictwa mieszkaniowego (wielorodzinnego, jednorodzinnego, zagrodowego) na istniejących siedliskach i w plombach między istniejącą zabudową.

4) Komunikacja:

- zarezerwowanie pasa drogowego o łącznej szer. 90m pod budowę drogi szybkiego ruchu W-wa – Białystok,
- modernizacja drogi Łomża – Jeżewo,
- przebudowa skrzyżowania dróg Łomża – B-stok i Mężenin – Osowiec.

5) Zaopatrzenie w wodę i usuwanie nieczystości:

- wykonanie 2 wodociągów grupowych obejmujących 12 wsi,
- wykonanie 1 wodociągu zbiorowego – 1 wieś,
- objęcie 2 wsi wodociągiem budowanym na terenie sąsiedniej gminy; w tym celu planowano budowę 3 ujęć i rozbudowę 1 istniejącego oraz wykonanie 33 km sieci,
- likwidacja dzikich wysypisk, urządzenie gminnego wysypiska na terenie wsi Chlebotki.

6) Energetyka i ciepłownictwo:

- budowa stacji transformatorowych 15/04kV w Zawadach i poszczególnych wsiach oraz linii 15 kV,
- zaopatrzenie w ciepło z kotłowni lokalnych.

7) Telekomunikacja:

- 150 abonentów / 1000 mieszkańców.

8) Środowisko przyrodnicze:

- strefą chronionego krajobrazu obejmuje się tereny doliny Narwi i Śliny oraz zachodnią część gminy o największej lesistości.

9) Surowce mineralne:

- dwa punkty eksploatacji żwiru we wsi Łaś Toczyłowo i Zawady Marylki na potrzeby budownictwa indywidualnego.

10) Turystyka:

- lokalizacja schroniska młodzieżowego w Strękowej Górze,
- turystykę uznano za uzupełniającą w rozwoju społeczno – gospodarczym gminy.

2.1.2. Wnioski o dokonanie zmian w obowiązującym planie zagospodarowania przestrzennego.

W okresie obowiązywania planu w oparciu o przepisy ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym, obowiązujące od 1.01.1995 roku, do Zarządu Gminy wpłynął 1 wniosek o dokonanie zmiany obecnego planu. Wniosek dotyczy zmiany funkcji zabudowy zagrodowej na zabudowę usługową na działce nr 84 o pow. około 1ha położonej w Zawadach Kolonii.

Rada Gminy Zawady uznała wniosek za zasadny i podjęła uchwałę w sprawie przystąpienia do opracowania zmiany planu zagospodarowania przestrzennego.

Brak wniosków o dokonanie zmian planu zagospodarowania przestrzennego świadczy albo o jego niezmienniej aktualności i trafności przyjętych założeń rozwoju lub o znikomym ruchu inwestycyjnym i w związku z tym brakiem konieczności dostosowywania planu do obecnych wymogów.

2.2. Stan zagospodarowania i uzbrojenie.

2.2.1. Sieć osadnicza.

Sieć osadnicza gminy liczy 29 wsi. Mają one przeważnie układ ulicówek i rzędówek oraz nieregularnych wielodrożnic i rozdżnic z zabudową kolonijną o charakterze rolniczym z niewielkim programem usług społecznych i gospodarczych. Zabudowa w przeważającej części murowana. Obiekty inwentarskie kryte ogniotrwale w dość dobrym i średnim stanie technicznym (FOT.1).

Miejscowość Zawady pełni rolę ośrodka administracyjnego, obsługi rolnictwa, z zakresu ochrony zdrowia, kultury.

88,7% ludności utrzymuje się z pracy na roli. Przeważanie uprawia się zboże i ziemniaki. Hoduje się bydło mleczne.

2.2.2. Sieć drogowa, komunikacja, ruch drogowy.

Podział dróg na kategorie następuje w trybie ustawy z dnia 21 marca 1985r. o drogach publicznych (Dz.U. z 1985r. Nr 14, poz.69 z późn.zm.).

System komunikacyjny gminy Zawady opiera się na sieci drogowej dróg stanowiących następujące kategorie:

- drogi gminne,
- drogi powiatowe,
- drogi krajowe,
- drogi wewnętrzne (dojazdowe do gruntów rolnych i leśnych oraz innych terenów).

Sieć drogowa jest dość dobrze rozwinięta, jednakże w dużej części drogi gminne i powiatowe są drogami gruntowymi i wymagają budowy nawierzchni utwardzonej.

Transport osobowy opiera się na komunikacji autobusowej i indywidualnej. Ilość zarejestrowanych samochodów osobowych na 31.12.2000r. wynosiła 618.

Wskaźnik motoryzacji – 204sam./1000mieszkańców. Dla województwa podlaskiego na koniec 1999 roku wskaźnik ten wynosił – 190sam./1000mieszkańców.

TAB.1 Drogi gminne (dane Urząd Gminy Zawady -2001r.)

Nr drogi	Nazwa drogi	Długość/mb/
1	2	3
5581B	Cibory Kołaczki – Cibory Gateckie	1200
5582B	Kurpiki – Maliszewo Perkusy	2500
5583B	Rudniki – Strękowa Góra	1900
5584B	Konopki Klimki – Targonie Krytuły	1500
5585B	Nowe Krzewo – Stare Krzewo	2000
5586B	Konopki Pokrzywnica – Cibory Witki	1200
5587B	Nowe Chlebotki – Nowe Grabowo	4000
5588B	Konopki Pokrzywnica – Nowe Grabowo	3500
5589B	Cibory Krupy – Cibory Kołaczki	2000
5590B	Cibory Krupy – do drogi Cibory Gateckie – Zawady	800
5591B	Stare Grabowo – do szosy Mężenin – Osowiec	2500

5592B	Maliszewo Łynki – Maliszewo Perkusy	1000
5593B	droga krajowa nr 64 – Łaś Toczyłowo	2000
5594B	Stare Chlebiotki – Wieczorki	2000
5595B	Targonie Krytuły – Stare Chlebiotki	3800
5596B	Zawady Borysówka – Zawady Marylki	2000
5597B	Maliszewo Perkusy – leśniczówka – Strękowa Góra	5500

Łączna długość w/w dróg gminnych wynosi 39,4 km. Drogi te posiadają częściowo nawierzchnię brukowcową, żwirową, a w większości są drogami gruntowymi.

TAB.2 Drogi powiatowe (dane Powiatowy Zarząd Dróg w Białymstoku -2001r.)

Nr drogi	Nazwa drogi	Długość [mb]	Nawierzchnia				grunt. uleps.	grunt. nie-ulepsz.
			tłuczeń	brukowc.	bitumiczna	6	7	8
1	2	3	4	5	6	7	8	
23155	droga krajowa nr 64-Strekowa G.-Laskowiec-Gugny-Osowiec	od 0+000 do 1+600	-	-	1600	-	-	-
23510	Rudniki-Łaś Toczyłowo-Targonie Wity-Zawady	od 0+000 do 10+450	3120	840	3770	2200	520	
23511	Targonie Wity-Targonie Krytuły	od 0+000 do 3+3200	-	1050	1850	-	300	
23512	Targonie Wity-granica byłego województwa (Her-many)	od 0+000 do 1+600	-	-	420	-	1180	
23513	Łopuchowo-granica woj.-do dr.nr 23510	od 11+130 do 11+680	-	-	550	-	-	
23514	Maliszewo Perkusy-Maliszewo Łynki-do drogi nr 23515	od 0+000 do 4+600	-	-	3517	-	1083	

23515	Mężenin-Chlebiotki Nowe-do drogi kraj. nr 64	od 10+710 do 14+210	-	-	3500	-	-
23516	Zawady-Konopki-Chlebiotki-do drogi 23515	od 0+000 do 9+060	660	950	7450	-	-
23517	Zawady-Cibory Witki-Cibory Galeckie-do drogi kraj. nr 8	od 0+000 do 9+600	-	-	1500	8199	-
23518	Cibory Witki-Krzewo Plebanki	od 0+000 do 1+600	-	-	-	-	1600
23519	Cibory Galeckie-Grabowo Nowe	od 0+000 do 3+555	-	470	-	1155	1930
23549	od drogi krajowej nr 8-Krzewo Nowe	od 0+000 do 1+400	-	280	1120	-	-
23702	Zawady-Sikory-Zalesie-Kobylin Borzyny	od 0+000 do 2+700	235	90	1810	565	-

Łącznie sieć dróg powiatowych wynosi 53,410km, z tego 27,087km (50,7%) posiada nawierzchnię bitumiczną.

TAB.3 Drogi krajowe (dane Generalna Dyrekcja Dróg Publicznych, Oddział Północno-Wschodni w Białymstoku -2001r.)

Nr drogi	Nazwa drogi	Długość /km/	Nawierzchnia
1	2	3	4
64	Piątnica – Poduchowa – Wizna – Stare Jeżewo	od 25+425 do 41+667	bitumiczna
8	Warszawa – Białystok – Korycin – Augustów – Suwałki – Budzisko – gr. Państwa	od 152+650 do 155+900	bitumiczna

Łączna długość sieci dróg krajowych wynosi 19,492 km.

Przez teren gminy nie przebiegają drogi znajdujące się w zarządzie Wojewódzkiego Zarządu Dróg.

2.2.3. Zaopatrzenie w wodę.

Gmina jest zaopatrywana w wodę z sieci wodociągowej, z wodociągów zagrodowych i studni kopanych.

Gminna sieć wodociągowa opiera się na dwóch ujęciach głębinowych w Zawadach (wydajność 125,7m³/h) i Ciborach Gałęckich (wydajność 199m³/h), łącznie 7792 m³/dobę.

Charakterystyka komunalnych ujęć wód podziemnych i stacji wodociagowych:

1) ujęcie Zawady Kościelne - dwie studnie wiercone,

SW – 1 – głębokość 50m, wydajność 44,7m³/h,

SW – 2 – głębokość 49m, wydajność 81m³/h,

brak urządzeń uzdatniania wody,

wyposażenie – 2 zbiorniki hydroforowe,

2) ujęcie Cibory Gałęckie – dwie studnie wiercone,

SW – 1 – głębokość 66m, wydajność 88m³/h,

SW – 2 – głębokość 65m, wydajność 111m³/h,

stacja uzdatniania: hydrofiltr – poj. 40000l, odżelaziacz pow. 4,2m², chlorator C-52, aerator.

Łączna długość sieci wynosi 8223m. Zwodociągowane są Zawady, Cibory Galeckie, Grabowo Stare i Nowe, Krzewo Nowe. Ilość przyłączy wodociągowych - 190. Łączny pobór wody z obu ujęć w 2000r. wyniósł 27290m³ (*dane Wodociągi wiejskie w Łomży - 2001r.*). Zużycie na 1 mieszkańca na dobę wynosiło ok.24l (rocznie ok.9m³). Z wodociągu korzysta ok. 21,6% ogólnej liczby gospodarstw rolnych, 35,9 % posiada własne studnie kopane, z wodociągów zagrodowych opartych na studniach głębinowych korzysta 41,7%, w przypadku kilku gospodarstw (ok. 0,8%) woda jest dowożona (*Analiza możliwości lepszego wykorzystania potencjału produkcyjnego 1995*).

2.2.4. Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków.

Brak scentralizowanego systemu kanalizacji sanitarnej. W ok.58% ścieki są odprowadzane do zbiorników na ścieki. Z uwagi na nieuszczelnienie tych zbiorników jest to główna przyczyna znacznego zanieczyszczenia wód powierzchniowych, przede wszystkim rzeki Śliny i Narwi. W 2% ścieki odprowadzane są do zbiorników z własną oczyszczalnią albo wywożone na wylewisko lub do oczyszczalni. Około 40% gospodarstw nie posiada w ogóle kanalizacji. Ścieki w znacznej mierze odprowadzane są do gruntu i wód powierzchniowych w stanie nieoczyszczonym. W gminie funkcjonuje przy szkole w Zawadach przyzagrodowa biologiczna oczyszczalnia ścieków.

2.2.5. Gospodarka odpadami.

System gospodarki odpadami opiera się na działalności firm zajmujących się zbiórką odpadów stałych, na podstawie umów zawartych z Zarządem Gminy. W miejscowościach w wyznaczonych punktach ustawione są pojedyncze kontenery na odpady cyklicznie

opróżniane. Odpady z kontenerów wywożone są na składowiska odpadów w Tykocinie i w Hryniewiczach koło Białegostoku.

Brak zorganizowanego gminnego składowiska odpadów. Istnieją dzikie wysypiska w Strękowej Górze, Chlebiotkach (teren przewidziany na składowisko w obowiązującym planie zagospodarowania przestrzennego) oraz w wielu miejscach w lasach, przy drogach na terenie gminy (FOT.2). Większość wytwarzanych przez rolników odpadów trafia w te miejsca.

2.2.6. Elektroenergetyka.

System elektroenergetyczny rozdzielczy na terenie gminy zarządzany jest przez dwa rejony energetyczne:

- RE w Łapach,
- RE w Łomży.

Gmina zasilana jest w energię elektryczną poprzez istniejące stacje transformatorowe z GPZ – 110/15kV w Jeżewie i Zambrowie z możliwością zasilania z GPZ Wizna. Na terenie gminy znajduje się 50 stacji transformatorowych o łącznej mocy 1418 kVA. Są to przede wszystkim stacje słupowe typu STSa 20/250 oraz starego typu ŻH 15.

Przez teren gminy przebiegają następujące linie napowietrzne:

- linia WN 110kV Ostrołęka-Łomża-Jeżewo,
- linie SN 15 kV,
- linie NN 0,4kV.

TAB.4 Wykaz stacji transformatorowych na terenie gminy Zawady
(dane RE Łapy i RE Łomża -2001r.)

Nazwa wsi	Liczba stacji 15/0,4 kV	Moc stacji /kVA/
1	2	3
Góra Strękowa	1	25
Strękowa Góra	4	300
Konopki Pokrzywnica	2	163
Konopki Klimki	1	40
Kurpiki	1	30
Łaś Toczyłowo	3	190
Maliszewo Łynki	1	63
Maliszewo Perkusy	2	120
Chlebotki St. i Nowe	4	250
Rudniki Małe	1	25
Rudniki Duże	2	103
Targonie Krytuły	1	100
Targonie Wielkie	2	120
Targonie Wity	2	163
Zawady	13	893
Krzewo Stare	1	50
Krzewo Nowe	1	160
Grabowo St. i Nowe	2	163
Cibory Gałęckie	2	90
Cibory Krupy-Chrzczone	1	63
Cibory Kołaczki	1	63

Cibory Witki	1	40
RAZEM	50	3254

2.2.7. Ciepłownictwo.

Na terenie gminy brak jest sieci ciepłowniczej i scentralizowanego źródła zasilania w energię ciepłą. Głównymi dostawcami energii cieplnej są niewielkie kotłownie lokalne. Do większych kotłowni należy zaliczyć istniejące przy szkołach i urzędach.

Zestawienie tych źródeł podano poniżej w tabeli:

TAB.5 Większe kotłownie lokalne na terenie gminy Zawady (dane Urząd Gminy Zawady -2001r.)

Obiekt	Wielkość kotła	Rodzaj paliwa
1	2	4
Szkoła Podst.i Gimnaz. Zawady	8,0m ³	olej
Urząd Gminy Zawady	5,0m ³	olej
Gminny Ośrodek Zdrowia	2,5m ³	olej
Poczta Zawady	3,0m ³	olej
Szkoła Podst. Cibory Gałęckie	5,0m ³	olej
Szkoła Podst. Chlebotki Nowe	6,0m ³	węgiel
Szkoła Podst. Konopki Pokrz.	5,0m ³	węgiel
Szkoła Podst. Targonie Wielkie	5,0m ³	węgiel

W zabudowie mieszkalnej wykorzystuje się indywidualne źródła ciepła na paliwo stałe takie jak węgiel, drewno.

2.2.8. Telekomunikacja, radiokomunikacja.

TAB.6 Przyrost abonentów sieci liniowej TP S.A. w gminie Zawady
(dane TP S.A., Obszar Telekomunikacji w Białymstoku, Rejon Obsługi Klientów Białystok-Powiat -2001r.)

Stan na:	Liczba abonentów ogółem
31.12.1997r.	119
31.12.1998r.	190
31.12.1999r.	247
30.06.2000r.	488
31.12.2000r.	486
30.06.2001r.	564

Według operatora sieci telefonicznej w gminie istnieje 564 abonentów telefonii przewodowej Telekomunikacji Polskiej S.A.. Wskaźnik wynosi 177,7 abonentów na 1000 mieszkańców. Z porównania danych dla województwa -242.9 abonentów/1000 mieszkańców (dane *Rocznik statystyczny województwa podlaskiego 2000*) wynika, że wskaźnik nasycenia jest jednym z niższych wśród gmin powiatu białostockiego.

W skład systemu telekomunikacyjnego na obszarze gminy wchodzi:

- automatyczna telefoniczna centrala cyfrowa ALCATEL o pojemności 400 numerów w Zawadach,
- linia światłowodowa relacji Zambrów – Kołaki Kościelne - Rutki – Zawady,
- linie analogowe,
- urządzenia dostępowe ONU – poj. 120 numerów - Konopki Pokrzywnica,

- 8 aparatów samoinkasujących.

Na terenie gminy, we wsi Krzewo Stare jest zlokalizowana 1 stacja bazowa telefonii komórkowej ERA GSM oraz stacja bazowa TP S.A. w Maliszewie Perkusach. Obecny zasięg działających na rynku krajowym operatorów telefonii komórkowej na obszarze gminy jest dość zadowalający.

3. Obiekty i tereny chronione.

3.1. Obiekty objęte ochroną konserwatorską.

3.1.1. Obiekty zabytkowe – wpisane do rejestru zabytków.

Są to obiekty objęte ścisłą ochroną konserwatorską, która polega na ich zachowaniu i konserwacji. Wszelkie prace przy tych obiektach i na terenach zabytkowych oraz w ich bezpośrednim otoczeniu mogą być prowadzone tylko za zgodą Podlaskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Do tych obiektów na terenie gminy Zawady zalicza się:

- 1) zespół kościoła filialnego p.w. Narodzenia NMP (FOT.3) w skład którego wchodzi:
 - a. kościół, drewniany, 1757r. nr rej. A-42, Cibory Kołaczki,
 - b. dzwonnica, drewniana, XVIII/XIX w., nr rej. A-43, Cibory Kołaczki,
- 2) cmentarz z okresu I i II wojny światowej, nr rej. A-273, Strękowa Góra (FOT.4),
- 3) cmentarz rzymsko – katolicki „nowy”, nr rej. A- 348, Zawady,
 - a. kaplica cmentarna, mur., 1878r. (FOT.6),
 - b. brama, mur., 2 poł. XIX w.,

- c. ogrodzenie, mur., 1928r.,
- 4) cmentarz przykościelny, nr rej. A – 347, Zawady,
 - a. brama i ogrodzenie, mur., k.XIX w.

3.1.2. Obiekty kulturowe.

Są to pozostałe obiekty w spisie Podlaskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, stanowiące przedmiot zainteresowania konserwatorskiego, podlegające zachowaniu i ochronie. Prace przy tych obiektach powinny być uzgadniane ze służbą konserwatorską. Rozbiórka budynku o wartościach kulturowych może być dokonana tylko w uzasadnionych przypadkach np. z powodu złego stanu technicznego za zgoda Podlaskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Są to następujące obiekty w n/w miejscowościach:

Cibory Gałęckie

- 1. dom nr 15, drewn., l.30 XXw.,
- 2. krzyż przydrożny, żeliwny, XIX/XX w.,

Cibory Marki

- 3. krzyż przydrożny, żelazny kuty, XIX/XX w.,

Cibory Witki

- 4. dom nr 5, drewn., 1927,

Konopki Klimki

- 5. dom nr 2, drewn. pocz. XX w.,
- 6. dom nr 3, drewn. pocz. XX w.,
- 7. dom nr 5, drewn. pocz. XX w.,
- 8. spichlerz przy domu nr 5, drewn., pocz. XX w.,
- 9. dom nr 13, drewn. pocz. XX w.,
- 10. dom nr 14, drewn. pocz. XX w.,
- 11. dom nr 18, drewn. pocz. XX w.,
- 12. dom nr 21, drewn. pocz. XX w.,

13. dom nr 23, drewn. pocz. XX w.,
14. dom nr 24, drewn. pocz. XX w.,
15. dom nr 37, drewn. pocz. XX w.,
16. mogiła z okresu I wojny świat.,
17. krzyż przydrożny, żeliwny, XIX/XX w.,

Konopki Pokrzywnica

18. dom nr 17, drewn., l. 20 XX w.,
19. dom nr 40, drewn., pocz. XX w.,

Łaś Toczyłowo

20. dom nr 7, drewn., pocz. XX w.,
21. dom nr 21, drewn., poł. XIX w.,
22. dom nr 27, drewn., ok. 1920r.,
23. dom nr 31, drewn., 1930r.,
24. dom nr 34, drewn., 1935r.,

Łysa Góra

25. mogiła z okresu II wojny świat. (FOT.5),

Maliszewo Łynki

26. dom nr 21, drewn. 1900r.

Strękowa Góra

27. dom nr 2, drewn. pocz. XX w.,
28. dom nr 5, drewn., ok. 1920r.,
29. dom nr 34, drewn., XIX/XX w.,

Targonie Krytuły

30. krzyż przydrożny, żeliwny, 1890r.,
31. dom nr 15, drewn., ok. 1900r.,

Targonie Wielkie

32. dom nr 22, drewn., pocz. XX w.,

- 33. dom nr 41, drewn., pocz. XX w.,
- 34. dom nr 44, drewn., pocz. XX w.,
- 35. dom nr 48, drewn., pocz. XX w.,

Zawady

- 36. dom parafialny, drewn., pocz. XX w.,

ul. Sienkiewicza

- 37. dom nr 1, drewn., pocz. XX w.,
- 38. dom nr 5, drewn., pocz. XX w.,
- 39. dom nr 16, drewn., pocz. XX w.,
- 40. dom nr 20, drewn., pocz. XX w.,
- 41. dom nr 22, drewn., pocz. XX w.,
- 42. dom nr 33, drewn., pocz. XX w.,
- 43. dom nr 37, drewn., pocz. XX w.,
- 44. dom nr 41, drewn., pocz. XX w.,
- 45. dom nr 47, drewn., pocz. XX w.,
- 46. dom nr 48, drewn., pocz. XX w.,
- 47. dom nr 50, mur., l. 20 XX w.,
- 48. dom nr 51, drewn., pocz. XX w.,
- 49. dom nr 55, drewn., pocz. XX w.,
- 50. dom nr 69, drewn., pocz. XX w.,
- 51. dom nr 85, drewn., pocz. XX w.,
- 52. dom nr 103, drewn., pocz. XX w.,
- 53. kapliczka, mur., k. XIX w. (FOT.7),

Zawady Marylki

- 54. Zespół dworski,
 - a. dwór, drewn., 1923r.,
 - b. stodoła, drewn./mur., l.20 XX w. (FOT.8)

Ochronie podlega historyczny układ przestrzenny (urbani-
styczny i ruralistyczny) wsi Zawady.

warzyszącą im zielenią, krzyży i kapliczek przydrożnych, historycznego układu komunikacyjnego i parcelacyjnego, a w szczególności przebiegu dróg w obecnych liniach rozgraniczających i zabudowy,

- zachowaniu otwartego charakteru placów targowych,
- kształtowaniu nowych elementów układu przestrzennego w dostosowaniu do historycznej kompozycji i dyspozycji funkcjonalno-przestrzennej układu oraz jego poszczególnych elementów,
- zachowaniu zbliżonej do historycznej skali układu,
- zachowaniu historycznych dominant wysokościowych, przestrzennych i architektonicznych tj. kościoła parafialnego,
- zachowaniu, restauracji i modernizacji technicznej zabudowy historycznej,
- dostosowaniu nowej zabudowy do historycznej kompozycji przestrzennej wsi w zakresie sytuacji skali i bryły oraz w nawiązaniu do lokalnej tradycji budowlanej, przy lokalizacji nowych obiektów mieszkalnych i gospodarczych winna być zachowana tradycyjna dyspozycja funkcjonalno-przestrzenna zagrody,
- ochronie krajobrazu urządzonego i naturalnego związanego historycznie i przestrzennie z założeniem urbanistycznym i ruralistycznym, a także ekspozycji układu.

3.1.3. Stanowiska archeologiczne.

Są objęte obserwacją archeologiczną, wszelka działalność inwestycyjna na tym terenie może być prowadzona pod nadzorem archeologiczno – konserwatorskim. W przypadku stwierdzenia reliktywów archeologicznych prace powinny być przerwane, a teren udostępniony do badań archeologicznych.

Wykaz stanowisk archeologicznych:

Maliszewo Perkusy – obszar 36 – 80, st. 9, 11, 12, 13,
 Góra Strękowa – obszar 36 – 80, st. 5, 7, 8, 19, 21, 105, 107, 110,
 116, 117, 120, 122, 124, 126, 128, 130,
 Kurpiki – obszar 36 – 80, st. 15, 17,
 Kolonia Targonie – obszar 37 – 81, st. 1,
 Targonie Krytuły – obszar 37 – 81, st. 2, 3, 6, 7,
 Konopki Pokrzywnica – obszar 37 – 81, st. 12, 13, 14,
 Konopki Klimki – obszar 37 – 81, st. 8,
 Wieczorki – obszar 37 – 81, st. 18,
 Chlebotki Nowe – obszar 37 – 81, st. 16, 17, 21, 23,
 Maliszewo Łynki - obszar 37 – 80, st. 1, 4, 11, 12, obszar 36 – 81, st.
 18, 19,
 Chlebotki Nowe – obszar 37 – 80, st. 2, 6, 7, obszar 36 – 81, st. 18,
 64, 65,
 Krzewo Nowe – obszar 38 – 81, st. 8,
 Cibory Gałęckie – obszar 38 – 81, st. 1, 2, 3, 4,
 Strękowa Góra – obszar 36 – 81, st. 1-4, 22-38, 46, 47,
 Targonie Wielkie – obszar 36 – 81, st. 10-15, 95-100, 102, 116, 117,
 Rudniki – obszar 36 – 81, st. 26, 49-51, 53, 55, 57, 59, 60, 62, 63,
 66, 67, 70, 74, 75, 80, 81,
 Targonie Wity – obszar 36 - 81, st. 118,
 Łaś Toczyłowo – obszar 36 – 81, st. 78, 79, 84-94.

3.2. Pomniki przyrody (dane Urząd Wojewódzki w Białymstoku).

Na mocy rozporządzenia Wojewody Łomżyńskiego Nr 5/96 z dnia 14.05.1996r. za pomniki przyrody na terenie gminy Zawady zostały uznane następujące obiekty:

1. dąb szypułkowy, Zawady, dz. 653, nr rej. 196,
2. lipa drobnolistna, Zawady, dz. 656/7, nr rej. 197,
3. lipa drobnolistna, Zawady, dz. 656/7, nr rej. 198,
4. lipa drobnolistna, Zawady, dz. 656/7, nr rej. 199,
5. lipa drobnolistna, Zawady, dz. 656/7, nr rej. 200,

6. lipa drobnolistna, Zawady, dz. 656/7, nr rej. 201,
7. lipa drobnolistna, Zawady, dz. 656/7, nr rej. 202,
8. lipa drobnolistna, Zawady, dz. 656/7, nr rej. 203,
9. lipa drobnolistna, Zawady, dz. 656/7, nr rej. 204,
10. lipa drobnolistna, Zawady, dz. 656/7, nr rej. 205,
11. lipa drobnolistna, Zawady, dz. 656/7, nr rej. 206,
12. lipa drobnolistna, Zawady, dz. 656/7, nr rej. 207,
13. lipa drobnolistna, Zawady, dz. 656/7, nr rej. 208,
14. lipa drobnolistna, Zawady, dz. 656/7, nr rej. 209.

W zakresie ochrony tych pomników obowiązują następujące zakazy i ograniczenia:

1. niszczenia, uszkodzania, przemieszczania i wycinania,
2. zanieczyszczania terenu wokół nich,
3. wzniesienia ognia i rozpalania ognisk w ich sąsiedztwie,
4. umieszczania tablic, napisów, ogłoszeń reklamowych i innych znaków nie związanych z ochroną przyrody,
5. wznoszenia obiektów i budowy urządzeń w odległości mogącej doprowadzić do ich zniszczenia lub uszkodzenia,
6. wykonywania innych czynności mogących doprowadzić do ich zniszczenia lub uszkodzenia.

3.3. Obszary chronione.

Do obszarów chronionych w rozumieniu art.13 ust.1 ustawy z dnia 16 października 1991r o ochronie przyrody (Dz.U z 1991r. Nr 114, poz.492 z późn.zm.) zalicza się :

- 1) parki narodowe,
 - 2) rezerваты przyrody,
 - 3) parki krajobrazowe,
 - 4) obszary chronionego krajobrazu,
- a ponadto:
- 5) użytki ekologiczne,
 - 6) zespoły przyrodniczo-krajobrazowe.

W obowiązującym planie zagospodarowania przestrzennego zachodnia część gminy oraz dolina rzeki Śliny uznane zostały za strefy chronionego krajobrazu, gdzie obowiązują zasady gospodarowania uwzględniające priorytet ochrony wartości użytkowych środowiska przyrodniczego w stosunku do innych dziedzin działalności gospodarczej. Łączna powierzchnia tych stref wynosi ok. 675 ha. Wprowadzenie zapisu o strefie ochrony krajobrazu nie narusza podstawowej dla tych obszarów funkcji rolniczej.

Obszary te nie zaliczane są jednak do obszarów chronionego krajobrazu w rozumieniu w/w ustawy o ochronie przyrody, gdyż nie zostały ustanowione w trybie tych przepisów. Ustalenie stref chronionego krajobrazu w planie zagospodarowania przestrzennego miało na celu ochronę wartości środowiska przyrodniczego na terenie gminy Zawady. Zapisy w w/w wymienionym planie zawierają odpowiednie ograniczenia w gospodarowaniu na tych obszarach.

Poza obszarami wyznaczonymi ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego inne prawnie ustanowione formy obszarów chronionych w gminie nie istnieją.

Należy jednak uwzględnić fakt, iż gmina Zawady leży w obrębie Obszaru Funkcjonalnego Zielone Płuca Polski, gdzie została zakwalifikowana do mezoekoregionu Biebrzańskiego o dominującym najwyższym reżimie gospodarowania (ok. 60 – 70% powierzchni). Najwyższy reżim gospodarowania dotyczy obszarów o wysokich wartościach przyrodniczych i o zasadniczym znaczeniu dla funkcjonowania środowiska. Jest to obszar ponadlokalnych zlewni przepływowych o dużej odnawialności zasobów wodnych oraz o trwałych i znaczących nadwyżkach wymagających ochrony przed dopływem zanieczyszczeń (część południowo – wschodnia). W części północno – zachodniej i północno – wschodniej występują strefy drenażowe (dolinne o wysokiej odnawialności zasobów wodnych i o stałych nadwyżkach wody również wymagające ochrony przed dopływem zanieczyszczeń).

4.1. Położenie fizyczno-geograficzne i przyrodnicze.

Z uwagi na regionalizację fizyczno-geograficzną obszar gminy leży w zachodniej części prowincji Nizy Wschodniobałtycko - Białoruskiego, podprowincji Wysoczyzn Podlasko - Białoruskich, makroregionu Niziny Północnopodlaskiej na styku mezoregionów: Kotliny Biebrzańskiej 843.32, Doliny Górnej Narwi 843.36 i Wysoczyzny Wysokomazowieckiej 843.35 (RYS.2) (Kondracki 2000).

- Kotlina Biebrzańska jest rozległym, zabagnionym obniżeniem o powierzchni około 2600 km², długości ponad 100 km i szerokości 10-20 km. W czasie zlodowacenia wiślańskiego Kotlina Biebrzańska funkcjonowała jako pradolina, odprowadzając wody glacjofluwialne do Narwi. Dno kotliny obniża się z północy na południe od 120 do 98 m przy ujściu Biebrzy do Narwi. Przez południową część kotliny przepływa Narew. W okresie późno-lodowcowym i w holocenie ustał intensywny przepływ wody i rozwinęły się procesy zatofienia, które doprowadziły do powstania kilkunastometrowych pokładów torfu. Unikatowy w Polsce zespół bagienny w 1989 r. objęto ochroną jako Biebrzański Park Krajobrazowy o powierzchni 452,7 km², a w 1993 r. utworzono Biebrzański Park Narodowy, który swoją południową granicą przylega niemalże do granic gminy Zawady. Kotlina Biebrzańska obejmuje północno-zachodnią część gminy.
- Dolina Górnej Narwi rozciąga się na powierzchni około 480 km² pomiędzy Wysoczyzną Białostocką, Równiną Bielską i Wysoczyzną Wysokomazowiecką. Dno doliny jest zabagnione, rzeka rozwidla się i meandruje. W dolinie i jej obrzeżu między Surazem, a szosą Warszawa-Białystok utworzono w latach osiemdziesiątych Narwiański Park Krajobrazowy o powierzchni 227,5 km², a w

1990r. Narwiański Park Narodowy o pow. 1350 ha. Gniezda się tu liczne ptaki typowe dla terenów podmokłych. Dolina Górnej Narwi obejmuje wąskim paskiem północną część gminy Zawady.

- Wysoczyzna Wysokomazowiecka znajduje się pomiędzy Kotliną Biebrzańską na północy, Doliną Górnej Narwi na wschodzie, Doliną Dolnego Bugu na południu i Międzyrzeczem Łomżyńskim z wałem Czerwonego Boru na zachodzie. Zajmuje powierzchnię około 2430 km², urozmaiconą przez zdenudowane pagórki żwirowe, dochodzące pod Rutkami do wysokości 172m. Do tego mezoregionu należy środkowa oraz południowa część gminy Zawady i głównie w tej części gminy rozwija się rolnictwo oparte na uprawach polowych.

Według podziału na krainy przyrodnicze (RYS.3) przez teren gminy od północnego wschodu na południowy zachód przebiega granica dwóch mezoregionów: w północnej części gminy Mezoregionu Kotliny Biebrzańskiej zaliczanego do Dzielnicy Wysoczyzny Białostockiej wchodzącej w skład jednostki wyższego rzędu Krainy Mazursko - Podlaskiej natomiast w południowej części do Mezoregionu Wysoczyzny Bielskiej zaliczanego do Dzielnicy Niziny Podlaskiej i Wysoczyzny Siedleckiej wchodzącej w skład Krainy Mazowiecko - Podlaskiej (*Strategia rozwoju województwa podlaskiego, I.Diagnoza stanu istniejącego 1999*).

4.2. Warunki klimatyczne.

Rozpatrując warunki klimatyczne gminy należy brać pod uwagę nie tylko terytorium gminy Zawady lecz czynniki klimatyczne występujące w całym regionie północno-wschodnim Polski.

Klimat charakteryzowany jest przez następujące czynniki i zjawiska:

- cyrkulację mas powietrza,
- ciśnienie atmosferyczne,

- opady,
- wilgotność powietrza,
- inne zjawiska meteorologiczne (mgłę, burze, szroń, sadź, gołoledź),
- fenologiczne pory roku.

Według podziału na regiony klimatyczne województwa podlaskiego (Górniak 2000) gmina Zawady położona jest przy granicy Regionu Podlaskiego i Mazowieckiego w obrębie subregionów: Biebrzańskiego i Bielskiego wchodzących w skład Regionu Podlaskiego.

Charakterystykę klimatu opracowano przede wszystkim w oparciu o dane stacji klimatycznych i synoptycznych: Białystok, Biebrza, Szepietowo (Górniak 2000) gdyż w obszarze tego trójkąta położona jest gmina Zawady.

4.2.1 Cyrkulacja powietrza oraz ciśnienie atmosferyczne.

Gmina Zawady jak i cała część wschodniej Polski jest pod wpływem zachodniej cyrkulacji mas powietrza. Jest to skutek oddziaływania na Europę Środkową dwóch dominujących ośrodków barycznych: Nizu Islandzkiego i Wyżu Azorskiego. W ciągu roku cyrkulacja przejściowa powietrza trwa przez około 23%, pozostała część roku oprócz listopada z przeważającym układem niżowym, jest pod wpływem wyżu barycznego.

W Białymstoku w latach 1961-1995 średnia roczna wartość ciśnienia atmosferycznego na poziomie stacji wynosiła 997,1hPa natomiast wartości ekstremalne w tym okresie wynosiły 954hPa i 1031hPa. Największe średnie wartości ciśnienia atmosferycznego

notowane są w miesiącu lutym, maju i październiku natomiast najmniejsze w kwietniu, czerwcu i grudniu (*Górniak 2000*).

4.2.2. Warunki solarne.

Zachmurzenie jest parametrem bardzo zmiennym. Silną dynamiką zachmurzenia cechuje się ciepłe półrocze zdominowane jego konwekcyjnymi typami. Średnie roczne zachmurzenie w skali 8 stopniowej (0-pogodnie, 8-zachmurzenie całkowite) w okresie 1961-1995 kształtuje się w ten sposób, że w miesiącach maj-wrzesień wynosi około 5 natomiast w miesiącach listopad-styczeń waha się w okolicach 7. Największa średnia miesięczna liczba dni pogodnych w tym okresie (o zachmurzeniu $<2/8$) przypada na miesiące: marzec, maj, lipiec, sierpień, październik, natomiast usłonecznienie względne liczone jako stosunek usłonecznienia rzeczywistego do możliwego w okresie 1966-1995 wynosi średnio 31% przy maksimum około 45% przypadającym na miesiące letnie (maj-sierpień). Promieniowanie całkowite w wieloleciu 1961-1995 otrzymywane przez region północno-wschodniej Polski wynosił średnio 3528 MJ/m^2 rocznie energii słonecznej (*Górniak 2000*).

4.2.3. Temperatura powietrza.

Temperatura powietrza jest głównym elementem klimatu.

Średnie miesięczne wartości temperatury oraz minima i maksima z wielolecia 1961-1995 przedstawia poniższa tabela:

na podstawie Górniak 2000).

Miesiąc	Szepietowo			Białystok			Biebrza		
	średnia miesięczna [°C]	maksymalna [°C]	minimalna [°C]	średnia miesięczna [°C]	maksymalna [°C]	minimalna [°C]	średnia miesięczna [°C]	maksymalna [°C]	minimalna [°C]
I	-4,3	11,5	-33,8	-4,3	11,3	-35,4	-4,2	11,0	-35,6
II	-3,5	15,5	-32,7	-3,5	16,4	-32,9	-3,7	15,5	-34,7
III	0,5	21,2	-23,3	0,6	21,8	-24,0	0,3	21,1	-30,0
IV	6,8	26,7	-7,2	6,8	27,4	-8,3	6,3	27,0	-8,9
V	12,7	29,9	-2,9	12,7	30,1	-4,5	12,4	30,2	-6,4
VI	15,9	32,0	1,0	15,7	32,4	-0,2	15,6	31,4	-1,0
VII	17,3	36,6	4,8	17,3	35,5	4,2	17,0	34,3	1,7
VIII	16,5	36,4	2,2	16,5	35,2	0,2	16,0	35,1	-2,8
IX	12,2	29,5	-3,5	12,2	30,0	-5,1	11,7	28,7	-6,7
X	7,2	25,0	-8,6	7,2	25,4	-9,9	6,9	24,4	-10,3
XI	2,1	16,5	-19,2	2,0	16,8	-20,7	1,9	16,9	-20,3
XII	-2,0	14,1	-27,2	-2,1	13,8	-26,2	-2,1	13,5	-29,7

Analiza 65-letniego ciągu pomiarów temperatury powietrza wykazuje największą tendencję spadkową (średnio o ok. 0,17°C na 10 lat) dla okresu letniego natomiast okres zimowy staje się coraz to cieplejszy (średnio wzrost temperatury o ok. 0,2-0,3°C na 10 lat).

Kontynentalizm klimatu sprawia, że roczna amplituda średnich temperatur miesięcznych dochodzi do 22°C. Średnia roczna temperatura z wielolecia (1961-1995) wynosi ok. 6-7°C natomiast w poszczególnych miesiącach (*Atlas Rzeczypospolitej Polskiej 1993-*

17°C do 18°C, -październik od 7°C do 8°C. W rejonie północno-wschodnim Polski styczeń jest miesiącem najzimniejszym, a lipiec najcieplejszym. Liczba dni z przymrozkami ($t_{\min} < 0$ i $t_{\max} > 0$) wynosi przeciętnie ok.78. Gmina Zawady leży w strefie średniego czasu trwania lata termicznego (temperatura średnia dobowa powyżej 15°C) o okresie 60-70 dni natomiast w strefie średniego czasu trwania zimy termicznej (temperatura średnia dobowa poniżej 0°C) o okresie 100-110 dni.

4.2.4. Wiatr.

Wiatr jest elementem meteorologicznym opisującym stan dynamiczny przy powierzchniowej warstwy atmosfery.

TAB.7 Średnia częstość (%) występowania ciszy i przeciętnych klas prędkości wiatru w latach 1961-1995 (dane Górniak 2000).

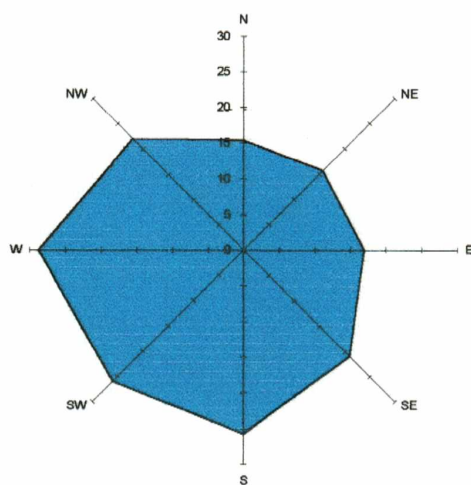
Miejscowość	Cisza	Klasy prędkości wiatru				Średnia prędkość wiatru [m/s]
		słaby 1-3m/s	umiarkowany 4-9m/s	silny 10-15m/s	bardzo silny powyżej 16m/s	
Biebrza	13,3	56,3	28,6	1,7	0,1	3,8
Białystok	14,2	54,0	31,4	0,4	0,0	2,8
Szepietowo	6,7	49,0	39,8	4,2	0,3	3,9

W ciągu roku cisze atmosferyczne na terenie województwa podlaskiego najczęściej występują w miesiącu sierpniu poza Kotliną Biebrzańską gdzie maksimum przypada na miesiąc wrzesień. W miesiącach letnich cisze występują dwukrotnie częściej niż w zimowych.

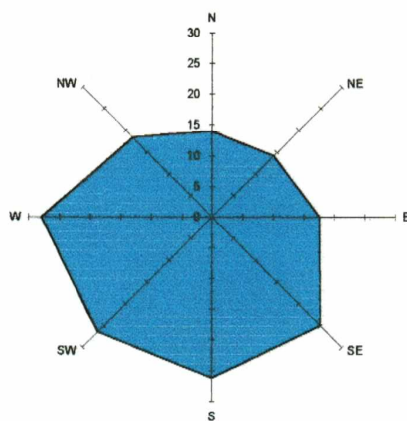
runku zachodniego i południowo-zachodniego.

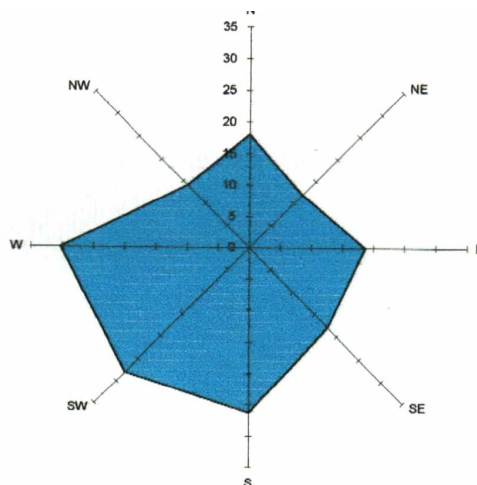
Poniżej przedstawiono róże wiatrów z trzech stacji pomiarowych: Biebrza, Białystok, Szepietowo w okresie 1961-1995.

Róża wiatru (stacja pom. Biebrza)

Róża wiatru (stacja pom. Białystok)

4.2.5. Opady atmosferyczne.

Opady atmosferyczne decydują o zasobności łądów w wodę. Produkcja roślinna w gminie Zawady, województwie podlaskim jak i na pozostałym terytorium Polski oparta jest na opadach atmosferycznych.

Gmina Zawady położona jest w strefie o średniej sumie opadów rocznych w przedziale 550-600mm. Przeciętna liczba dni w ciągu roku z opadami wynosi od 135 do 200. Największe nasilenie burz przypada na okres od maja do sierpnia, kiedy to występuje od 3 do 5 dni burzowych na miesiąc.

Średnie sumy opadów miesięcznych w poszczególnych regionach fizjograficznych do których należy gmina Zawady przedstawia poniższa tabela:

TAB.8 Średnie sumy opadów miesięcznych z wielolecia 1961-1995 w poszczególnych regionach fizjograficznych (dane Górniak 2000)

Region fizjograficzny	Miesiące (opady w mm)												Rok (opady w mm)
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
Kotlina Biebrzańska	31	24	31	36	58	70	71	66	57	42	46	40	573
Dolina Górnej Narwi	30	25	29	36	58	69	74	73	56	44	43	38	574
Wysoczyzna Wyso- komazowiecka	32	26	31	37	57	69	71	72	56	42	44	40	576

4.2.6. Wilgotność powietrza.

Wilgotność powietrza charakteryzowana jest parametrem wilgotności względnej wyrażanej w procentach, jest to stosunek aktualnej prężności pary wodnej do maksymalnej prężności pary wodnej w danej temperaturze. Wilgotność względna jest parametrem bardzo zmiennym dobowo. Zależy ona od innych czynników klimatycznych takich jak wiatr, ciśnienie, temperatura oraz ukształtowania terenu czy rodzaju roślinności na danym terenie. W ciągu roku można wyróżnić dwa okresy o odmiennym stanie uwilgotnienia tj. okres od kwietnia do sierpnia o niskiej wilgotności 73-77% oraz okres od października do lutego o wysokiej wilgotności rzędu ok.96%. Minimum przypada na okres maja. W gminie Zawady, która posiada zróżnicowaną formę terenu (doliny rzeczne oraz wysoczyzny) lokalnie wilgotność może osiągać zróżnicowane wartości z tendencją wyższą w dolinach i niższą na wysoczyznach.

4.2.7. Mgła, burze, szron, sadź, gołoledź.

W tworzeniu się mgieł ważną rolę odgrywają lokalne warunki środowiskowe. Najczęściej mgły powstają w lokalnych podmokłych zagłębieniach terenu, dolinach oraz nad ekosystemami wodnymi. W gminie Zawady zjawisko to najczęściej występuje w okolicach dolin

Burza jest zjawiskiem towarzyszącym frontom atmosferycznym. Średnio w ciągu roku występuje około 25 dni burzowych. Okres burzowy przypada od maja do sierpnia przy czym najwięcej burz notuje się w miesiącu czerwcu i lipcu.

Średnia roczna liczba dni ze szronem wynosi około 49. Szron jest zjawiskiem nierozdzielnie związanym z mgłą jednakże występuje jedynie przy ujemnych temperaturach.

Sadź na terenie białostockizny występuje od listopada do marca średnio około 9 dni w roku. Sadź podobnie jak szron uwarunkowana jest występowaniem niskich temperatur poniżej 0°C i ponadto występowaniem wysokiego ciśnienia przy słabych wiatrach.

Gołoledź bardzo niebezpieczne zjawisko dla ludzi i gospodarki występujące w wyniku zetknięcia się kropelek deszczu z przechłodzonym podłożem. Średnia roczna częstość występowania gołoledzi wynosi 7 dni. Gołoledź występuje w okresie od października do marca, jej najczęstsze występowanie notuje się w miesiącach grudzień-luty.

4.2.8. Fenologiczne pory roku.

Fenologiczne pory roku są związane z występowaniem określonych faz rozwojowych u wybranych roślin pospolitych. Wyróżnia się 8 fenologicznych pór roku.

TAB.9 Fenologiczne pory roku.

Fenologiczna pora roku	Pojawy u roślin wskazujące na początek danej pory
zaranie wiosny	kwitnienie leszczyny i podbiału
wczesna wiosna	kwitnienie czeremchy zwyczajnej i mniszka lekarskiego
pełnia wiosny	kwitnienie bzu lilaka i kasztanowca zwyczajnego
wczesne lato	kwitnienie robinii akacjowej i żyta ozimego
lato	kwitnienie lipy drobnolistnej
wczesna jesień	dojrzewanie kasztanowca zwyczajnego i kwitnienie wrzosu
jesień	żółknięcie liści kasztanowca zwyczajnego i brzozy brodawkowej
zima	faza spoczynkowa roślin

TAB.10 Średnie daty początku fenologicznych pór roku.

Pora roku	Średnia data dla kraju	Średnia data rejonu białostockizny
zaranie wiosny	27.III	4.IV
wczesna wiosna	2.V	5.V
pełnia wiosny	15.V	17.V
wczesne lato	9.VI	8.VI
lato	13.VII	13.VII
wczesna jesień	9.IX	3.IX
jesień	9.X	10.X
okres od zarania wiosny do jesieni (liczba dni)	196	186

mrozkami powodujące uszkodzenie kwiatostanów roślin. Zjawisko to nie jest obce również na terenie gminy Zawady.

4.3. Ukształtowanie i formy terenu gminy.

Teren gminy Zawady położony jest w obszarze staroglacialnym zlodowacenia środkowopolskiego stadiału północnomazowieckiego (*Atlas Rzeczypospolitej Polskiej 1993-1997*).

Ukształtowanie powierzchni gminy jest zróżnicowane. Północny oraz północno - zachodni obszar położony jest w dolinie rzeki Narwi (FOT.10, 20) i posiada niewielkie względne zmiany wysokości. Od wschodu granicę gminy wyznacza rzeka Ślina i lewobrzeżna część doliny tej rzeki (FOT.21) przynależy do gminy Zawady.

Pozostała część gminy położona jest na wysoczyźnie morenowej płaskiej o spadkach poniżej 2% z rozrzuconymi pagórkami o spadkach 2 - 5%. Obszar ten zaliczany jest do wysoczyzn staroglacialnych. Formy terenu przedstawione są na RYS.4.

Rozpatrując współczesne procesy rzeźbotwórcze (*Atlas Rzeczypospolitej Polskiej 1993-1997*) na terenie gminy Zawady występują następujące obszary:

- w dolinach rzecznych obszary agradacji rzecznej,
- teren przynależny do Bagna Wizna (torfowiska w zachodniej części gminy) zaliczany jest do obszarów agradacji biogenicznej i jeziornej,
- wzniesienia w okolicach wsi Targonie Krytuły wchodzą w skład obszarów degradacji, zaliczane są do ostańców form glacialnych i glaciofluwialnych modelowanych przez splukiwanie o słabym natężeniu,
- pozostała część gminy sklasyfikowana jest w obszarach o równowadze degradacji i agradacji jako równiny peryglacialne, sandrowe i tarasy nadzalewowe z wydrami modelowane przez lu-

zeniu.

Najniżej położony punkt gminy posiada rzędną 101 m.n.p.m. natomiast najwyższy położony posiada rzędną 140 m.n.p.m.

Biorąc pod uwagę ukształtowanie terenu gmina Zawady jest typową gminą terenu równinnego.

4.4. Budowa geologiczna obszaru gminy i surowce kopalne.

Rozpatrując położenie samego terenu gminy Zawady nie odzwierciedlałoby to w pełni budowy geologicznej wierzchnich warstw i podłoża. W związku z tym jej położenie w ujęciu geologicznym przeanalizowano w stosunku do większego obszaru.

Północno-wschodnia część Polski położona jest na platformie prekambryjskiej. W obszarze gminy Zawady brak jest uskoku tektonicznych, głębokość stropu platformy prekambryjskiej wynosi 0,5-1,0km (*Atlas Rzeczypospolitej Polskiej 1993-1997*).

Powierzchniowe utwory geologiczne na terenie gminy są to utwory czwartorzędowe:

- w dolinach rzek Narwi i Śliny oraz obszar Bagna Wizna zalegają holocenyjskie mady, ropy i piaski (miejscami ze żwirami) oraz torfy,
- w okolicach Zawad zalegają piaski, żwiry i gazy oraz gliny morenowe stref marginalnych lodolodu Wkry,
- tereny na północ (okolice Góry Strękowej, Maliszewa Perkusy, Strękowej Góry) i wschód (okolice Chlebiotek Nowych i Starych) zalegają holocenyjskie piaski miejscami ze żwirkami akumulacji rzecznej,
- pozostała część gminy pokryta jest osadami moreny dennej (glinami morenowymi i piaskami z gazy akumulacji lodowcowej) zlodowacenia środkowopolskiego Warty.

Pod względem zasobności w surowce kopalne obszar gminy jest słabo rozpoznany. Jedynym złożem posiadającym dokumentację

geologiczną jest złoża torfu „Bagno Wizna” częściowo wchodzące w granice administracyjne gminy Zawady.

Na terenie gminy zaewidencjonowanych jest 25 ha użytków kopalnych. Stanowią je piaski i żwiry pozyskiwane przez miejscowych rolników w sposób niezorganizowany. Znaczna część tych złóż jest wyeksploatowana, a byłe miejsca poboru kruszywa niezrekultywowane i niezagospodarowane. W okolicach Maliszewa Perkusy występują pokłady gliny zwałowej.

TAB.11 Wykaz użytków kopalnych (dane MPZP gminy Zawady)

Miejscowość	Użytki kopalne [ha]
Chlebotki Nowe	0,79
Chlebotki Stare	0,49
Cibory Chrzczony	0,26
Cibory Gałęckie	7,04
Cibory Witki	0,32
Krzewo Nowe	1,89
Krzewo Plebanki	0,57
Łaś Toczyłowo	3,58
Maliszewo Łynki	4,07
Maliszewo Perkusy	2,84
Rudniki	0,47
Targonie Krytuły	0,50
Targonie Wielkie	0,18
Targonie Wity	0,55
Zawady Kościelne	1,31
Razem	24,86

4.5. Wody powierzchniowe i podziemne.

Do zasobów wodnych zalicza się wody powierzchniowe płynące i stojące, wody gromadzone w glebie i mokradłach oraz głębinowe.

4.5.1. Wody powierzchniowe.

Teren gminy Zawady położony jest w obrębie zlewni rzeki Narwi. Zasoby wodne gminy są to wody płynące rzek: Narew i Ślina, innych mniejszych cieków i rowów melioracyjnych o powierzchni ok. 133 ha oraz wody stojące gromadzone w Jeziorze Maliszewskim (FOT.11). Ponadto wody stojące gromadzą się w małych naturalnych oczkach wodnych i zbiornikach antropogenicznych. Nie mają one jednak większego znaczenia gospodarczego, a służą jedynie do zaspokojenia potrzeb lokalnych. W zachodniej części gminy znajduje się fragment kompleksu Bagno Wizna. Teren ten będący torfowiskiem wraz z Jeziorzem Maliszewskim stanowi obszar zasobny w wodę. Centralną i południową część gminy lekko wyniesioną odwadniają dwa cieki. Jeden z nich wpada do rzeki Śliny poniżej wsi Targonie Wity. Ciek ten wysycha w okresie letnim. Na wysokości wsi Konopki Pokrzywnica prowadzi on wodę przez cały rok. Ciek wpadający do Narwi poniżej Strękowej Góry jest krótszy, ale zasobniejszy w wodę z uwagi na to, że bierze swój początek z Jeziora Maliszewskiego i posiada hydrologiczne połączenie z terenami bagiennymi Bagna Wizna.

Przez teren gminy przebiega doprowadzalnik (FOT.12) zasilający w wodę kompleks obiektu melioracyjnego „Bagno Wizna”. Podczas nawodnień prowadzi on wody z rzeki Narew i jest z nią połączony w miejscowości Łaś Toczyłowo.

4.5.2. Stan czystości wód powierzchniowych.

Klasyfikacja czystości wód płynących odbywa się na podstawie rozporządzenia Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 5 listopada 1991r, w sprawie klasyfikacji wód oraz warunków, jakim powinny odpowiadać ścieki wprowadzane do wód i do ziemi w oparciu o wyniki badań prowadzone przez Inspekcję Ochrony Środowiska, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Białymstoku w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska (PMŚ) zarówno w sieci podstawowej jak i regionalnej. Na terenie gminy Zawady w Strękowej Górze jest wyznaczone stanowisko sieci podstawowej PMŚ badania wód płynących rzeki Narew.

Jakość jezior ocenia się wg kryteriów oceny jakości wód jeziornych oraz kryteriów podatności jeziora na degradację w oparciu o „Wytyczne monitoringu podstawowego jezior” obowiązujące od 1992r. opublikowane przez Państwową Inspekcję Ochrony Środowiska.

Stan czystości wód płynących w obrębie gminy Zawady przedstawia się następująco:

- rzeka Narew na odcinku od ujścia Śliny do ujścia Biebrzy w 1998r. posiadała wody pozaklasowe (*Stan środowiska województwa podlaskiego 2000*) natomiast z danych Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska za 2000r. wynika, że miała III klasę czystości -wskaźniki kwalifikujące: miano Coli.
- na pozostałych ciekach nie prowadzono kontroli jednakże można wywnioskować, że rzeka Ślina posiada również wody niskiej klasy, skoro od jej ujścia wody Narwi w 1998r. przechodziły z klasy III w pozaklasowe.

Wody stojące na terenie gminy nie są badane, ale biorąc pod uwagę podstawowe wskaźniki morfometryczne Jeziora Maliszew-

skiego m.in. takie jak głębokość i powierzchnia należy stwierdzić, że jest ono mocno podatne na degradację i może posiadać wodę niskiej klasy w związku z rozwojem roślinności wodnej, glonów oraz dopływu wody z terenów torfowych. Ogólnie można go sklasyfikować jako jezioro polimiktyczne (stopień uszczegółowienia eutrofizacji wymaga dokładnych badań).

4.5.3. Wody podziemne i stan ich czystości.

Gmina Zawady położona jest w strefie zasilania czwartorzędowego. Pierwsze zwierciadło wód podziemnych występuje już na głębokości 0-5m. Głębokość formacji wodonośnych od 20 do 150m. Na terenie gminy istnieją dwa ujęcia wody z utworów czwartorzędowych w Zawadach Kościelnych oraz Ciborach Gałęckich. Woda z ujęcia w Zawadach Kościelnych nadaje się do celów pitnych bez uzdatniania i odpowiada klasie czystości Ia natomiast z ujęcia w Ciborach Gałęckich zaliczana jest do klasy Ib tzn. woda o wysokiej jakości nieznacznie zanieczyszczona, odpowiadająca normom dla wód pitnych i gospodarczych wymagająca ewentualnego okresowego uzdatnienia. Warstwy wodonośne wód podziemnych na gminie Zawady zaliczane są do warstw o średniej zasobności (*Atlas Rzeczypospolitej Polskiej 1993-1997*). Głębokość poboru wód podziemnych w w/w ujęciach oraz wydajność opisana w pkt. 2.2.3. „Zaopatrzenie w wodę”.

4.5.4. Zagrożenie powodziowe.

Wieloletnie obserwacje zjawisk powodziowych w zlewni rzeki Narwi wskazują na to, że typowe dla danego obszaru wezbrania powodziowe mają charakter roztopowy i pojawiają się w okresie od marca do kwietnia. Zjawiska powodziowe w dolinie Narwi odznaczają się regularnym i równomiernym narastaniem fali powodziowej z biegiem rzeki, co stwierdzono na podstawie największych w obecnym

Wg. danych Wojewódzkiego Komitetu Przeciwpowodziowego w Białymstoku tereny zagrożone powodzią na terenie gminy to w przeważającej części użytki zielone położone w dolinie rzek Narwi i Śliny. Powodzią zagrożone są tereny zamieszkałe w rejonie rzeki Narew we wsi Łaś Toczyłowo.

TAB.12 Rzędne zasięgu fali powodziowej Narwi i Śliny (dane Wojewódzki Komitet Przeciwpowodziowy w Białymstoku 2001r.).

Kilometr rzeki	Spadek lustra wody w %	Rzędna lustra wody	Miejscowość
1	2	3	4
Rzeka Narew			
281 + 00	0,166	104,34	Strękowa Góra
284 + 70	0,166	104,95	Zajki- Łaś Toczyłowo
288 + 00	0,166	105,50	Targonie Wielkie
Rzeka Ślina			
000 + 00	1,000	105,50	ujście
001 + 00	1,000	106,50	Targonie Wielkie
005 + 00	1,000	110,50	Łopuchowo
007 + 00	1,000	112,50	Zawady

Określenie zasięgu fali powodziowej na mapie w skali 1:10000 zostało obliczone na podstawie kilometrażu nurtu fali powodziowej i spadku lustra wody. W oparciu o warstwy o różnicy poziomów 1,25m i 2,50m określono zasięg fali powodziowej interpolując rzędne liniowo i wysokościowo.

Maksymalny zaobserwowany stan wód powodziowych w obrębie gminy wg danych wodowskazowych posterunku w Strękowej

Górze wyniósł 514 cm w 1979 roku, przy rzędnej zera wodowskazu 99,217m. Stan alarmowy wynosi – 440 cm.

Zasięg terenów zagrożonych został opracowany teoretycznie i w rzeczywistości może ulec niewielkim odchyłkom.

4.6. Zagrożenia dla środowiska.

4.6.1. Wody.

Do głównych źródeł zanieczyszczeń wód powierzchniowych na gminie Zawady należy zaliczyć zanieczyszczenia obszarowe pochodzące z rolnictwa, powstające w wyniku niewłaściwego stosowania nawozów mineralnych i organicznych oraz środków ochrony roślin, jak również punktowe tj. nieszczelne szamba czy też nielegalne wprowadzanie ścieków do wód powierzchniowych i gleby. Na zanieczyszczenie ściekami komunalnymi narażone są wody w okolicach miejscowości zwodociągowanych z uwagi na większy pobór wody w związku z nieograniczonym jej dostarczaniem i w wyniku tego powstawaniu większej ilości ścieków.

Miejscowości zwodociągowane w gminie zawady to:

- Zawady Kościelne i Borysówka,
- Cibory Gałęckie,
- Krzewo Nowe,
- Grabowo Nowe,
- Grabowo Stare.

Zagrożenie zanieczyszczeniem ściekami rzeki Śliny znajduje się również na terenie innych gmin w miejscowościach położonych w jej pobliżu. Zanieczyszczenia wraz z wodą rzeki Śliny migrują do rzeki Narew. Niebezpieczeństwo zanieczyszczenia ściekami rzeki Narew powstaje również w miejscowościach położonych na obrzeżu jej doliny tj. Góra Strękowa, Strękowa Góra, Łaś Toczyłowo, Targonie Wity.

Targonie Wity, Targonie Krytuły, Strękowa Góra, Konopki Pokrzywnica, Konopki Klimki, Cibory Kołaczkki, Cibory Gałęckie, Krzewo Stare i Nowe.

Źródła te mogą zanieczyszczać również wody głębinowe w miejscu wychodni warstw wodonośnych oraz łączenia się z górnymi przepuszczalnymi warstwami gruntu.

Potencjalnym źródłem zanieczyszczenia wód jest również niewłaściwe składowanie obornika.

Zanieczyszczenia wód ściekami przemysłowymi na gminie Zawady nie występują z uwagi na brak zakładów przemysłowych.

4.6.2. Powierzchnia ziemi i gleby.

Powierzchnia ziemi narażona jest na degradację w wyniku działalności antropogenicznej (wydobywanie kopalin, działalność industrialna, składowanie odpadów) oraz w wyniku procesów naturalnych (zmywanie, wymywanie, osuwanie się mas ziemnych). Proces ten jest nierozzerwalnie związany z utratą gleb.

Na terenie gminy Zawady głównymi czynnikami degradującymi powierzchnię ziemi jest powierzchniowa eksploatacja kopalin, realizacja inwestycji z zakresu drogownictwa, budownictwa (głównie mieszkaniowego w wyniku zagospodarowywania działek - podwyższanie terenu itp.) jak również składowanie odpadów w miejscach do tego nie przeznaczonych.

Do procesów degradujących gleby należy zaliczyć: erozję wodną i wietrzną, zakwaszenie, zubożenie w substancję organiczną i składniki mineralne (głównie w podstawowe NPK) oraz zasolenie.

W gminie Zawady degradacja gleb w wyniku erozji wodnej nie występuje aczkolwiek nie należy wykluczyć jej w obrębach miejscowości o dużych spadkach terenu (głównie w pobliżu dolin rzecznych). Erozja wietrzna może natomiast wystąpić na odwodnionych

glebach organicznych (torfowo-murszowych) w okolicach obiektu Bagno Wizna jeżeli nie będzie właściwie prowadzone nawodnienie. Do głównych czynników degradujących gleby na terenie gminy można zaliczyć:

- niewłaściwą gospodarkę rolną na niektórych obszarach powodującą zubożenie gleb w materię organiczną i składniki mineralne,
- kwaśne opady, mokre i suche, powodujące zakwaszenie gleb, jednakże nie są one bezpośrednio związane z gospodarką rolną i przemysłową w gminie gdyż migrują głównie z innych rejonów bardziej uprzemysłowionych i zurbanizowanych,
- oczyszczanie w okresie zimowym dróg z lodu i śniegu za pomocą soli powodujące zasolenie gleb na terenach bezpośrednio sąsiadujących z trasami komunikacyjnymi (trasa Jeżewo-Łomża, Białystok-Warszawa, Mężenin-Osowiec).

4.6.3. Powietrze, hałas, wibracje oraz promieniowanie elektromagnetyczne niejonizujące.

Głównymi związkami chemicznymi zanieczyszczającymi powietrze których stężenie w powietrzu jest badane w ramach PMŚ są: SO_2 , NO_x (tlenki azotu) oraz pył zawieszony. Wydzielają się one głównie podczas spalania paliw. Inne zanieczyszczenia są to metale ciężkie takie jak: Pb czy Cd wydzielane w procesach technologicznych oraz z komunikacji. W procesie spalania w silnikach spalinywych paliw płynnych wydzielają się również groźne WWA (wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne), a głównym z nich, zaliczanym do silnych związków rakotwórczych, jest bezno-a-piren.

Na terenie gminy Zawady jak również w jej pobliżu nie ma większych zakładów przemysłowych emitujących szkodliwe związki pochodzące z procesów produkcyjnych. Największym zagrożeniem są emisje niskie ze spalania paliw podczas ogrzewania pomieszczeń. Z uwagi na fakt, iż głównym paliwem są paliwa stałe to w okresie grzewczym lokalnie podczas sprzyjającej pogody mogą gromadzić się w powietrzu zwiększone stężenia SO_2 czy pyłu zawieszonego. Zwiększone emisje NO_x oraz WWA powstają latem przy trasach

komunikacyjnych (Białystok-Warszawa, Jeżewo-Łomża) w trakcie wzmożonego ruchu samochodowego. Migracja zanieczyszczeń emisji wysokiej z miasta Białegostoku nie powoduje zagrożeń na terenie gminy Zawady z uwagi na przeważające wiatry zachodnie. Zanieczyszczenia powietrza mieszczą się jednak w normach biorąc nawet pod uwagę normy dla terenów chronionych. Ogólnie porównywalne są z zanieczyszczeniami terenów wiejskich całego województwa. W związku z powyższym zanieczyszczenia atmosfery na terenie gminy Zawady w stopniu mogącym zagrażać ludzkiemu życiu czy zdrowiu nie występują. Nie należy jednak wykluczać sporadycznych przypadków awarii, które mogą wystąpić na trasach komunikacyjnych podczas przewożenia różnego rodzaju związków chemicznych i stwarzać miejscowe zagrożenie zanieczyszczenia atmosfery.

Największe zagrożenie hałasem i wibracjami powstaje zazwyczaj w obrębie działania zakładów przemysłowych i tras komunikacyjnych. Jako, że na terenie gminy Zawady brak jest dużych zakładów przemysłowych zagrożenia hałasem i wibracjami z tego typu działalności nie występują. Hałas i wibracje powstają natomiast przy w/w głównych trasach komunikacyjnych, a wraz ze wzrostem natężenia ruchu obserwuje się coroczny przyrost hałasu i wibracji. Dopuszczalne stężenie hałasu dla różnych obszarów określa rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 maja 1998r. o dopuszczalnych poziomach hałasu w środowisku.

Promieniowane elektromagnetyczne niejonizujące obecnie zaliczane jest do powszechnych źródeł zanieczyszczeń. Jego działanie nie jest obojętne dla organizmów żywych. Biologiczne skutki skażeń elektromagnetycznych nie są możliwe do wykrycia za pomocą zmysłów, nie są one też od razu odczuwalne, a mogą wystąpić dopiero po wielu latach. Na terenie gminy Zawady głównymi źródłami promieniowania są:

- napowietrzna linia energetyczna WN 110kV Ostrołęka-Łomża-Białystok usytuowana równolegle do trasy Łomża-Jeżewo,
- wieża telefonii komórkowej w okolicach miejscowości Krzewo Stare,

- wieża stacji bazowej TP S.A. w miejscowości Maliszewo Perkusy.

5. Produkcja rolna i gospodarka leśna.

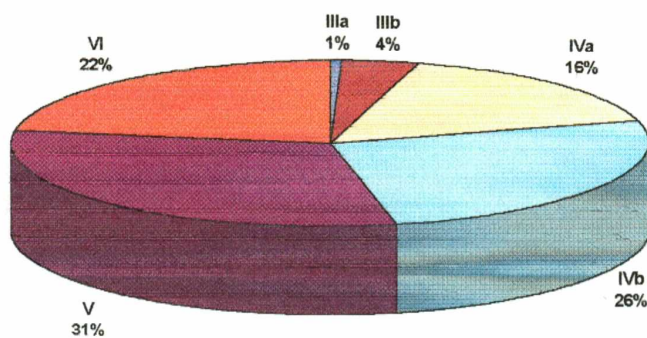
5.1. Rolnicza przestrzeń produkcyjna

5.1.1. Bonitacja i typologia gleb.

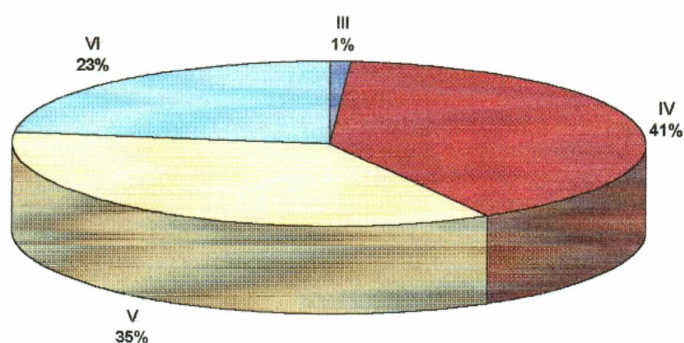
Pod względem typologicznym gleby gminy Zawady są zróżnicowane. Występują tu zarówno gleby płowe (A), piaskowe innych typów genetycznych (AB), brunatne i brunatne kwaśne (Bw), czarne ziemie (D) jak również gleby organogeniczne torfowo-murszowe i murszowe (Tn, Etm). Gleby organogeniczne zalegają głównie w obrębie kompleksu łąkowo-pastwiskowego wchodzącego w skład obiektu Bagno Wizna oraz częściowo w dolinach rzek: Narwi i Śliny. Na pozostałym obszarze gminy zalegają gleby mineralne w/w typów.

Udział procentowy klas bonitacyjnych użytków rolnych z podziałem na grunty orne oraz użytki zielone przedstawiają poniższe wykresy:

Procentowy udział klas bonitacyjnych gruntów ornych

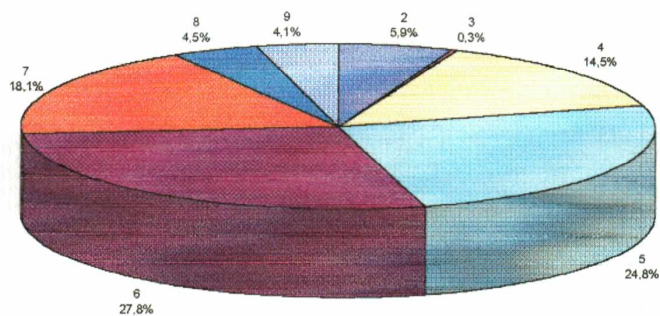
Procentowy udział klas bonitacyjnych użytków zielonych

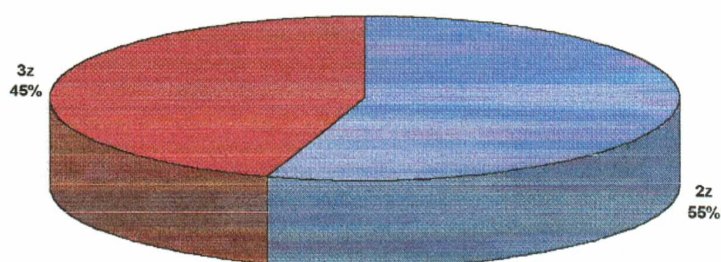
Z danych przedstawionych na wykresach wynika, że 47% powierzchni gruntów ornych są to gleby klas III i IV natomiast w użytkach zielonych grunty klas III i IV stanowią 42%.

Procentowy udział kompleksów przydatności rolniczej z podziałem na grunty orne oraz użytki zielone przedstawiają poniższe wykresy:

Procentowy udział poszczególnych kompleksów przydatności rolniczej gruntów ornych

Procentowy udział poszczególnych kompleksów przydatności rolniczej użytków zielonych

Struktura kompleksów przydatności rolniczej wskazuje, że gleby orne o dobrych wartościach produkcyjnych tj. kompleksy: 2-pszenne dobre, 3-pszenne wadliwe, 4-żytnie bardzo dobre, 5-żytnie dobre zajmują około 47% powierzchni natomiast użytki zielone kompleksu 2z stanowią 55%.

Z przedstawionych danych wynika, że gleby użytków rolnych na powierzchni około 50% są to gleby o dobrej i średniej wartości produkcyjnej. Są one jednak rozłożone nierównomiernie obszarowo. Generalnie we wschodniej części gminy gleby orne posiadają większą wartość produkcyjną natomiast zachodnia część pokryta jest glebami organicznymi które użytkowane są jako użytki zielone.

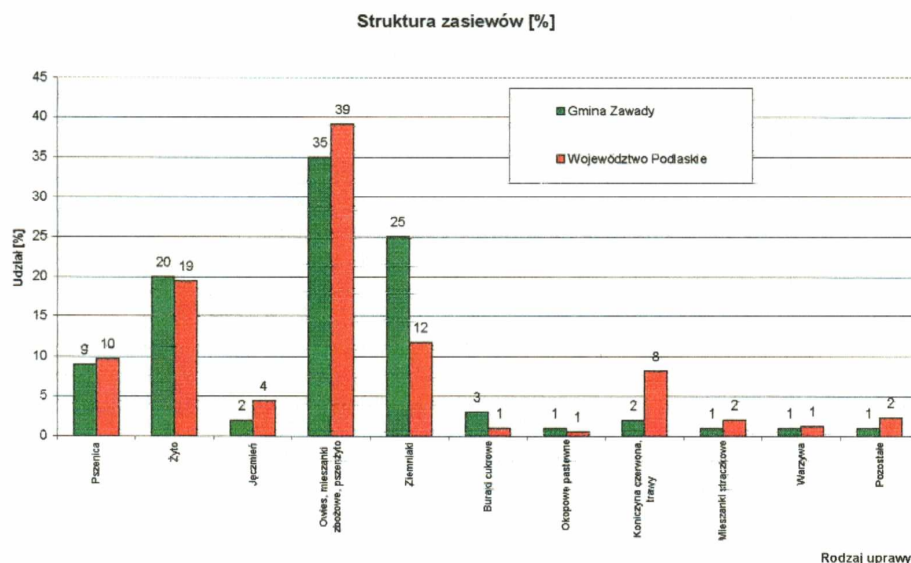
TAB.13 Struktura użytkowania gruntów (dane Rocznik statystyczny województwa podlaskiego 2000r.)

Powierzchnia administracyjna gminy Zawady	11267 ha
w tym	
użytki rolne z czego	6832 ha
grunty orne	4277 ha
sady	14 ha
łąki	1630 ha
pastwiska	911 ha
lasy	3413 ha
nieużytki	924 ha
pozostałe	98 ha

5.1.2. Struktura zasiewów, plony.

Struktura zasiewów ukazuje w jaki sposób prowadzona jest gospodarka roślinna i wykorzystanie gruntów ornych oraz umożliwia analizę obciążenia antropogenicznego gleb.

Struktura zasiewów gminy Zawady i województwa podlaskiego przedstawiona na poniższym wykresie:

Z analizy wykresu wynika, że 66% zasiewów stanowią zboża, 29% okopowe, 3% motylkowe, strączkowe i trawy, 2% warzywa i inne. Świadczy to o konwencjonalnym typie gospodarki roślinnej z brakiem płodozmianów. Praktycznie na gminie nie stosuje się uzupełniania gleb w materię organiczną (motylkowe, strączkowe i trawy stanowią 3% powierzchni upraw) poza obornikiem. Taki typ gospodarowania obciąża nadmiernie glebę, prowadzi do rozwoju chorób roślin uprawnych, rozmnażania się szkodników oraz zachwaszczenia pól. Zmusza to producentów do stosowania większej ilości nawozów mineralnych oraz środków ochrony roślin.

W porównaniu do województwa podlaskiego w gminie Zawady w strukturze zasiewów jest duży udział ziemniaków (gmina 25%, województwo 12%) i mały udział koniczyny czerwonej i traw (gmina 2%, województwo 8%). Pozostałe uprawy są porównywalne ze strukturą w województwie podlaskim.

Wielkość plonów uwarunkowana jest wieloma czynnikami przyrodniczymi oraz ekonomicznymi, wskazuje również o sposobie i intensywności wykorzystania rolniczej przestrzeni produkcyjnej.

Średnie plony uzyskiwane na terenie gminy Zawady i woj. podlaskim przedstawione w tabeli poniżej:

więcej rozdrobniona struktura gospodarstw występuje w miejscowościach: Zawady Stare, Zawady Borysówka, Strękowa Góra, Rudniki natomiast gospodarstwa o największym areale użytków rolnych przeważają w miejscowościach: Maliszewo Łynki, Targonie Wielkie, Targonie Wity. W pozostałych miejscowościach dominują gospodarstwa o areale 7-15ha.

Gmina Zawady pod względem rozdrobnienia gospodarstw rolnych przedstawia się nieco gorzej w porównaniu do województwa podlaskiego jednakże w porównaniu do kraju tak jak i województwo posiada lepszą sytuację.

Średnia powierzchnia gospodarstwa na terenie gminy wynosi 16,3ha i jest to sytuacja lepsza niż w województwie (13,5ha) oraz w kraju (7,9ha), natomiast średnia powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwie wynosi 11,4ha i w tym wypadku jest to sytuacja porównywalna do województwa podlaskiego (11,1ha) oraz korzystniejsza niż w kraju (6,8ha).

5.1.4. Gospodarka hodowlana.

Ilość zwierząt w poszczególnych miejscowościach przedstawiona w tabeli poniżej:

TAB.16 Ilość zwierząt hodowlanych w poszczególnych miejscowościach
(dane Urząd Gminy Zawady -2001r.)

miejscowość	krowy	młode bydło	lochy	tuczniaki	owce
Chlebotki Nowe	202	338	14	197	2
Chlebotki Stare, Wieczorki	79	136	13	117	0
Cibory Chrzczony, Cibory Krupy, Cibory Marki	102	221	34	280	0
Cibory Gałęckie	254	446	39	423	4
Cibory Kołaczki	23	50	4	50	0

Góra Strękowa	70	125	8	63	0
Grabowo Nowe	112	210	12	147	0
Grabowo Stare	87	143	13	130	0
Konopki Klimki	74	139	22	202	0
Konopki Popkrzywnica	107	388	54	194	12
Krzewo Nowe	110	206	19	197	0
Krzewo Plebanki	45	95	8	90	0
Krzewo Stare	70	200	16	171	0
Kurpiki	73	100	8	70	0
Łaś Toczyłowo	172	337	26	271	10
Maliszewo Łynki	147	231	23	209	2
Maliszewo Perkusy	185	273	26	251	2
Rudniki	136	223	85	296	0
Strękowa Góra	149	233	13	121	0
Targonie Krytuły	117	218	26	186	0
Targonie Wielkie	278	493	43	334	4
Targonie Wity	208	324	25	257	0
Zawady Borysówka	70	118	54	194	12
Zawady Kolonia	119	199	23	236	0
Zawady Kościelne	66	104	18	189	0
razem	3090	5610	632	4948	48

Obsada zwierząt w gminie wynosi 1,1SD/ha użytków rolnych co przy średniej województwa podlaskiego 0,7SD/ha użytków rolnych jest wskaźnikiem pozytywnym i wykazuje dość duży stopień intensyfikacji produkcji zwierzęcej w gminie w odniesieniu do województwa.

5.1.5. Wyposażenie gospodarstw rolnych i obsługa rolnictwa.

Według danych zawartych w Strategii powiatu białostockiego gospodarstwa rolne w gminie Zawady wyposażone są w następujący sprzęt podstawowy:

- ciągniki - 667 szt.,
- samochody osobowe - 340 szt.,
- kombajny zbożowe - 26 szt.,
- kombajny ziemniaczane - 161 szt.,
- kombajny buraczane - 3 szt.

Z danych wynika, że w gminie jest dużo kombajnów ziemniaczanych. Jest to odzwierciedleniem struktury zasiewów opisanej w pkt.5.1.2. z której wynika, że w porównaniu z woj. podlaskim na gminie uprawia się dużo ziemniaków, bo aż ponad dwukrotnie więcej (gmina 25%, woj.podlaskie 12%).

Ponadto należy stwierdzić, że stan budynków inwentarskich na gminie jest dobry i w rejonach o intensywnej produkcji rolnej przystosowany do potrzeb produkcyjnych.

Do urządzeń i zakładów obsługi rolnictwa w gminie należy zaliczyć zlewnie mleka w następujących miejscowościach:

- Cibory Gałęckie,
- Krzewo Nowe,
- Strękowa Góra,
- Konopki Klimki,
- Chlebotki Nowe,
- Targonie Wity,
- Targonie Wielkie,
- Kurpiki,
- Maliszewo Łynki,
- Zawady,

ponadto inne podmioty obsługujące rolnictwo:

- mechanika maszyn i urządzeń rolniczych 1 zakład,
- 4 skupy zwierząt,

- 2 jednostki skupu płodów rolnych,
- 2 jednostki handlu maszynami rolniczymi,
- 1 zakład produkcji części i maszyn rolniczych.

Biorąc pod uwagę wielkość gminy zakłady te w znacznym stopniu powinny zapewniać obsługę rolnictwa.

5.2. Lasy i gospodarka leśna.

Lasy w gminie Zawady zajmują 30,3% powierzchni. Jest to wskaźnik nieznacznie wyższy od województwa podlaskiego, w którym wynosi on 29,5%. Powierzchnia gruntów leśnych wynosi 3413ha z czego 2964ha objęte są dokumentacją urządzeniową w postaci uproszczonych planów urządzania lasu. Powierzchnia lasów państwowych wynosi 456ha co stanowi 13,3% powierzchni lasów w gminie. Wszystkie lasy mają charakter gospodarczy w których pozyskuje się drewno do różnych celów. Gmina nie posiada lasów o charakterze ochronnym. W 1999r. pozyskanie drewna wyniosło 1900m³. W zależności od siedliska występują tutaj lasy, bory (w przeważającej mierze) oraz olsy w miejscach podmokłych. Olsy zlokalizowane są głównie w okolicach torfowisk obiektu „Bagno Wizna”. W strukturze gatunkowej drzewostanu przeważają gatunki iglaste w tym przeważnie sosna. Wiek drzewostanu jest mocno zróżnicowany ze znaczną przewagą drzewostanów młodszych o niższych klasach.

6.1. Grunty stanowiące własność gminy.

Na mocy przepisów ustawy z dnia 10 maja 1990r. Przepisy wprowadzające ustawę o samorządzie terytorialnym i ustawę o pracownikach samorządowych (Dz. U. Nr 32, poz. 191 z późn.zm.) mienie należące do rad narodowych stopnia podstawowego i terenowych organów administracji państwowej, przedsiębiorstw państwowych, dla których te organy pełniły funkcję organu założycielskiego, zakładów i innych jednostek organizacyjnych podporządkowanych tym organom stało się w dniu wejścia w życie ustawy tj. 27 maja 1990r. z mocy prawa mieniem gminy. W późniejszych latach gmina uzyskała decyzje administracyjne potwierdzające prawo własności.

Przepisy ustawy nie naruszały praw wspólnot gruntowych i leśnych.

6.1.1. Grunty stanowiące własność gminy nie oddane w użytkowanie wieczyste.

TAB.16. Wykaz gruntów gminnych nie oddanych w użytkowanie wieczyste
(dane Urząd Gminy Zawady -2001r.).

obręb	drogi	nieużytki	lasy	użytki rolne	tereny zabudowane i wyznaczone pod zabudowę	użytki kopalne	wody
Maliszewo Łynki	15,5610	1,3900	5,1300	x	0,7810	x	x
Maliszewo Perkusy	23,9580	x	1,9500	1,6100	x	1,4300	x
Cibory Chrzczony	4,1160	x	x	x	x	0,2610	x
Strekowa Góra	10,3000	0,1510	x	0,1800	0,3200	0,4900	x
Cibory Witki	1,6410	0,3260	x	x	x	x	x

Rudniki	13,3500	x	0,0470	x	x	x	x
Cibory Krupy	2,3890	0,3710	0,1200	x	x	x	x
Cibory Marki	1,8240	x	x	x	x	x	x
Krzewo Plebanki	2,6550	x	x	x	x	0,7280	x
Chlebotki Stare	4,1830	x	0,8750	0,7680	x	x	x
Targonie Wity	3,9200	x	x	0,0500	x	x	x
Grabowo Nowe	8,9290	x	x	x	x	x	x
Zawady Marylki	1,3310	x	x	x	x	x	x
Konopki Po- krzywnica	9,0900	0,1040	x	x	1,0100	x	x
Konopki Klimki	3,1030	1,8590	0,4890	x	x	x	x
Zawady Zabro- dzie	1,1990	x	x	x	x	x	x
Grabowo Stare	30,4000	x	2,2500	x	x	x	x
Cibory Gałęckie	17,2710	0,1610	x	7,0500	2,0600	0,1270	2,1750
Targonie Wielkie	16,4400	0,0100	x	0,4000	0,8400	0,1800	x
Cibory Kołaczki	1,6980	x	x	x	x	x	x
Krzewo Stare	3,6139	x	x	x	x	x	x
Zawady Bory- sówka	4,3100	x	x	x	x	x	x
Krzewo Nowe	1,5980	x	2,8270	x	x	x	1,8890
Zawady	12,5360	x	x	0,0400	3,5700	1,3100	x
razem	216,3959	4,5530	14,7950	10,3570	10,0140	4,5260	19,3710
ogółem powierzchnia gruntów stanowiących własność gmi- ny nie oddanych w użytkowanie wieczyste wynosi-						280,0119	

Razem powierzchnia gruntów należących do gminy z wyłą-
czeniem gruntów oddanych w użytkowanie wieczyste wynosi, wg.

danych Urzędu Gminy na dzień 31.05.2001., 280,0119 ha (wg. danych Starostwa Powiatowego na dzień 12.07.2001. wynosi 312 ha)

6.1.2. Grunty stanowiące własność gminy oddane w użytkowanie wieczyste

TAB.17 Grunty oddane w użytkowanie wieczyste (dane Urząd Gminy Zawady -2001r.)

Miejscowość	Nr ewid. gruntu	Powierzchnia /ha/	Użytkownik wieczysty
1	2	3	4
Cibory Gałęckie	139/1	0,0426	S.M. „Zambrów
Nowe Krzewo	152/1	0,0146	S.M. „Zambrów”
Strękowa Góra	331/21	0,1200	S.M. „Mlekoł”- Grajewo
Konopki Klimki	119/4	0,0890	S.M. „Mlekoł” – Grajewo

Łącznie oddanych w użytkowanie wieczyste jest 0,2662 ha gruntów gminnych.

6.1.3. Mienie gminne (wspólnoty gruntowe i leśne).

W posiadaniu wspólnot gruntowych i leśnych na terenie gminy znajduje się 68 ha gruntów, z czego 5,53 ha stanowią lasy. W pozostałej części są to przeważnie pastwiska (51,45 ha) i nieużytki (dane Starostwo Powiatowe w Białymstoku 2001).

6.2. Mienie Skarbu Państwa.

TAB.18 Grunty Skarbu Państwa wg rodzajów użytkowania (dane Starostwo Powiatowe w Białymstoku -2001r.).

Właściciel	Uż. rolne	Lasy	Wody	Uż. kopalne	Drogi	Pod zabudowę	Różne i nie- użytki
własność rolna Skarbu Państwa	-	-	-	-	-	0.0282	-
Państwowe Gospodarstwo Leśne w trwałym zarządzie państw. Jedn. Org.	44.609	464.452	0.26	-	6.46	0.52	14.41
Pozostałe grunty Skarbu Państwa	0.424	0.572	89.987	-	140.6375	0.378	9.796
Oddane w użytkowanie wieczyste	-	-	-	-	-	0.8	0.0146
Razem	45.033	465.024	90.247	-	147.0975	1.9062	24.2206

Powierzchnia gruntów Skarbu Państwa, łącznie z gruntami oddanymi w użytkowanie wieczyste wynosi 773,7137 ha, co stanowi 6.9% terenu gminy.

6.3. Własność prywatna.

TAB.19 Grunty prywatne (dane Starostwo Powiatowe w Białymstoku - 2001r).

	Uż. rolne	Lasy	Wody	Uż. kopal- ne	Drogi	Pod zabu- dowę	Różne i nieużytki
grunty osób fiz. wchodz. w skład gosp. roln.	6677.7652	2971.094	80.629	0.24	1.1418	142.2198	68.9616
grunty osób fiz. nie wchodzące w skład gosp. roln.	39.2349	24.4631	0.23	X	0.8346	5.0936	0.8345
razem	6717.0001	2995.5571	80.859	0.24	1.9764	147.3134	69.7961

Własność prywatna gruntów w gminie Zawady wynosi 10012,742 ha gruntów co stanowi 89,3% powierzchni gminy.

7. Jakość życia mieszkańców.

7.1. Ludność.

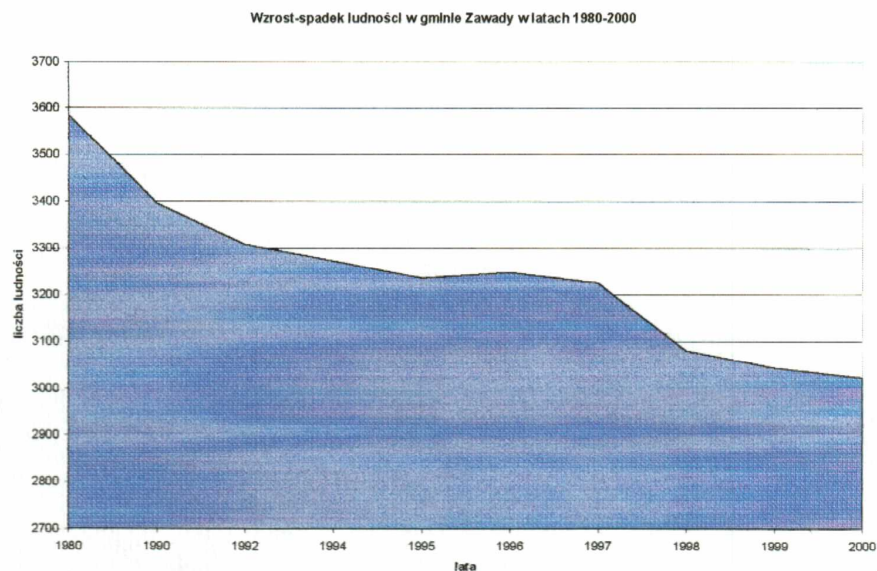
7.1.1. Charakterystyka społeczno – demograficzna.

TAB.20 Liczba mieszkańców gminy Zawady (dane za lata 1980-90
Urząd Gminy Zawady, za lata 1998-99 Rocznik statystyczny
woj.podlaskiego 2000, za rok 2000 Urząd Statystyczny w
Białymstoku -2001r.)

Lata	Liczba mieszkańców
1	2
1980	3585
1990	3396
1992	3307
1994	3272
1995	3235
1996	3248
1997	3224
1998	3080
1999	3043
2000	3022

Z zestawienia liczby mieszkańców za ostatnie lata wynika,
że stan ludności systematycznie maleje.

niższym wykreślił. Wynika z niego, że stan ludności w gminie Zawady w okresie 1990-95 sukcesywnie zmniejszał się, w latach 1996-97 nastąpiła stagnacja, a nawet niewielki wzrost po czym w latach 1998-2000 ponownie nastąpił spadek.

TAB.21 Powierzchnia i ludność w gminie Zawady, w obszarze wiejskim powiatu białostockiego oraz w woj. podlaskim (*Rocznik statystyczny woj. podlaskiego 2000*).

Obszar	Powierzchnia /Km ² /	Ilość miejscowości	Ludność ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Na 1 km ²	Kobiety na 100 mężczyzn
1	2	3	4	5	6	7	8
Gmina Zawady	113	30	3043	1601	1442	27	90
powiat biał. obszar wiejski	2833	584	89005	44339	44666	31	101
woj. podlaskie obszar wiejski	19277	3947	509265	258943	250322	26	97

Gmina jest zaliczana do obszarów o średniej gęstości zaludnienia. Wskaźnik ilości kobiet przypadających na mężczyzn w gminie Zawady jest jednym z najniższych w gminach wiejskich powiatu białostockiego i województwa podlaskiego.

TAB.22 Struktura ludności wg wieku i płci (dane Rocznik statystyczny woj.podlaskiego 2000)

mieszkańcy wg liczby, wieku, płci	liczba stałych mieszkańców	w wieku przedprodukcyjnym 0-17 lat	w wieku produkcyjnym 18-60 i 65 lat	w wieku poprodukcyjnym pow. 60 i 65 lat
1	2	3	4	5
OGÓŁEM	3043	757	1676	610
PŁCI MĘSKIEJ	1601	408	963	230
PŁCI ŻEŃSKIEJ	1442	349	713	380

TAB.23 Dzieci i młodzież (dane Rocznik statystyczny woj.podlaskiego 2000)

DZIECI W WIEKU ŻŁOBK. 0-2 LATA	111
DZIECI W WIEKU PRZEDSZKOLNYM 3-6 LAT	185
DZIECI W WIEKU SZKOLNYM 7-12 LAT	252
DZIECI W WIEKU GIMNAZJALNYM 13-15 LAT	136
DZIECI W WIEKU SZKOŁY ŚREDNIEJ 16-19 LAT	153

TAB.24 Ruch naturalny ludności w gminie, obszarze wiejskim pow. białostockiego oraz woj. podlaskim (dane Rocznik statystyczny woj. podlaskiego 2000).

Obszar	Mażeń- stwa	Urodze- nia żywe	Zgony	Przyrost Natur.	Mażeńst	Urodze- nia żywe	Zgony	Przyrost naturalny
	W liczbach bezwzględnych				Na 1000 ludności			
1	2	3	4	5	6	7	8	9
gmina Zawady	15	40	41	-1	4,8	12,9	13,2	-0,3
powiat biał. obszar wiejski	409	880	1146	-266	4,6	9,9	12,9	-3,0
woj. podlaskie obszar wiejski	3000	5792	6854	- 1062	5,8	11,2	13,2	-2,0

Przyrost naturalny tj. różnica między ilością urodzeń i zgonów wykazuje niewielkie saldo ujemne, jest nieco wyższy niż średnia w gminach wiejskich województwa i powiatu.

TAB.25 Migracje ludności w gminie Zawady i w obszarze wiejskim powiatu białostockiego (dane Rocznik statystyczny woj. podlaskiego 2000).

Obszar	Zameldowania na pobyt stały			Wymeldowania z pobytu stałego			Saldo migracji
	ogółem	ruch we- wnętrz.	z zagranicy	ogółem	ruch we- wnętrz.	za granicę	
1	2	3	4	5	6	7	8
gmina Zawady	31	29	2	60	57	3	-29
powiat biał. obszar wiejski	1802	1795	7	1409	1401	8	393

Migracja ludności w gminie Zawady wykazuje wysokie saldo ujemne. Jest to spowodowane odpływem ludności do miast regionu i świadczy o małej atrakcyjności do osiedlania się, inwestowania oraz podejmowania zatrudnienia w gminie.

7.1.2. Struktura zatrudnienia i bezrobocie.

TAB.26 Pracujący poza rolnictwem indywidualnym (dane Rocznik statystyczny woj.podlaskiego 2000).

Obszar	Ogółem	Rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo, rybołówstwo	Przemysł i budownictwo	Usługi rynkowe	Usługi nie- rynkowe
1	2	3	4	5	6
Gmina Zawady	160	X	32	24	102

Według danych strategii gminy Zawady (czerwiec 2000) wynikających ze statystyki bieżącej i spisu rolnego wynika, że większa część pracujących związana jest z rolnictwem indywidualnym. Z rolnictwa utrzymuje się 88,7% mieszkańców. Pracujący wyłącznie na swoim gospodarstwie rolnym stanowią 47,3%.

TAB.27 Bezrobotni - stan na koniec grudnia każdego roku (dane Powiatowy Urząd Pracy w Białymstoku -2001r.)

bezrobotni	1997	1998	1999	2000	31.03.2001
1	2	3	4	5	6
ogółem	61	62	83	89	102
mężczyźni	37	32	37	48	56
kobiety	24	30	46	41	46
bez prawa do zasiłku	47	50	77	71	87
absolwenci	7	6	11	X	15
z przyczyn dot. zakładu pracy	1	0	2	2	4
posiadający gosp. rolne	X	3	8	0	1
bez pracy pow. 12 miesięcy	29	21	31	34	38

TAB.28 Wykształcenie bezrobotnych (dane Powiatowy Urząd Pracy w Białymstoku -2001r.).

wykształcenie:	1997	1998	1999	2000	31.03.2001
1	2	3	4	5	6
wyższe	0	1	0	1	1
policealne i średnie zawodowe	3	7	16	25	9
śr. ogólnokształcące	1	3	3	1	10
zasadnicze zawodowe	30	29	34	28	11
podstawowe i niepełne podstawowe	27	22	30	34	41

TAB.29 Staż pracy bezrobotnych (dane Powiatowy Urząd Pracy w Białymstoku -2001r.).

Staż pracy:	1997	1998	1999	2000	31.03.2001
1	2	3	4	5	6
do 1 roku	23	17	13	18	X
1-5 lat	4	4	9	10	X
5-10 lat	10	6	10	5	X
10-20 lat	5	7	6	2	X
20-30 lat	2	3	7	5	17
30 i powyżej	0	0	0	0	X
bez stażu	17	25	38	49	X

TAB.30 Struktura wiekowa bezrobotnych (dane Powiatowy Urząd Pracy w Białymstoku -2001r.).

Przedział wiekowy	Płeć	1997	1998	1999	2000	2001 31.03.2001
1	2	3	4	5	6	7
18-24 lat	M	15	13	12	28	33
	K	11	15	27	26	28
25-34 lat	M	17	13	14	11	15
	K	6	8	11	5	7
35-44 lat	M	4	3	4	2	2
	K	5	5	5	5	4
45-54 lat	M	0	2	6	6	5
	K	2	2	3	5	7
55-59 lat	M	1	1	1	1	1
	K	0	0	0	0	0
60 i powyżej	M	0	0	0	0	0
	K	0	0	0	0	0

Z powyższego zestawienia wynika, że wskaźnik bezrobocia w okresie ostatnich 4 lat wykazuje tendencję wzrostową. Problem bezrobocia dotyczy przede wszystkim osób z wykształceniem podstawowym i niepełnym podstawowym, osób o najkrótszym stażu pracy (1- 5 lat), głównie mężczyzn w młodym wieku, przedziale 18 – 34 lata. Zaniepokojenie budzi fakt, że na 102 osoby zarejestrowane jako bezrobotne tylko 15 przysługuje prawo do zasiłku.

TAB.31 Zasoby mieszkaniowe zamieszkane w gminie Zawady, obszarze wiejskim pow. białostockiego, woj. podlaskim (dane Rocznik statystyczny woj. podlaskiego 2000r.).

	miesz- kania	izby	pow. użytk. mieszkań [tys.m ²]	Przeciętna				
				liczba izb w mieszk.	liczba osób		pow. użytk.[m ²]	
					w 1 miesz	na 1 izbę	1 miesz	na 1 osob
1	2	3	4	5	6	7	8	9
gmina Zawady	846	3390	72	4,01	3,60	0,90	85,4	23,7
pow. biał. obszar wiejski	27477	102826	1934	3,74	3,21	0,86	70,4	21,9
woj. podl. obszar wiejski	151037	573403	11370	3,80	3,35	0,88	75,3	22,5

Wskaźniki powierzchni mieszkalnej przypadającej na 1 osobę, powierzchni użytkowej mieszkań czy liczby izb nie odbiegają od wskaźników dla powiatu i województwa, a nawet są wyższe od przeciętnych. Statystyczna sytuacja w zakresie powierzchni mieszkalnej i ilości izb poprawia się wraz ze spadkiem liczby mieszkańców.

TAB.32 Zasoby mieszkaniowe stanowiące własność komunalną w gminie Zawady, pow.białostockim, woj.podlaskim (dane Rocznik statystyczny woj.podlaskiego 2000r.)

	Mieszkania	Izby	Pow. użytk. mieszkań [m ²]	Przeciętna	
				liczba izb w mieszkaniu	pow. użytk. 1 mieszkania [m ²]
1	2	3	4	5	6
gmina Zawady	24	67	1378	2,79	57,4
pow.białostocki obszar wiejski	529	1380	23815	2,61	45,0
woj.podlaskie obszar wiejski	2332	6927	114310	2,97	49,0

7.3. Ruch budowlany.

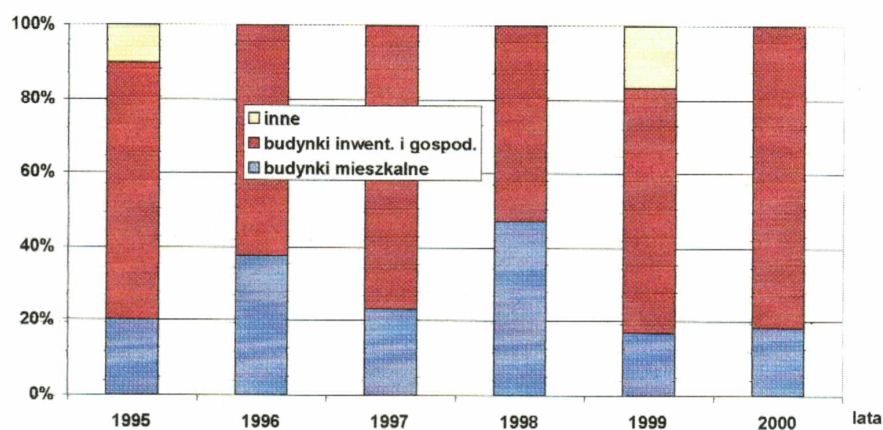
7.3.1. Ustalanie warunków zabudowy i zagospodarowania terenu.

Na mocy przepisów ustawy z 7.07.1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. z 1999r Nr 15, ;poz.139 z późn.zm.), które obowiązują od 1.01.1995r. uzyskanie pozwolenia na budowę musi być poprzedzone wydaniem przez wójta gminy decyzji administracyjnej o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu.

TAB.33 Decyzje administracyjne o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu wg. rodzajów inwestycji (dane Urząd Gminy Zawady 2001r.).

Lata	Ilość wydanych decyzji			
	budynki mieszkalne	gosp. – inwent.	inne	ogółem
1	2	3	4	5
1995	4	14	2	18
1996	6	10	0	16
1997	3	10	0	13
1998	8	9	0	17
1999	1	4	1	6
2000	2	9	0	11

Struktura wydawanych decyzji o warunkach zab. i zag. terenu w Urzędzie Gminy Zawady

7.3.2. Pozwolenia na budowę.

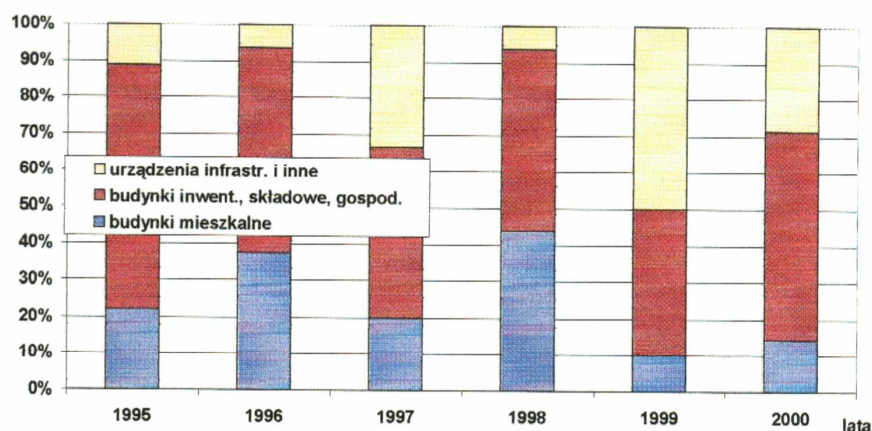
TAB.34 Decyzje administracyjne pozwolenia na budowę wg podmiotów (dane Starostwo Powiatowe w Białymstoku - 2001r.).

Lata	Osoby fizyczne	Podmioty prawne	Ogółem
1	2	3	4
1995	17	1	18
1996	16	0	16
1997	10	5	15
1998	15	1	16
1999	6	4	10
2000	10	4	14

TAB.35 Decyzje administracyjne pozwolenia na budowę wg grup inwestycji (dane Starostwo Powiatowe w Białymstoku -2001r.).

LATA	Budynki mieszkalne	Budynki inwentarskie, składowe, gospodarcze	Urządzenia infrastrukturalne i inne
1	2	3	4
1995	4	12	2
1996	6	9	1
1997	3	7	5
1998	7	8	1
1999	1	4	5
2000	2	8	4

Struktura wydanych pozwoleń na budowę wg grup inwestycji na terenie gminy Zawady

Z analizy ilości wydanych decyzji administracyjnych o ustaleniu warunków zabudowy i zagospodarowania terenu oraz o pozwoleniach na budowę wynika, że na terenie gminy budowlany ruch inwestycyjny jest niewielki. Malejąca liczba indywidualnych inwestycji mieszkaniowych wiąże się ze spadkiem liczby ludności.

Analiza wykresów ukazujących strukturę wydawanych w latach 1995-2000 decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu oraz pozwoleń na budowę wykazuje, że na terenie gminy realizowane są głównie inwestycje kubaturowe w których przeważają budynki inwentarskie, składowe oraz gospodarcze. Świadczy to o inwestowaniu rolników w bazę produkcyjną swoich gospodarstw.

7.4. Oświata i wychowanie.

W roku szkolnym 2000/2001 na terenie gminy funkcjonowały następujące szkoły:

TAB.36 Szkoły funkcjonujące na terenie gminy Zawady w roku szkolnym 2000/2001 (dane Urząd Gminy Zawady 2001r.).

Szkoła	Nauczyciele	Uczniowie	Liczba oddziałów	Pow. dydakt.	Pow. użytk.
1	2	3	4	5	6
Zawady	15	123 17 w zerówce	8	310 m ²	1118 m ²
Cibory Gąleckie	10	54 8 w zerówce	7	294 m ²	470 m ²
Chlebotki Nowe	10	29 9 w zerówce	6	231 m ²	662 m ²
Konopki Pokrzywnica (EDUKATOR)	4	31 9 w zerówce	4	300 m ²	780 m ²
Targonie Wielkie (społeczna)	2	31	2	190 m ²	639 m ²

Na terenie gminy istnieje 5 szkół podstawowych z łączną liczbą 311 uczniów (w tym 43 uczniów w oddziałach zerowych) oraz 41 nauczycieli. Trzy z tych szkół są szkołami publicznymi zarządzanymi przez gminę. Szkoła w Konopkach Pokrzywnicy jest publiczną szkołą podstawową prowadzoną przez Stowarzyszenie EDUKATOR w Łomży, a szkoła w Targoniach Wielkich jest szkołą społeczną.

W miejscowości Zawady istnieje gimnazjum (FOT.13), w którym uczy się 97 uczniów, posiadające 4 oddziały. W tym gimnazjum uczy 8 nauczycieli.

Wskaźnik 10,4 ucznia na oddział jest jednym z niższych w gminach wiejskich powiatu białostockiego.

7.5. Kultura.

Ośrodkami kultury na terenie gminy są:

- a) gminna biblioteka publiczna w Zawadach z księgozbiorem 9,3 tys. woluminów i 214 zarejestrowanych czytelnikach (wg Rocznika statystycznego woj. podlaskiego 2000),
- b) gminny ośrodek kultury w Zawadach,
- c) świetlice wiejskie pełniące także funkcje na potrzeby sołectw (zebrania, zabawy, wesela),
- d) kościoły i miejsca kultu:
 - Zawady – kościół katolicki (FOT.14),
 - Chlebotki – kościół katolicki (FOT.15),
 - Cibory Kołaczki – kościół katolicki p.w. Narodzenia N.M.P. (FOT.3).

7.5.1. Folklor, religia.

Przy gminnym ośrodku kultury działa zespół folklorystyczny.

Mieszkańcy gminy są wyznawcami religii rzymsko – katolickiej. Na terenie gminy brak jest miejsc kultu innych wyznań. W porównaniu do struktury wyznaniowej mieszkańców regionu gmina Zawady jest obszarem jednorodnym narodowościowo i wyznaniowo.

Miejskowa ludność pielęgnuje obrzędy religijne i święta parafialne.

7.6. Zdrowie i opieka społeczna.

Na terenie gminy funkcjonuje Samodzielny Publiczny Terenowy Zakład Opieki Zdrowotnej, Gminny Ośrodek Zdrowia w Zawadach.

Personel ośrodka składa się z:

1 lekarza ogólnego

2 pielęgniarek

1 stomatologa

Na 10 tys. ludności w gminie przypada 6,6 lekarza. W zakresie leczenia specjalistycznego ludność gminy Zawady obsługiwana jest w poradniach i zakładach specjalistycznych w Białymstoku.

7.7. Sport, turystyka i rekreacja.

Boiska sportowe i urządzenia rekreacyjne znajdują się w następujących miejscowościach:

- szkoła podstawowa i gimnazjum w Zawadach,
- szkoła podstawowa w Chlebiotkach,
- szkoła podstawowa w Konopkach Pokrzywnicy.

Sala gimnastyczna istnieje przy szkole i gimnazjum w Zawadach.

Hotel Turystyczny na 30 miejsc noclegowych całoroczny w Chlebiotkach Nowych w pobliżu Jeziora Maliszewskiego, prowadzony przez Annę i Edwarda Białczaków (FOT.16).

7.8. Pozarolnicza działalność gospodarcza.

7.8.1. Przemysł, rzemiosło, usługi, handel.

W gminnej ewidencji działalności gospodarczej, na dzień 20.04.2001r. zarejestrowanych było 61 podmiotów prowadzących działalność w zakresie:

- usługi projektowo – kosztorysowe – 1
- ciesielstwo – 2
- usługi transportowe - 12
- mechanika maszyn i urządzeń rolniczych – 1
- murarstwo – 3
- sprzedaż detaliczna artykułów spożywczych, przemysłowych, art. do produkcji rolnej – 23

- skup zwierząt – 4
- usługi sanitarne i weterynaryjne oraz inseminacyjno – zootechniczne – 2
- gastronomia – 2
- kamerofilmowanie – 1
- szklarstwo, stolarstwo – 2
- handel materiałami budowlanymi – 4
- skup płodów rolnych - 2
- usługi spychaczem – 1
- usługi remontowo-budowlane – 12
- odśnieżanie – 1
- handel maszynami rolniczymi – 2
- usługi tartaczne – 1
- produkcja wyrobów z drewna - 2
- prowadzenie szkoły publicznej – 1
- produkcja części i maszyn rolniczych – 1
- usługi motoryzacyjne – 1
- stacja paliw – 1
- przetwórstwo torfu – 1

7.9. Stan finansów gminy.

TAB.37 Dochody budżetu gminy Zawady (dane Rocznik statystyczny woj.podlaskiego 2000 i Urząd Gminy Zawady 2001).

Rok	Ogółem /tys.zł /	Na 1 mieszk. / zł /	W tym		
			dochody własne	dotacje celowe	subwencje
1999	3 166,1	1036,0	736,0	367,8	2 062,4
2000	3 385,0	1120,1	679,4	594,2	2 111,3
2001	3 175,4	959,6	728,2	236,6	2 210,5

TAB.38 Wydatki budżetu gminy Zawady (dane Rocznik statystyczny woj.podlaskiego 2000 i Urząd Gminy Zawady 2001).

Rok	Ogółem / tys. zł /	Na 1 mieszk. / zł /	W tym inwestycje
1999	3 077,1	1006,9	203,6
2000	3 437,1	1137,4	71,0
2001	3 175,4	1050,7	85,2

Wysokość dochodów i wydatków budżetu jest najniższa wśród gmin wiejskich powiatu białostockiego i jedną z niższych w województwie podlaskim, natomiast w przeliczeniu na 1 mieszkańca są podobne jak w powiecie i województwie.

Należy podkreślić wyjątkowo niewielki procent wykonanych wydatków inwestycyjnych budżetu roku 1999 (6,6%), a szczególnie niski roku 2000 (2,06%) i planowanych na rok 2001 (2,68%). Wydatki inwestycyjne są związane z budową mostu na rzece Narwi we wsi Łaś Toczyłowo (FOT.17) i budową nawierzchni dróg gminnych. Udział inwestycji w wydatkach budżetu Ziemskiego Powiatu Białostockiego wynosił w 1999r. 5,3%. Średnio w porównywalnych gminach wiejskich powiatu białostockiego – ok. 22,5%. Gmina Zawady ma zdecydowanie najniższy udział w wydatkach inwestycyjnych wśród tych gmin.

8. Uwarunkowania określone w strategii gminy, powiatu, województwa, obszaru funkcjonalnego Zielone Płuca Polski.

Gmina Zawady znajduje się w określonym otoczeniu społeczno – gospodarczym. Na otoczenie to składają się wszystkie elementy, które znajdują się poza gminą. Tworzą one układ uwarunkowań funkcjonowania i rozwoju gminy. Ze względu na układ administracyjny do analizy przyjęto strategię powiatu i województwa nato-

miast z uwagi na położenie strategię obszaru funkcjonalnego Zielone Płuca Polski.

8.1. Uwarunkowania wynikające ze strategii powiatu białostockiego.

Strategia zrównoważonego rozwoju powiatu białostockiego do roku 2010 została opracowana w marcu 2001 roku.

Z analizy uwarunkowań rozwojowych powiatu białostockiego wynika, że gminę Zawady można zakwalifikować do grupy gmin powiatu, które dzięki tranzytowym trasom komunikacyjnym mogą wspierać i czerpać korzyści z inwestycji związanych z obsługą tych tras w zakresie hotelarstwa, gastronomii, zespołu obsługi podróży, stacji paliw i innych podobnych usług oraz placówek handlowych. Jednocześnie można też zaliczyć do grupy gmin typowo rolniczych o najmniejszym potencjale rozwojowym, które powinny wypracować koncepcje swego rozwoju w oparciu o przetwórstwo rolne, usługi dla rolnictwa i turystykę.

Tereny na zachód od linii Narwi są zamieszkałe przez ludność z tradycjami drobnoszlacheckimi, która utrzymała swój tradycyjny model gospodarowania, w trudnych okresach ratując „status” gospodarza przez emigracje zarobkową do USA, Niemiec, Belgii. Istnieją tu spore możliwości zaangażowania własnego kapitału do przekształceń strukturalnych i rozwojowych terenu.

8.2. Uwarunkowania wynikające ze strategii województwa podlaskiego.

Strategia rozwoju województwa podlaskiego do roku 2010 została opracowana w sierpniu 2000 roku. Jest kluczowym dokumentem programowym określającym zasady i kierunki długofalowej koncepcji rozwoju regionu.

Zgodnie z przyjętą przez samorząd województwa strategią, gmina Zawady znajduje się w granicach obszaru funkcjonalnego

W strukturze funkcjonalno – przestrzennej obszaru wyróżnia się:

1. system przyrodniczy, na który składają się:
 - dolina rzeki Śliny (projektowany obszar chronionego krajobrazu),
 - Jezioro Maliszewskie (projektowany rezerwat przyrody)
 - tereny bagienne i obszary leśne położone w zachodniej części gminy (projektowane rozszerzenie Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Narwi),
2. System osadniczy z wsią gminną Zawady pełniącą funkcję obsługi ludności w zakresie usług podstawowych.
3. Obszar intensywnej produkcji rolnej obejmujący południową część województwa podlaskiego, w tym całą gminę Zawady.
4. Obszar turystyczny: Biebrzański Rejon Turystyczno – Wypoczynkowy (walory wypoczynkowe doliny Narwi i kompleksów leśnych okolic wsi Chlebotki).
5. System transportowy:
 - droga krajowa nr 8 Warszawa – Białystok (projektowana droga ekspresowa Via Baltica),
 - droga krajowa Łomża – Jeżewo Stare (modernizacja na całym odcinku).
6. System energetyczny:
 - linia elektroenergetyczna WN 110 kV Ostrołęka – Łomża – Białystok,
 - projektowana linia elektroenergetyczna WN 400 kV Białystok – Elk.
7. System telekomunikacyjny:
 - linia telefoniczna kablowa światłowodowa TP S.A.
8. Gospodarka odpadami: budowa gminnego wysypiska odpadów stałych.

8.3. Uwarunkowania wynikające ze strategii rozwoju obszaru funkcjonalnego Zielone Płuca Polski.

Strukturę administracyjną obszaru tworzą województwa: podlaskie, warmińsko – mazurskie, północna część województwa mazowieckiego, część pomorskiego i kujawsko – pomorskiego. O przynależności gmin do obszaru funkcjonalnego Zielone Płuca Polski decydowały szczególne walory środowiska przyrodniczego oraz wola ich samorządów.

Strategia nadaje wiodącą rolę środowisku przyrodniczemu oraz osadnictwu i powinna być wykorzystana w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego gmin, jako inspiracja i uzasadnienie konkretnych propozycji działań inwestycyjnych.

9. Analiza SWOT.

Narzędziem stosowanym do oceny czynników wzrostu jak i regresu przy uwarunkowaniach wewnętrznych i zewnętrznych jest analiza SWOT. Przy zastosowaniu tej metody oceniono, w oparciu o wykonaną w 2000 roku „Strategię zrównoważonego rozwoju gminy Zawady do roku 2010”, najistotniejsze mocne i słabe strony (czynniki wewnętrzne) oraz szanse i zagrożenia (czynniki zewnętrzne), mające wpływ na rozwój gminy.

ATUTY GMINY	SŁABE STRONY
1. dobre położenie komunikacyjne	1. niedorozwój infrastruktury technicznej (nieodstające zwodociągowanie, brak kanalizacji) i zły stan dróg lokalnych
2. dość dobre wyposażenie w sprzęt rolniczy	2. brak systemów gospodarowania odpadami
3. dostępność terenów inwestycyjnych	3. zanieczyszczenie wód
4. tania siła robocza	
5. walory przyrodnicze –	

krajobrazowe 6. dość dobra jak na warunki woj. podlaskiego wartość rolniczej przestrzeni produkcyjnej 7. duża lesistość	powierzchniowych 4. duże zatrudnienie w rolnictwie 5. niska świadomość społeczna w dziedzinie turystyki i ekologii 6. bezrobocie 7. niski poziom inwestycji 8. niskie przychody budżetu gminy
SZANSE	ZAGROŻENIA
1. rozwój turystyki (okolice wsi Łaś Toczyłowo, Rudniki, Strękowa Góra, Góra Strękowa) 2. rozwój obszarów bezpośrednio położonych przy projektowanej drodze ekspresowej Via Baltica (wsie Cibory Kołaczki, Krzewo Nowe) 3. popyt na zdrową żywność, rozwój produkcji rolniczej metodami ekologicznymi i integrowanymi 4. możliwość uzyskania środków pomocowych z zewnątrz na rozwój infrastruktury i ochronę środowiska	1. brak zbytu na produkty rolne i nieopłacalność produkcji rolnej 2. słaby napływ kapitału zewnętrznego

Na pierwszy plan w przedstawionej analizie wysuwa się słabość ekonomiczna i niski potencjał inwestycyjny gminy. Słabą stroną

jest też niska zdolność przystosowawcza osób pozostających bez pracy do nowych warunków, co jest szczególnie istotne na terenie wiejskim.

Najistotniejszymi atutami gminy są walory przyrodnicze i położenie komunikacyjne. Szansą rozwoju jest zrestrukturyzowanie rolnictwa i tworzenie miejsc pracy w produkcji i usługach poza rolnictwem (mała przedsiębiorczość, obsługa turystyki) przy wsparciu finansowym programów pomocowych.

CZĘŚĆ II

KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY ZAWADY

III. KIERUNKI.

Kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy Zawady opracowano w oparciu o uwarunkowania określone w I części studium, uwzględniając ustalenia strategii rozwoju województwa podlaskiego oraz ustalenia wynikające ze strategii rozwoju obszaru funkcjonalnego Zielone Płuca Polski, powiatu białostockiego i gminy Zawady.

1. Cele i kierunki rozwoju przestrzennego gminy wynikające ze strategii rozwoju obszaru funkcjonalnego ZPP, województwa, powiatu, gminy.

1.1. Strategia rozwoju obszaru funkcjonalnego Zielone Płuca Polski.

Do podstawowych celów rozwoju, wynikających ze strategii rozwoju obszaru funkcjonalnego ZPP zalicza się:

- 1) Stworzenie warunków do zachowania i wzmocnienia ekosystemów oraz ochrony wód i zasobów naturalnych.
- 2) Stworzenie możliwości awansu cywilizacyjnego społeczności lokalnych.
- 3) Aktywizację gospodarczą zharmonizowaną z wymaganiami środowiska przyrodniczego.

Realizacji tych celów służyć mają następujące kierunki działań:

- przeciwstawianie się eutrofizacji jezior i zbiorników oraz zanieczyszczeniu wód powierzchniowych przez kompleksową racjonalizację gospodarki wodnej oraz prawidłowe prowadzenie gospodarki komunalnej i leśnej,
- systematyczne zwiększanie i wzmacnianie obszarów prawnie chronionych o zróżnicowanym statucie i rygorach ochronnych,

- stałe podnoszenie poziomu wykształcenia i kwalifikacji ludności, jako podstawowego sposobu opanowania bezrobocia i patologii społecznej, wzmocnienia aktywności i przedsiębiorczości oraz samoorganizacji struktur społecznych,
- oparcie rozwoju gospodarczego o wysokie technologie produkcji, rozwój drobnych i średnich przedsiębiorstw oraz turystyki i rolnictwa ekologicznego.

1.2. Strategia rozwoju województwa podlaskiego do roku 2010.

1.2.1. Cele strategiczne rozwoju województwa.

W strategii rozwoju województwa podlaskiego przyjęto następujące cele strategiczne:

- A. województwo podlaskie obszarem rozwoju nowoczesnej infrastruktury technicznej, otwartym i dostępnym dla otoczenia,
- B. województwo podlaskie obszarem rozwoju gospodarczego, unowocześniania rolnictwa w dostosowaniu do specyfiki przestrzeni produkcyjnej, tworzącym sprzyjające warunki dla rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości,
- C. województwo podlaskie obszarem rozwoju regionalnej infrastruktury społecznej stosownie do potrzeb i aspiracji mieszkańców z poszanowaniem odrębności narodowych, kulturowych i religijnych oraz wzmacnianie funkcji ośrodków miejskich o znaczeniu krajowym i regionalnym,
- D. województwo podlaskie obszarem racjonalnego wykorzystania walorów środowiska przyrodniczego oraz wspierania rozwoju turystyki, kultury fizycznej i sportu,
- E. województwo podlaskie obszarem wykorzystującym położenie przygraniczne, wielokulturową tradycję oraz unikatowe walory przyrodnicze do rozwoju współpracy międzynarodowej w tym przy – i transgranicznej.

1.2.2 Priorytety rozwoju województwa.

Do priorytetów rozwoju województwa podlaskiego zalicza się:

- podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej i turystycznej województwa,
- wzmocnienie bazy ekonomicznej województwa,
- rozwój instytucji i urządzeń infrastruktury społecznej o zasięgu i znaczeniu regionalnym i ponadregionalnym w dziedzinie zdrowia, opieki społecznej i kultury oraz podwyższenia w ten sposób rangi i pozycji ośrodków regionalnych województwa i jego integracji wewnętrznej,
- zrównoważone gospodarowanie przestrzenią z zachowaniem ważnych w skali krajowej i europejskiej walorów przyrodniczych i kulturowych, a także z ich racjonalnym wykorzystaniem dla przyspieszonego rozwoju,
- rozwój międzynarodowych kontaktów regionalnych i wymiany, w tym współpracy przygranicznej i transgranicznej województwa z regionami Białorusi i Litwy oraz międzynarodowa promocja regionu,
- rozwój ogólnodostępnego systemu edukacji w tym ustawicznego kształcenia kadr, dostosowanego do potrzeb regionu.

1.3. Strategia zrównoważonego rozwoju powiatu białostockiego do roku 2010.

1.3.1. Cele strategiczne rozwoju powiatu.

W strategii rozwoju powiatu białostockiego określono następujące cele strategiczne:

- A. zrównoważony rozwój rolnictwa i obszarów wiejskich,
- B. rozwój przedsiębiorczości,
- C. ochrona środowiska i jego zagospodarowanie,

- D. rozwój i modernizacja drogowej sieci transportowej,
- E. rozwój infrastruktury społecznej,
- F. poprawa bezpieczeństwa mieszkańców.

1.3.2. *Przedsięwzięcia strategiczne wynikające ze strategii powiatu dotyczące m.in. gminy Zawady.*

Do przedsięwzięć strategicznych rozwoju powiatu dotyczących gminy Zawady należy zaliczyć:

- wspieranie działań w zakresie rozwoju gospodarstw ekologicznych oraz wspomaganie działań marketingowych w zakresie promocji i zbytu produktów rolno – ekologicznych,
- wspieranie rozwoju grup producenckich i związków skupiających grupy producenckie,
- wspieranie rozwoju gospodarstw agroturystycznych,
- opracowanie programu selektywnej zbiórki odpadów komunalnych wraz z zagospodarowaniem wyselekcjonowanych surowców wtórnych oraz oddzielenia gromadzonych odpadów niebezpiecznych,
- modernizacja kotłowni węglowych w szkołach,
- modernizacja drogi powiatowej nr 23510 Rudniki – Łaś Toczyłowo – Targonie Wity – Zawady,
- modernizacja drogi powiatowej nr 23517 Zawady – Cibory – Witki – Cibory Gałęckie – droga nr 18,
- sukcesywna wymiana wyeksploatowanego wyposażenia OSP,
- prowadzenie sukcesywnego szkolenia członków OSP.

1.4. Strategia zrównoważonego rozwoju gminy Zawady do roku 2010.

1.4.1. *Wizja i misja rozwoju gminy.*

Zgodnie z przyjętą w 2000 roku przez władze gminy w strategii wizją rozwoju zakłada się, że gmina będzie obszarem harmonijnego rozwoju rolnictwa, turystyki, drobnej wytwórczości, rosnącej jakości i poziomu życia oraz aktywności społeczności lokalnej w jego kreowaniu, a mianowicie:

- nastąpi podniesienie poziomu i jakości życia mieszkańców (poprawa warunków życia, podniesienie dochodów, poprawa stanu środowiska, poziomu wykształcenia, rozwój urządzeń i systemów infrastruktury technicznej),
- struktura gospodarki będzie wielofunkcyjna, wiodącym sektorem pozostanie rolnictwo, obok którego będzie rozwijać się turystyka, drobna wytwórczość i usługi,
- nastąpi rozwój drobnych zakładów rolno – spożywczych, przetwarzających lokalne płody rolne, co zapewni miejsca pracy,
- nastąpi rozwój agroturystyki, baza turystyczna zaspokajając będzie podstawowe potrzeby turystów, stworzony zostanie system informacji i promocji turystycznej gminy i jej otoczenia, całoroczna baza noclegowa pomieści turystów przejeżdżających i stacjonujących,
- gmina będzie ośrodkiem kształcenia na poziomie średnim, większość mieszkańców będzie miała wykształcenie średnie, podniesie się świadomość ekologiczna, system oświaty będzie dostosowany do wymogów gospodarki rynkowej,
- nastąpi wzrost wydajności pracy w rolnictwie i zapewnienie opłacalności gospodarowania poprzez zmniejszenie zatrudnienia i zwiększenie powierzchni gospodarstw; rozwiną się gospodarstwa specjalistyczne nastawione np. na chów bydła mlecznego; rolnictwo będzie mało intensywne ale nowoczesne tech-

darowania,

- restrukturyzacja rolnictwa spowoduje rozwój wiejskiego osadnictwa nierolniczego, co należy uwzględnić w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego,
- osoby dotychczas pracujące w rolnictwie będą miały możliwość zatrudnienia w działalności pozarolniczej, w sferze produkcyjnej, usługowej, turystycznej, handlowej,
- gmina będzie zróżnicowana w zakresie gospodarowania gruntami; w obszarach posiadających pełne możliwości rozwoju produkcji rolniczej będą przeważać gospodarstwa wielkoobszarowe (50 i więcej ha), gdzie prowadzona będzie uprawa roślin przemysłowych; w obszarach, gdzie brak jest możliwości rozwoju, rozwijać się będzie drobnotowarowa produkcja zdrowej żywności i agroturystyka; wytwarzana żywność odpowiadać będzie wysokim standardom jakości; w gospodarstwach, które nie ulegną likwidacji i nie powiększą areалу będzie rozwijana produkcja szklarniowa, ogrodnicza, drobiarska; będą wdrożone plany działania dla każdego z gospodarstw, sprecyzowane specjalizacje i kierunki inwestowania gospodarstw perspektywicznych, co umożliwi planowanie zagospodarowania przestrzennego gminy; zostaną określone podstawowe funkcje wsi – wysokotowarowa, agroturystyczna, rolnictwa tradycyjnego, ekologicznego; opracowane zostaną ogólne programy rozwoju usług turystycznych,
- nowoczesna infrastruktura techniczna obejmująca wodociągi, kanalizację, oczyszczalnie ścieków, system gospodarki odpadami, gazyfikację zapewni poprawę warunków życia mieszkańców, stanu środowiska (zanieczyszczenie wód) oraz atrakcyjność lokalizacyjną dla inwestorów.

Jako nadrzędny cel strategiczny (misja) przyjęto osiągnięcie trwałego rozwoju gospodarczego i społecznego, bezpiecznego ekologicznie i akceptowanego społecznie, mającego na celu podniesie-

nie standardu życia poprzez wzrost dochodów i poprawę warunków życia, przy pełnym wykorzystaniu zasobów przyrodniczych, kapitałowych i ludzkich oraz położenia w otoczeniu Biebrzańskiego i Narwiańskiego Parku Narodowego.

1.4.2. Strategiczne cele i kierunki rozwoju gminy.

- A. Wzrost gospodarczy.
- B. Wygoda, bezpieczeństwo i rozwój społeczny.
- C. Bezpieczeństwo ekologiczne i ochrona środowiska przyrodniczego.

1.5. Cele zagospodarowania przestrzennego.

1.5.1. Cele urbanistyczne.

- A. Uporządkowanie funkcjonalno – przestrzenne i estetyczne zabudowy, poprawa wizerunku wsi.
- B. Utrzymanie ładu przestrzennego.
- C. Rewitalizacja zabudowy centrum miejscowości Zawady.

1.5.2. Cele ekologiczne.

- A. Ochrona funkcjonowania i zachowanie ciągłości przestrzennej systemu przyrodniczego.
- B. Wzbogacanie i racjonalne wykorzystanie walorów systemu przyrodniczego dla rolnictwa i rekreacji.
- C. Utrzymanie i racjonalne wykorzystanie dla potrzeb turystyczno – krajoznawczych, rekreacyjnych i usługowych dla obiektów środowiska kulturowego.
- D. Zapewnienie normatywnych warunków sanitarnych zamieszkiwania ludności w zakresie: jakości powietrza atmosferycznego,

poziomu hałasu i wibracji oraz elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego.

1.5.3. Cele społeczne w zagospodarowaniu przestrzennym.

- A. Tworzenie warunków do wzrostu ilości miejsc pracy, szczególnie w urządzeniach obsługi wsi i rolnictwa.
- B. Likwidacja barier architektonicznych w zakresie dostępności do obiektów użyteczności publicznej dla osób niepełnosprawnych.
- C. Dążenie do podnoszenia standardu warunków zamieszkiwania.
- D. Sprzyjanie podnoszeniu poziomu wykształcenia mieszkańców, rozwoju kultury, sportu, ochrony zdrowia i opieki społecznej.

1.5.4. Cele rozwoju gospodarczego.

- A. Efektywne wykorzystanie niezagospodarowanego majątku, surowców lokalnych, zasobów pracy.
- B. Rozwój funkcji produkcyjnych na wyznaczonych dla tego celu terenach.
- C. Poprawa struktury obszarowej gospodarstw.
- D. Rozwój urządzeń obsługi rolnictwa i wsi.
- E. Właściwe wykorzystanie możliwości produkcyjnych rolnictwa.
- F. Tworzenie warunków do rozwoju przetwórstwa rolno – spożywczego na terenie gminy.
- G. Rozwój agroturystyki na terenach o odpowiednich walorach przyrodniczych.

1.5.5. Cele rozwoju komunikacji i infrastruktury.

- A. Zapewnienie odpowiedniego standardu funkcjonowania dróg krajowych, powiatowych i gminnych.
- B. Stworzenie systemu oczyszczania ścieków.
- C. Rozbudowa sieci wodociągowej.

- D. Pełne zaspokojenie potrzeb w zakresie zapotrzebowania na dostawę energii elektrycznej, telefonizację.
- E. Niedopuszczenie do powstawania dzikich wysypisk odpadów.

2. Obszary wskazane do objęcia ochroną prawną na podstawie przepisów szczególnych.

2.1. Obszar chronionego krajobrazu.

Wyznaczenie obszaru chronionego krajobrazu jest formą ochrony przyrody przewidzianą w art. 13 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 16 października 1991r. (Dz. U. Nr 114, poz. 492 z późn. zm.) o ochronie przyrody. Wprowadzenie takiej formy ochrony przyrody następuje w drodze rozporządzenia wojewody lub w sytuacji nie wprowadzenia jej przez wojewodę na podstawie uchwały rady gminy.

Proponuje się ustanowienie obszaru chronionego krajobrazu w sposób pokazany na rysunku kierunków. Obszar ten pokrywa się ze strefą chronionego krajobrazu określoną w obowiązującym planie zagospodarowania przestrzennego gminy Zawady oraz jest zgodny ze wskazaniami wynikającymi ze strategii województwa.

Przesłanką do utworzenia obszaru chronionego krajobrazu są istniejące na tym obszarze gminy wyróżniające się krajobrazowo tereny o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem.

Zasady gospodarowania na obszarze chronionego krajobrazu.

Głównym priorytetem jest ochrona wartości użytkowych środowiska przyrodniczego w stosunku do innych dziedzin działalności gospodarczej.

Zgodnie z art. 26a ust. 1 cyt. ustawy na obszarze chronionego krajobrazu mogą zostać wprowadzone zakazy dotyczące m.in.:

- lokalizowania nowych obiektów i instalowania nowych urządzeń, inwestycji szkodliwych dla środowiska oraz inwestycji mogących pogorszyć stan środowiska lub mogących trwale naruszyć walory krajobrazowe, lokalizacji budownictwa lotniskowego poza miejscami wyznaczonymi w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, z wyjątkiem inwestycji realizujących cele publiczne,
- utrzymywania otwartych rowów i zbiorników ściekowych,
- dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody i zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz gospodarki rybackiej,
- likwidowania małych zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno – błotnych,
- wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia własnych gruntów rolnych,
- lokalizacji ośrodków chowu, hodowli – metodą bezściółkową,
- organizowania rajdów motorowych i samochodowych oraz pokazów lotów akrobacyjnych,
- umieszczania tablic reklamowych poza obszarami zabudowanymi,
- likwidowania zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych,
- umyślnego zabijania dziko żyjących zwierząt, niszczenia nor, legowisk zwierzęcych, tarlisk i złożonej ikry, ptasich gniazd oraz wybierania jaj; nie dotyczy gospodarki łowieckiej lub rybackiej oraz racjonalnej gospodarki rolnej i leśnej,
- wypalania roślinności i pozostałości roślinności, wydobywania skał, minerałów, torfu oraz niszczenia gleby,
- wysypywania, zakopywania i wylewania odpadów lub innych nieczystości, poza miejscami do tego wyznaczonymi w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego,
- zanieczyszczania wód, gleby oraz powietrza, ponad wielkości określone na podstawie odrębnych przepisów,

- wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem obiektów związanych z zabezpieczeniem przeciwsztormowym i przeciwpowodziowym,
- używania łodzi motorowych na otwartych zbiornikach wodnych.

2.2. Rezerwat przyrody.

Utworzenie rezerwatu przyrody jest formą ochrony przyrody przewidzianą w art. 13 ust.1 pkt.2 cyt. ustawy. Wprowadzenie takiej formy ochrony przyrody następuje w drodze rozporządzenia wojewody lub w sytuacji, jeżeli obowiązek utworzenia rezerwatu wynika z zobowiązań międzynarodowych, a wojewoda takiego rezerwatu nie uzna, ministra ochrony środowiska.

W obszarze istniejącego zbiornika wody zastoiskowej jez. Maliszewskiego proponuje się, zgodnie z polityką określoną w strategii województwa, ze względu na szczególnie obszar ekologiczny i unikalne skupisko ptactwa wodnego i błotnego, utworzenie rezerwatu przyrody.

Skutkiem prawnym utworzenia rezerwatu może być szereg, wyszczególnionych w art.23a cyt. ustawy zakazów dotyczących m.in.:

- polowania, wędkowania,
 - pozyskiwania i niszczenia drzew i roślin, grzybów,
 - gospodarki odpadami,
 - zmiany stosunków wodnych,
 - palenia ognisk poza miejscami wyznaczonymi,
 - prowadzenia działalności rolniczej,
 - zakłócania ciszy,
 - biwakowania poza miejscami wyznaczonymi,
- i innych w zależności od uwarunkowań.

2.3. Użytki ekologiczne.

Użytkami ekologicznymi, na podstawie art.30 ust.1 cyt. ustawy są zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów, mających znaczenie dla zachowania unikatowych zasobów genowych i typów środowisk, jak: naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne „oczka wodne”, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nie użytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin i zwierząt, w tym miejsca ich sezonowego przebywania lub rozrodu.

Na terenie gminy tego rodzaju użytkami są przede wszystkim: jez. Maliszewskie, teren bagna Wizna, starorzecza Narwi, bezodpływowe śródleśne „oczka wodne” w rejonie wsi Łaś Toczyłowo.

W związku z tym, że wymienione użytki ekologiczne znajdują się w obrębie predysponowanym do utworzenia obszaru chronionego krajobrazu, można uznać, że zostaną objęte wyższą formą ochrony przyrody w rozumieniu obowiązujących przepisów.

2.4. Lasy ochronne.

Na podstawie §1 pkt.2 ppkt.c, d rozporządzenia Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 25 sierpnia 1992r. (Dz. U. Nr 67, poz. 337) za lasy wodochronne (chroniące zasoby wód), na terenie gminy mogą zostać uznane zwarte obszary leśne w rejonie siedlisk wilgotnych i bagiennych w okolicach wsi Maliszewo Perkusy i Kurpiki, Wieczorki i Rudniki (wskazane na rysunku kierunków), jak również lasy w granicach strefy ochronnej ujęcia wody we wsi Cibory Gałęckie.

Za uzasadnione, w oparciu o par.1 pkt. 7 cyt. rozporządzenia, można przyjąć uznanie za las ochronny, chroniący środowisko przyrodnicze, kompleksy leśne wokół terenów przewidywanych potencjalnie na lokalizację składowiska odpadów komunalnych.

Uznanie za las ochronny następuje w trybie art. 16 ust.1 ustawy o lasach (Dz. U. z 2000 r. Nr 56, poz. 679), przez ministra, w stosunku do lasów stanowiących własność Skarbu Państwa oraz w trybie art. 16 ust. 1a tej ustawy, przez wojewodę, w odniesieniu do pozostałych lasów.

2.5. Obiekty dóbr kultury wskazane do objęcia ochroną prawną.

Zgodnie z art. 4 ustawy z dnia 15 lutego 1962r. (Dz. U. z 1999r. Nr 98, poz. 1150z późn.zm.) o ochronie dóbr kultury, ochronie prawnej, przewidzianej w przepisach ustawy, podlegają następujące dobra kultury:

- wpisane do rejestru zabytków (wymienione w części I. UWARUNKOWANIA pkt.3.1.1.),
- inne, jeżeli ich charakter zabytkowy jest oczywisty, o ile nie podlegają ochronie na podstawie odrębnych przepisów.

Na terenie gminy obiektami zasługującymi na objęcie, a nie objętymi dotychczas ochroną prawną są:

- szczątki bunkra, miejsce śmierci dowódcy obrony odcinka Wi- zna kpt. Raginisa w 1939r. w Górze Strękowej (FOT.18),
- kościół rzymsko – katolicki w Chlebiotkach Nowych (FOT.15),
- kościół rzymsko – katolicki w Zawadach (FOT.14).

Szczególne znaczenie ma obiekt w Górze Strękowej, w stosunku do którego podjęto ostatnio działania mające na celu uporządkowanie terenu oraz regulacje własności gruntów. W dalszej perspektywie należy prowadzić działania w celu stworzenia obiektu turystycznego jako miejsca o odpowiedniej randze historycznej.

3. Lokalne wartości środowiska przyrodniczego i jego zagrożenia.

Wartości środowiska przyrodniczego:

- dolina rzeki Narwi w północnej części gminy (FOT.10, 19, 20)
- dolina rzeki Śliny (FOT.21)
- jez. Maliszewskie (FOT.11)
- torfowiska obszaru Bagno Wizna,
- kompleksy lasów w zachodniej części gminy,
- śródleśne oczka wodne,
- czyste powietrze.

Zagrożenia środowiska:

- a) zagrożenia wód powierzchniowych i podziemnych:
 - brak zorganizowanego systemu oczyszczania ścieków komunalnych,
 - zanieczyszczenia obszarowe pochodzące z rolnictwa,
- b) zagrożenia powierzchni ziemi:
 - niekontrolowane wydobywanie kopalin,
 - niewłaściwie prowadzona działalność inwestycyjna,
 - składowanie odpadów w miejscach do tego nie przeznaczonych „dzikie wysypiska śmieci”,
- c) zagrożenia gleby:
 - niewłaściwie prowadzona gospodarka rolna,
 - kwaśne opady,
 - zasolenie gleb w rejonach tras komunikacyjnych,
- d) zagrożenia powietrza, hałasem, wibracjami i promieniowaniem elektromagnetycznym niejonizującym:
 - niska emisja z rozproszonych źródeł ciepła,
 - zanieczyszczenie spalinami, zwiększony poziom hałasu i wibracji przy trasach komunikacyjnych,
 - promieniowanie niejonizujące w rejonie linii energetycznej 110 kV oraz urządzeń radiotelefonii.

Obecny stan zagrożeń środowiska przyrodniczego scharakteryzowano szczegółowo w pkt.4.6. uwarunkowań.

Potencjalne zagrożenia dla lokalnego środowiska przyrodniczego może stanowić realizacja planowanych inwestycji związanych z rozbudową i zwiększeniem ruchu na drogach krajowych, budową gminnego wysypiska odpadów komunalnych i linii energetycznej 400kV.

3.1. Ochrona i kształtowanie środowiska przyrodniczego.

Ochrona zasobów środowiska realizowana jest na podstawie ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U. Nr 62, poz.627) oraz przepisów szczególnych:

- ustawa o ochronie przyrody,
- Prawo wodne,
- Prawo geologiczne i górnicze,
- ustawa o lasach
- Prawo łowieckie,
- ustawa o rybactwie śródlądowym,
- ustawa o rybołówstwie morskim,
- ustawa o ochronie zwierząt,
- ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych.

Celem ochrony zasobów środowiska jest:

1. Ochrona powietrza polegająca na zapewnieniu jak najlepszej jego jakości przez:
 - a. utrzymanie poziomów substancji w powietrzu poniżej dopuszczalnych dla nich poziomów lub co najmniej na tych poziomach,
 - b. zmniejszanie poziomów substancji w powietrzu co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one utrzymane.
2. Ochrona wód polegająca na zapewnieniu ich jak najlepszej jakości, w tym utrzymaniu ilości wody na poziomie zapewniającym ochronę równowagi biologicznej przez:

- b. doprowadzenie jakości wód co najmniej do wymaganego przepisami prawa poziomu, gdy nie jest on osiągnięty.
3. Ochrona powierzchni ziemi polegająca na zapewnieniu jak najlepszej jej jakości poprzez:
- a. racjonalne gospodarowanie,
 - b. zachowanie wartości przyrodniczych,
 - c. zachowanie możliwości produkcyjnego wykorzystania,
 - d. ograniczenie zmian naturalnego ukształtowania,
 - e. utrzymanie jakości gleby i ziemi powyżej lub co najmniej na poziomie wymaganych standardów,
 - f. doprowadzenie jakości gleby i ziemi co najmniej do wymaganych standardów, gdy nie są one dotrzymane,
 - g. zachowanie wartości kulturowych, z uwzględnieniem archeologicznych dóbr kultury.
4. Ochrona przed hałasem polegająca na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska poprzez:
- a. utrzymanie poziomu hałasu poniżej dopuszczalnego lub co najmniej na tym poziomie,
 - b. zmniejszanie poziomu hałasu co najmniej do dopuszczalnego, gdy nie jest on utrzymany.
5. Ochrona przed polami elektromagnetycznymi polegająca na zapewnieniu jak najlepszego stanu środowiska przez:
- a. utrzymanie poziomów pól elektromagnetycznych poniżej dopuszczalnych lub co najmniej na tych poziomach,
 - b. zmniejszanie poziomów pól elektromagnetycznych co najmniej do dopuszczalnych gdy nie są one dotrzymane.
6. Ochrona kopalin polegająca na racjonalnym gospodarowaniu ich zasobami oraz kompleksowym wykorzystaniu kopalin w tym kopalin towarzyszących.
7. Ochrona zwierząt oraz roślin polegająca na:
- a. zachowaniu cennych ekosystemów, różnorodności biologicznej i utrzymaniu równowagi przyrodniczej,

- w środowisku,
- c. zapobieganiu lub ograniczaniu negatywnych oddziaływań na środowisko, które mogłyby niekorzystnie wpływać na zasoby oraz stan zwierząt i roślin,
 - d. zapobieganiu zagrożeniom naturalnych kompleksów i tworów przyrody.
8. Przeciwdziałanie zanieczyszczeniom polegające na zapobieganiu lub ograniczaniu wprowadzania do środowiska substancji lub energii.

3.1.1. Ochrona powierzchni ziemi.

Szczegółowe zasady ochrony powierzchni ziemi są uregulowane rozporządzeniem Rady Ministrów (Dz. U. z 1987r. Nr 4, poz. 23) w sprawie szczegółowych zasad ochrony powierzchni ziemi.

Na obszarze gminy ochrona powierzchni ziemi powinna polegać na:

- przywróceniu do właściwego stanu powierzchni ziemi w miejscach nielegalnych punktów eksploatacji kopalin pospolitych,
- prowadzeniu eksploatacji kopalin zgodnie z wymogami prawnymi w miejscach wyznaczonych o udokumentowanych złożach (ustawa Prawo geologiczne i górnicze Dz. U. z 1994r. Nr 27, poz. 96 z późn. zm.),
- kontrolowaniu wznoszenia obiektów budowlanych i urządzeń w sposób uniemożliwiający szkodliwy wpływ na powierzchnię ziemi poprzez właściwe przeznaczenie terenów pod zabudowę w planie zagospodarowania przestrzennego gminy,
- właściwym określeniu w planie zagospodarowania przestrzennego wykorzystania nieużytków i zagospodarowanie ich zgodnie z ustaleniami planu.

3.1.2. Ochrona gleb.

Ochrona gleb polega na nienaruszaniu ich wartości przyrodniczych i produkcyjnych przy ich gospodarczym wykorzystywaniu, natomiast w terenach zdegradowanych przywracaniu im tych wartości

Zasady ochrony gleb są określone przepisami ustawy z dnia 3 lutego 1995r. (Dz. U. Nr 16, poz. 78 z późn. zm.) o ochronie gruntów rolnych i leśnych.

W obszarze gminy Zawady ochrona gleb powinna polegać na:

- a) nieprzeznaczaniu gleb klas III i IV na cele nierolnicze,
- b) przywracaniu i poprawianiu wartości użytkowych gleb na terenach przesuszonych, zwłaszcza w obrębie trwałych użytków zielonych (Bagno Wizna), w dolinach cieków wodnych oraz poprzez wapnowanie gleb na terenie całej gminy,
- c) rekultywacji i zagospodarowaniu terenów zdegradowanych oraz zapobieganiu dalszej degradacji,
- d) zachowaniu w dotychczasowym użytkowaniu rolniczym lub leśnym złóż torfu,
- e) uporządkowaniu gospodarki odpadami, w tym zakresie należy:
 - opracować i wdrożyć system segregacji odpadów komunalnych, recyklingu i zmniejszenia ich ilości,
 - przeprowadzić dokładną inwentaryzację „dzikich wysypisk” i ich likwidację,
 - utrzymywać wiejskie punkty odbioru odpadów komunalnych,
 - zakończyć rekultywację terenu wysypiska odpadów w Strękowej Górze,
 - rozważyć zasadność budowy gminnego składowiska odpadów na terenie gminy lub jako alternatywę zorganizowaną zbiórkę odpadów w ramach związku gmin czy powiatu,

3.1.3. Gospodarka wodna i ochrona wód.

Zasady gospodarowania zasobami wodnymi i ochrony wód określają przepisy ustawy z dnia 24 października 1974r. (Dz. U. Nr 38, poz. 230 z późn. zm.) Prawo wodne.

Do zakresu zadań związanych z gospodarowaniem zasobami wodnymi na terenie gminy należy:

- usprawnienie eksploatacji systemów melioracyjnych (modernizacja obiektu Bagno Wizna, Ślina, Rudniki, Olszyna Grab.),
- budowa zbiorników wodnych w Krzewie Nowym i Ciborach Gałęckich na istniejącym cieku bez nazwy,
- tworzenie użytków ekologicznych – objęcie ochroną prawną oczek wodnych i mokradeł, zwiększenie retencyjności gleb poprzez odpowiednią gospodarkę rolną, ustanawianie lasów wodochronnych, zwiększanie lesistości,
- prowadzenie racjonalnej gospodarki zasobami wodnymi opartej na zasadach zlewniowego gospodarowania wodą.

Do zakresu zadań związanych z ochroną wód powierzchniowych i podziemnych należy:

- poprawa stanu czystości wód płynących i wód gruntowych poprzez porządkowanie gospodarki wodno – ściekowej (budowa systemu kanalizacji sanitarnej, likwidacja szamb, budowa biologicznych zagrodowych oczyszczalni ścieków dla indywidualnych gospodarstw lub grupy gospodarstw, ograniczenie stosowania wysokotoksycznych środków ochrony roślin i nawozów w strefach brzegowych cieków wodnych,
- tworzenie stref buforowych wzdłuż cieków, wykorzystanie naturalnych i sztucznych zbiorników wodnych jako biofiltrów,
- ochrona ujęć wód podziemnych na cele publiczne poprzez ustanawianie stref ochrony bezpośredniej i pośredniej,

- poprzedzanie inwestycji melioracyjnych ekspertyzami ekologicznymi,
- realizacji wodociągów wiejskich musi towarzyszyć równoległe rozwiązywanie zagadnień kanalizacji wsi, oczyszczania ścieków oraz zachowania warunków ochrony wód podziemnych, powierzchniowych i gleb,
- nawozy naturalne w postaci płynnej, gnojowicę i gnojówkę przechowywać w szczelnych zbiornikach o pojemności wystarczającej na zgromadzenie co najmniej 4 miesięcznej produkcji tego nawozu, zgodnie z art. 18 ust. 2 ustawy z dnia 26 lipca 2000r. (Dz. U. Nr 89, poz. 991) o nawozach i nawożeniu.

3.1.4. Ochrona powietrza.

Ochrona powietrza powinna polegać przede wszystkim na:

- ograniczeniu emisji niskich poprzez zmianę indywidualnych systemów grzewczych i stopniową zmianę czynnika grzewczego z węgla i drewna na gaz (ze zbiorników), energię elektryczną, olej opałowy lekki, energię słoneczną.

3.1.5. Ochrona ludzi i środowiska przed hałasem, wibracjami i promieniowaniem elektromagnetycznym niejonizującym.

Ochrona ludzi i środowiska przed działaniem hałasu, wibracji i promieniowania elektromagnetycznego niejonizującego na terenie gminy Zawady powinna polegać przede wszystkim na:

- ograniczaniu hałasu komunikacyjnego (szczególnie w rejonie drogi krajowej nr 18 i nr 64) i punktowych źródeł hałasu poprzez tworzenie zielonych pasów ochronnych oraz zmianę urządzeń i technologii,
- przestrzeganiu zasady wyznaczania terenów na lokalizację obiektów stałego pobytu ludzi w oddaleniu od obiektów i urządzeń emitujących hałas i wibracje,

- unikaniu kolizji planowanej trasy linii energetycznej 400 kV z terenami zabudowanymi,
- niewyznaczaniu terenów pod zabudowę w obszarze potencjalnego oddziaływania promieniowania elektromagnetycznego w rejonie istniejącej linii 110 kV oraz urządzeń radiotelekomunikacyjnych.

3.1.6. Ochrona szaty roślinnej i zalesienie.

Ochrona szaty roślinnej i zalesianie powinno obejmować:

- ochronę istniejących lasów przed zmianą przeznaczenia na cele nieleśne (ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych) , zagrożeniami pożarowymi i chorobotwórczymi,
- podjęcie działań w celu zwiększania stopnia lesistości (pkt.4.2. kierunków),
- racjonalną gospodarkę zasobami leśnymi i ograniczanie wielkości pozyskiwania drewna do ustaleń zawartych w planach urządzania lasu,
- zachowanie istniejącego zadrzewienia i zakrzewienia oraz wprowadzanie i wzbogacanie otwartego krajobrazu zadrzewieniami śródpolnymi, na poboczach dróg, brzegach cieków wodnych, składowiskach odpadów, wokół budynków,
- zwiększanie udziału lasów ochronnych (wodochronnych, glebochronnych).

3.1.7. Ochrona przyrody.

Ochrona przyrody na terenie gminy Zawady powinna polegać na:

- poddaniu pod ochronę tworów przyrody żywej i nieożywionej, pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania unikatowych zasobów genowych i typów środowisk (pkt 2 kierunków),

- kształtowaniu ekologicznej funkcji gminy poprzez tworzenie ciągłego przestrzennie systemu powiązań przyrodniczych (do-linki, małe cieki, mokradła, torfowiska, cenne zespoły roślin, ostoje zwierząt itp.), w którym zagospodarowanie przestrzenne podporządkowane będzie podstawowej funkcji ekologicznej.

4. Obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej, obszary leśne, w tym wyłączone z zabudowy.

4.1. Rolnictwo.

Z analizy uwarunkowań dotyczących bonitacji i typologii gleb wynika, że 47% gruntów ornych oraz 42% powierzchni użytków zielonych stanowią gleby klas III i IV. Są to obszary rozdrobnione, w większości występujące we wschodniej części gminy.

Zgodnie z art. 2 ust.1 ustawy z dnia 3 lutego 1995r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. Nr 16, poz. 78 z późn.zm.) gruntami rolnymi są m.in. grunty:

- pod stawami rybnymi i innymi zbiornikami wodnymi, służącymi dla potrzeb rolnictwa,
- pod wchodzącymi w skład gospodarstw rolnych budynkami mieszkalnymi oraz innymi budynkami i urządzeniami służącymi wyłącznie produkcji rolniczej oraz przetwórstwu rolno – spożywczemu,
- parków wiejskich oraz pod zadrzewieniami i zakrzewieniami śródpolnymi, w tym również pod pasami przewietrznymi i urządzeniami przeciwoerozyjnymi,
- pod urządzeniami: melioracji wodnych, przeciwpowodziowych i przeciwpożarowych, zaopatrzenia rolnictwa w wodę, kanalizacji oraz utylizacji ścieków i odpadów dla potrzeb rolnictwa.

Przy braku zakazu w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego lokalizacji obiektów budowlanych, na podstawie cyt. przepisu możliwa jest zabudowa gruntów rolnych wszelkimi obiektami związanymi przeznaczeniem z szeroko pojętym rolnictwem bez względu na ich bonitację i położenie (brak podstaw prawnych do odmowy wydania warunków zabudowy i zagospodarowania terenu oraz brak konieczności wyłączenia z produkcji rolniczej do uzyskania pozwolenia na budowę). W związku z tym należy poddać ochronie grunty najwyższych klas wprowadzając do planu zagospodarowania przestrzennego jednoznaczny zakaz ich zabudowy, szczególnie na terenach poza kompleksami osadniczymi.

Zakaz zabudowy kolidującej z krajobrazem (np. wysokie maszty, kominy, obiekty przemysłowe) należy wprowadzić w strefie chronionego krajobrazu.

Z uwagi na istniejące uwarunkowania wynikające z jakości gleb, zainwestowania, wartości przyrodniczych na terenie gminy można wyróżnić dwa obszary produkcji rolnej:

- a) obszar intensywnej produkcji rolnej w południowo - wschodniej części gminy w rejonie występowania dużych kompleksów gleb o dobrej wartości produkcyjnej i niskim stopniu zalesienia, w którym należy dążyć do:
 - intensyfikacji produkcji rolnej,
 - zwiększania arealów gospodarstw i stwarzania warunków do inwestowania w rozwój i unowocześnianie gospodarstw,
 - tworzenia obszarów do realizacji inwestycji związanych z obsługą rolnictwa,
- b) obszar rolnictwa ekologicznego i integrowanego w zachodniej i północnej części gminy na terenie predysponowanym do utworzenia obszaru chronionego krajobrazu i innych form ochrony przyrody.

Zgodnie z ustawą z dnia 16 marca 2001r. (Dz. U. Nr 38, poz. 452) o rolnictwie ekologicznym produkcja rolna w ekologicznym go-

spodarstwie rolnym jest prowadzona zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, aktywizuje przyrodnicze mechanizmy produkcji rolnej poprzez stosowanie naturalnych środków produkcji oraz zapewnia trwałą żyzność gleby, zdrowotność roślin i zwierząt. W szczególności produkcja ta polega na stosowaniu:

- płodozmianu i innych naturalnych metod utrzymywania lub podwyższania biologicznej aktywności i żyzności gleby,
- nawozów organicznych, środków ochrony roślin i środków żywienia zwierząt uzyskiwanych inaczej niż w drodze przemysłowej syntezy chemicznej,
- materiału siewnego oraz rozmnożeniowego otrzymywanego z roślin, które przynajmniej przez jedno pokolenie, a w przypadku roślin wieloletnich co najmniej przez dwa sezony wegetacyjne, były uprawiane z zachowaniem w/w warunków,
- doboru gatunków i odmian roślin oraz gatunków i ras zwierząt, uwzględniając ich naturalną odporność na choroby, w szczególności wykorzystującego populacje i rasy miejscowe.

Producentowi wytwarzającemu w ekologicznym gospodarstwie rolnym produkty rolnictwa ekologicznego lub realizującemu program przestawienia gospodarstwa rolnego na produkcję metodami ekologicznymi przysługuje dotacja przedmiotowa na podstawie ustawy o finansach publicznych.

Ze względu na naturalne uwarunkowania oraz obecne możliwości prawne na tym obszarze należy dążyć do:

- przestawiania gospodarstw na produkcję metodami ekologicznymi i integrowanymi,
- racjonalnego wykorzystywania nawozów i środków ochrony roślin przy produkcji w systemie integrowanym nie powodującego pogorszenia stanu środowiska,
- tworzenia gospodarstw agroturystycznych.

4.2. Obszary przeznaczone do zalesienia.

Dotychczasowa tendencja wykorzystywania istniejących zasobów leśnych, zwłaszcza prywatnych, do pozyskiwania drewna na potrzeby gospodarstw rolnych zasadniczo nie powinna ulec zmianie.

Należy przewidywać zwiększanie się terenów leśnych na gruntach rolnych niskich klas bonitacyjnych oraz na skutek zalesień gruntów marginalnych.

Na mocy art. 3 ust.1 ustawy z 8 czerwca 2001r. o przeznaczeniu gruntów rolnych do zalesienia (Dz.U. Nr 73, poz. 764) grunt rolny będący częścią gospodarstwa rolnego lub stanowiący jego całość może być przeznaczony do zalesienia, jeżeli spełnia co najmniej jeden z niżej wymienionych warunków:

- 1) jest gruntem klasy VI lub V,
- 2) jest gruntem położonym na stoku o średnim nachyleniu powyżej 15%,
- 3) jest gruntem okresowo zalewanym,
- 4) jest gruntem zdegradowanym w rozumieniu cyt. ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych tj. takim, którego rolnicza lub leśna wartość użytkowa zmalała, w szczególności w wyniku pogorszenia się warunków przyrodniczych albo wskutek zmian środowiska oraz działalności przemysłowej, a także wadliwej działalności rolniczej.

Ze względu na wprowadzony ekwiwalent finansowy za wyłączenie gruntu z upraw rolnych i prowadzenie uprawy leśnej można się spodziewać, że właściciele gruntów o klasach V i VI wystąpią o przeznaczenie tych gruntów do zalesienia.

Przy zalesianiu tych gruntów należy kierować się zasadą tworzenia zwartych kompleksów leśnych, szczególnie na obszarach o potencjalnych możliwościach rozwoju turystyki.

Z zalesienia należy wyłączyć ekosystemy cenne przyrodniczo: torfowiska, murawy kserotermiczne, półnaturalne łąki, które należy chronić poprzez tworzenie użytków ekologicznych.

Potencjalne obszary do zalesienia określono na rysunku kierunków. Przewiduje się do zalesienia, w sposób zorganizowany, ok.450 ha, co podniesie wskaźnik lesistości gminy z 30,3% do 34,3%.

5. Obszary zabudowane wymagające przekształceń i rehabilitacji.

5.1. Miejscowość Zawady.

Zabudowa wymagająca szczególnej uwagi to przede wszystkim miejscowość gminna Zawady. Szereg obiektów budowlanych oraz układ przestrzenny (urbanistyczny i ruralistyczny) miejscowości podlega ochronie konserwatorskiej. Szczegóły ochrony układu urbanistycznego miejscowości Zawady w pkt.3.1.2. części I. UWARUNKOWANIA.

Zdecydowanej rehabilitacji wymaga obszar centrum Zawad z charakterystycznym placem centralnym. Należy dokonać odtworzenia rynku i przywrócić mu właściwą, historyczną rolę centralnej części miejscowości z funkcją centro i kulturotwórczą. W tym celu należy opracować architektoniczną koncepcję zagospodarowania rynku w oparciu o ustalenia konserwatorskie, z uwzględnieniem następujących zaleceń:

- zastosować utwardzoną posadzkę placu z elementami zieleni,
- usunąć zbędne krzaki i trawniki oraz bezwartościowe drzewa, pozostawić pomniki przyrody,
- rozebrać istniejące baraki handlowe,
- rozważyć nową lokalizację obiektów handlowo - usługowych w obrębie rynku na nieruchomościach gminnych,
- umożliwić lokalizację obiektów usługowych dla właścicieli nieruchomości w pierzei wschodniej i południowo wschodniej placu,

- opracować projekt organizacji ruchu kołowego, uwzględniający pierwszeństwo osób pieszych (strefa ruchu uspokojonego).

Modernizacji wymagają zabudowania mieszkalne szczególnie we wschodniej pierzei centralnego placu oraz w ulicach przyległych. Również uporządkowania wymagają ogrodzenia posesji wzdłuż ulic.

5.2. Wsie i sołectwa.

Tereny zabudowy pozostałych jednostek osadniczych ukształtowane są przeważnie w formie skupionej zabudowy zagrodowej ulicówek i wielodrożnic oraz w formie siedlisk – kolonii rozrzuconych w terenie.

Zasady gospodarowania terenami zabudowanymi w obszarze jednostek osadniczych:

- utrzymanie obiektów mieszkalnych i inwentarskich we właściwym stanie technicznym,
- adaptacje nieużytkowanych obiektów zwłaszcza na cele rekreacyjne i działalność inwestycyjną,
- uzupełnianie wolnych przestrzeni w zabudowie zagrodowej wsi obiektami o funkcji mieszkaniowej, rekreacyjnej i usługowej (w tym nieuciążliwe rzemiosło) pod warunkiem zapewnienia ładu przestrzennego i harmonii z otoczeniem (ograniczenie wysokości do 2 kondygnacji),
- dążenie do niepowiększania i nierozpraszania obszarów zabudowanych poprzez wprowadzanie zakazów zabudowy poza obszarami zabudowanymi,
- modernizacja i odbudowa siedlisk, które są bardzo dobrze wpisane w krajobraz, szczególnie w obszarach predystynowanych do rozwoju turystyki i rekreacji (Łaś Toczyłowo, Strękowa Góra, FOT.22, 23) i nadają się do pełnienia nowej funkcji letniskowej,

- powstawanie nowych siedlisk i zabudowy na terenach wsi należy wiązać z wymogiem co najmniej 50% zadrzewienia powierzchni działki.

6. Obszary, które mogą być przeznaczone pod zabudowę.

Z analizy tendencji demograficznych (pkt.7.1. uwarunkowań) wynika, że stan ludności w okresie 1980 – 2000 sukcesywnie zmniejsza się. Zmniejszanie się liczby ludności jest spowodowane przede wszystkim odpływem ludności. Dla obszaru wiejskiego powiatu białostockiego saldo migracji jest dodatnie, z czego można wnioskować, że również na obszarze gminy liczba ludności w okresie najbliższych 10 lat powinna się ustabilizować na poziomie ok. 2900.

Ze względu na istniejące uwarunkowania oraz potrzeby rozwoju gminy należy określić w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego tereny, które mogą zostać przeznaczone pod zabudowę, w szczególności nie służącą wyłącznie produkcji rolniczej i przetwórstwu rolno – spożywczemu.

6.1. Obszary pod działalność inwestycyjną niemieszkańciami.

Tereny, na których może być prowadzona działalność inwestycyjna tj. działalność gospodarcza w zakresie usług, handlu, nieuciążliwego rzemiosła, drobnej wytwórczości, związanych z obsługą rolnictwa, komunikacji i turystyki proponuje się wyznaczyć na następujących obszarach:

- miejscowość Zawady (obszar położony w części północnej wsi i w sąsiedztwie drogi krajowej nr 64). Ze względu na istniejące linie energetyczne wysokiego napięcia należy wyznaczyć linie zabudowy w stosunku do tych urządzeń na etapie sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego,
- obszar położony w sąsiedztwie projektowanej drogi ekspresowej (w szczególności działalność związana z obsługą ruchu

- pojazdów – stacje paliw, parkingi, „MOP”- miejsce obsługi podróżnych) w rejonie wsi Krzewo Stare, Cibory Kołaczki,
- lokalizacje przy drodze krajowej nr 64 i drogach powiatowych nr 23515 i 23155 obiektów związanych z obsługą podróżnych i turystyką.

Tereny, na których może być prowadzona działalność produkcyjna mogąca powodować uciążliwości dla otoczenia (wysokotowarowe fermy hodowlane, zakłady przetwórstwa rolno – spożywczego i przemysłowe) należy w planie zagospodarowania wyznaczać na niskich klasach gruntu, z dobrym dojazdem, poza zabudową mieszkaniową poza obszarem chronionego krajobrazu - południowo wschodnia część gminy

6.2. Obszary pod zabudowę urządzeniami infrastruktury społecznej (szkolnictwo, sport, ochrona zdrowia, opieka społeczna).

Obecne potrzeby w zakresie terenów przeznaczonych na urządzenia infrastruktury społecznej, w tym m.in. szkolnictwa i ochrony zdrowia są zaspokojone. W związku z tym nie zachodzi potrzeba przeznaczania nowych obszarów poza wyznaczonymi w obowiązującym planie zagospodarowania przestrzennego.

Istniejący, niewykorzystany obecnie budynek szkoły w Strękowej Górze (FOT.24), może zostać przeznaczony na potrzeby szkolnictwa, co pozwoliłoby rozładować przeciążenie budynku mieszczącego szkołę podstawową i gimnazjum w Zawadach.

6.3. Obszary pod zabudowę mieszkaniową i zagrodową.

Budownictwo mieszkaniowe i zagrodowe należy lokalizować w obrębie obszarów zabudowy wsi lub bezpośrednio do nich przyległych lub w granicach siedlisk zabudowy kolonijnej. Poza tymi obszarami należy wprowadzić w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego zakaz zabudowy tego rodzaju, w szczególności na

gruntach lepszych niż V, VI klasa bonitacyjna. Nie należy dopuszczać do realizowania zabudowy rozproszonej.

Zabudowa powinna być realizowana wg następujących zasad:

- utrzymanie formy architektonicznej zabudowy odpowiedniej do skali i charakteru miejscowości,
- nawiązywanie do tradycji regionalnych (kształty dachów, rodzaj materiałów),
- ograniczenie wysokości budynków mieszkalnych.

Szczegółowe zasady kształtowania zabudowy należy określić w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

W obszarze wsi Zawady należy utrzymać teren pod budownictwo mieszkaniowe wyznaczony w obowiązującym miejscowym planie ogólnym zagospodarowania przestrzennego. Powierzchnia wyznaczonego terenu pod funkcje mieszkaniowe około 20ha co powinno zapewnić realizację potrzeb w zakresie budownictwa mieszkaniowego.

6.4. Obszary pod zabudowę rekreacyjną.

Obszarami predestynowanymi do funkcji rekreacyjnej są szczególnie tereny położone w dolinie Narwi. Pod zabudowę rekreacyjną mogą być przeznaczone tereny w sąsiedztwie wsi Targonie Wielkie (rejon ujścia Śliny do Narwi). Teren ten (o powierzchni kilkudziesięciu hektarów) powinien być objęty planem miejscowym, w którym należy określić szczegółowo sposób parcelacji gruntów, rodzaj zabudowy, rozwiązania w zakresie gospodarki ściekowej i odpadów. Można również dopuścić tego rodzaju zabudowę w obszarach zabudowy i bezpośrednio przyległych wsi Łaś Toczyłowo, Rudniki, Strękowa Góra, Góra Strękowa.

7. Kierunki rozwoju komunikacji i infrastruktury technicznej.

7.1. Komunikacja.

7.1.1. Sieć drogowa.

7.1.1.1. Drogi krajowe.

- 1) Droga krajowa nr 8 - zaliczona jest do układu dróg ekspresowych. Po trasie drogi wyznaczono przebieg drogi międzynarodowej E-67 i drogi ekspresowej VIA BALTICA łączącej Finlandię i kraje nadbałtyckie z Europą Zachodnią.

Zgodnie z opracowaną, na zlecenie inwestora Generalną Dyрекcją Dróg Publicznych w Warszawie Oddział Północno – Wschodni w Białymstoku, uproszczoną koncepcją programowo – przestrzenną przystosowania drogi krajowej Warszawa – Białystok do parametrów drogi ekspresowej na odcinku km 108+420 – 186+880, drogę nr 8 należy przewidywać jako dwujezdniową drogę ekspresową. Szerokość rezerwy pasa terenu w liniach rozgraniczających powinna wynosić 90 m, w tym 50 m w granicach pasa drogowego drogi głównej kl. S. Pozostałą część terenu przeznacza się na równoległe pasy drogowe dróg klasy D po obu stronach drogi głównej wraz z rezerwą terenu na uzbrojenie i pas ochronny zieleni.

Zakłada się budowę wiaduktu łączącego drogi powiatowe nr 23517 Zawady – Cibory – droga nr 8 i nr 23549 droga nr 8 – Krzewo Nowe oraz lokalizację MOP (miejsce obsługi podróżnych) w pobliżu projektowanego wiaduktu.

Proponuje się przyjęcie dla całego odcinka drogi następujących linii zabudowy:

- dla zabudowy mieszkaniowej – 90m od zewnętrznej krawędzi jezdni drogi głównej dla budynków jednokondygnacyjnych i 110m dla budynków wielokondygnacyjnych,
- dla zabudowy niemieszkaniowej – min. 40m od krawędzi jezdni.

Zgodnie z art. 43 ust. 1 ustawy o drogach publicznych (Dz. U. z 2000r. Nr 71, poz. 838) obiekty budowlane przy drodze ekspresowej poza terenem zabudowanym powinny być usytuowane w odległości od krawędzi jezdni nie mniejszej niż 40m. Ze względu na uciążliwości spowodowane natężeniem ruchu, należy przyjąć za właściwą odległość nowej zabudowy mieszkaniowej większą niż dopuszczona przepisami szczególnymi po szczegółowej analizie występujących i mogących wystąpić uciążliwości oraz uwarunkowań lokalnych.

2) droga krajowa nr 64 - zaliczona do dróg klasy G – główne, powinna spełniać wymagania techniczne i użytkowe dla tej klasy drogi określone w rozporządzeniu Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie (Dz. U. z 1999r. Nr 43, poz. 430) tj.:

- szerokość pasa drogi w liniach rozgraniczających – min. 25m, (należy pozostawić szerokość określoną w obowiązującym planie zagospodarowania przestrzennego tj. 28m),
- należy ograniczyć liczbę i częstość zjazdów przez zapewnienie dojazdu z innych dróg niższych klas, szczególnie dla terenów przeznaczonych pod zabudowę,

nokondygnacyjnych - 50m i 70m, od krawędzi jezdni, dla budynków wielokondygnacyjnych (propozycja zarządcy drogi), dla obiektów niemieszkalnych – 10m na terenie zabudowanym i 25m poza terenem zabudowy (linie zabudowy należy przeanalizować szczegółowo na etapie sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego uwzględniając występujące i mogące wystąpić uciążliwości oraz warunki lokalne).

Należy przewidzieć, w celu poprawienia bezpieczeństwa, przebudowę skrzyżowania drogi krajowej nr 64 z drogami powiatowymi nr 23155 i 23515 w pobliżu Strękowej Góry.

7.1.1.2. Drogi powiatowe.

50,7% dróg powiatowych posiada nawierzchnię bitumiczną, jednak aż 18,732 km (35%) dróg posiada nawierzchnię gruntową.

W strategii zrównoważonego rozwoju powiatu białostockiego do roku 2010 przewidziano modernizację drogi powiatowej nr 23510 Rudniki – Łaś Toczyłowo – Targonie Wity – Zawady oraz drogi powiatowej nr 23517 Zawady – Cibory – Witki – Cibory Gałęckie – droga nr 8.

7.1.1.3. Drogi gminne.

W ogólnej sieci dróg na terenie gminy drogi gminne znajdujące w najgorszym stanie technicznym, często jako nieurządzone drogi gruntowe. Wymagają zdecydowanych nakładów inwestycyjnych w celu doprowadzenia ich do parametrów technicznych, określonych w przepisach cyt. rozporządzenia, a nawet do przejezdności.

Bieżące remonty i modernizację dróg należy wykonywać z uwzględnieniem priorytetów dla:

- odcinków obsługujących największą liczbę mieszkańców i obszary o najwyższej w skali gminy aktywności gospodarczej,
- odcinków o największych zagrożeniach funkcjonowania ruchu.

7.1.2. Komunikacja autobusowa.

Przewiduje się oparcie publicznej komunikacji zbiorowej na transporcie autobusowym. Należy stworzyć warunki do obsługi komunikacyjnej z zachowaniem standardu maksymalnej odległości od miejsca zamieszkania do przystanku autobusowego 2 km.

Podstawowym warunkiem, aby przedsiębiorstwa autobusowe, czy indywidualni przewoźnicy byli zainteresowani obsługą komunikacyjną miejscowości na terenie gminy jest doprowadzenie stanu dróg do odpowiednich standardów technicznych.

7.1.3. Tereny do wytyczenia ścieżek rowerowych.

Ścieżki rowerowe powinny pełnić przede wszystkim rolę komunikacyjnych szlaków turystycznych w obszarach potencjalnie atrakcyjnych dla turystów. W związku z tym, należy przy modernizacji istniejącej sieci drogowej (dróg powiatowych i gminnych) przewidzieć możliwość wykonania ścieżek rowerowych lub ciągów pieszo – rowerowych o parametrach zgodnych z przepisami rozporządzenia w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie.

Ciągi rowerowe należy przewidzieć na szlakach, w rejonie doliny Śliny i Narwi: Zawady – Targonie Wity – Targonie Wielkie – Łaś Toczyłowo – Rudniki Duże – Strękowa Góra – Ieśniczówka – Góra Strękowa oraz rzeka Narew – Strękowa Góra – jez. Maliszewskie – Chlebotki – Konopki Klimki – Zawady.

Ścieżki rowerowe powinny też pełnić rolę komunikacyjną dla mieszkańców gminy. Wyznaczenie odpowiednich ciągów rowerowych przyczyni się do wygody i bezpieczeństwa ruchu.

7.2. Zaopatrzenie w wodę.

Za jedną z pilniejszych potrzeb inwestycyjnych na terenie gminy należy uznać rozbudowę sieci wodociągowej i docelowe zwozociągowanie wszystkich gospodarstw.

Zgodnie z opracowaną w 2001 roku „Koncepcją gospodarki ściekowej, odpadami stałymi, zaopatrzenia w wodę i dróg gminnych” dla gminy Zawady, istniejące ujęcie wody w Zawadach należy zmodernizować, rozbudować sieć z przeznaczeniem do zasilenia następujących miejscowości: pozostałej części wsi Zawady, Konopki Pokrzywnica, Konopki Klimki, Trgonie Krytuły, Targonie Wity, Targonie Wielkie, Łaś Toczyłowo, Rudniki Małe, Rudniki Duże.

Z istniejącego ujęcia wodociągowego w Ciborach Gałęckich o dużej wydajności, po rozbudowie sieci, przewiduje się możliwość zasilenia w wodę pozostałych miejscowości.

7.3. Odprowadzenie i oczyszczanie ścieków.

Niemniej pilną potrzebą, a ze względu na zagrożenie dla środowiska niezbędną, jest realizacja systemu kanalizacji wsi i oczyszczania ścieków komunalnych.

System ten powinien opierać się na grupowej oczyszczalni ścieków z punktem zlewnym i indywidualnych przyzagrodowych biologicznych oczyszczalniach ścieków.

W miejscowości Zawady przewiduje się budowę grupowej oczyszczalni ścieków z punktem zlewnym dla jednostki osadniczej Zawady z planowaną ilością podłączonych gospodarstw 103. W pozostałych miejscowościach oczyszczanie ścieków należy oprzeć na przydomowych oczyszczalniach ścieków. Planowana ilość gospodarstw obsługiwanych przez takie oczyszczalnie wynosi 742.

Należy dążyć do eliminowania odprowadzania ścieków do zbiorników bezodpływowych ze względu na zagrożenie dla wód gruntowych. Zbiorniki na ścieki należy traktować jako rozwiązanie przejściowe.

7.4. Gospodarka odpadami stałymi.

W kwestii gospodarki odpadami należy dokonać przesądzeń dotyczących budowy składowiska odpadów stałych. Ze względu na skalę ilości mieszkańców i koszt budowy gminnego składowiska zasadne jest rozważenie sposobu usuwania odpadów w sposób dotychczasowy tj. zorganizowany odbiór śmieci przez wyspecjalizowane przedsiębiorstwo na podstawie umów zawartych z zarządem gminy lub bezpośrednio z właścicielami nieruchomości.

System ten powinien być oparty na zastosowaniu pojemników 7m³, rozstawionych w miejscowościach lub mniejszych pojemnikach w gospodarstwach.

Docelowo należy dążyć do selektywnej zbiórki odpadów i budowy składowiska. W przypadku budowy składowiska odpadów z przeznaczeniem jedynie dla samej gminy Zawady przewiduje się teren o powierzchni min. 1 ha w rejonie kolonii Grabnik w pobliżu drogi krajowej nr 64. Przewidywany czas eksploatacji takiego wysypiska wynosi 28 lat.

Przystąpienie do budowy składowiska na terenie gminy powinno być oparte na konsultacji z zarządem powiatu białostockiego oraz zarządami gmin sąsiednich w kwestii obsługi przez to składowisko terenów ościennych. W wymiarze ekonomicznym prawdopodobnie tylko składowisko o charakterze ponadlokalnym byłoby uzasadnione.

W przypadku budowy składowiska odpadów na terenie gminy Zawady o charakterze ponadgminnym, zasadne jest usytuowanie go w miejscu określonym w obowiązującym planie zagospodarowania przestrzennego w rejonie wsi Chlebiotki.

Mankamentem lokalizacji składowisk jest usytuowanie ich w strefie proponowanego obszaru chronionego krajobrazu. Wskazanie innej lokalizacji, poza tymi obszarami, ze względu na inne uwarunkowania jest mało realne.

Na podstawie art. 135 ust.1 ustawy z 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627) dla tego rodzaju inwestycji tworzy się obszar ograniczonego użytkowania. Granice tego obszaru i ograniczenia w zakresie przeznaczenia terenu tworzy wojewoda w drodze rozporządzenia.

7.5. Elektroenergetyka.

Zadania wynikające z potrzeb rozwoju gminy:

- budowa stacji transformatorowych 15/0,4 kV,
- budowa linii 15 kV zasilających stacje transformatorowe i linii niskiego napięcia.

Zadania ponadlokalne.

- budowa linii 400 kV Narew – Elk – Alytus, łączącej systemy energetyczne Polski i Litwy w celu poprawy zasilania elektroenergetycznego północno – wschodnich regionów Polski; parametry techniczne:
 - rozstaw słupów co 350 – 450 m,
 - zajęcie terenu ok. 60 m² pod słup,
 - przewody robocze typu AFL-8 52,5 mm², przewody odgromowe typu AFL – 1,7 70mm² i AFL -1,7 95mm², konstrukcje wsporcze Y25,
 - długość proponowanej trasy na obszarze gminy 13,98 km,
 - przewidywana rezerwa terenu o szer. 90m (po 45 m od osi linii), rzeczywista rezerwa terenu zostanie ustalona po określeniu obszaru ograniczonego użytkowania,
 - zakaz skrzyżowania linii z zabudową.

Trasa przebiegu linii WN nie powinna ograniczać rozwoju przestrzennego gminy. Pas ochronny, wolny od zabudowy powinien zapobiec negatywnym wpływom oddziaływania pól elektromagnetycznych.

7.6. Gazownictwo.

Z ustaleń strategii rozwoju województwa podlaskiego oraz planów rozwoju przedsiębiorstwa gazowniczego wynika, że na obszarze gminy nie przewiduje się budowy sieci przesyłowych gazu ziemnego, w związku z czym w najbliższym okresie zaopatrzenie gminy w gaz sieciowy nie nastąpi.

7.7. Telekomunikacja.

Pomimo niskiego wskaźnika gęstości (177,7 na 1000 mieszkańców) liczba abonentów na terenie gminy wynosi 564, co na ogólną liczbę 572 gospodarstw rolnych i 708 mieszkań nie jest niskim wskaźnikiem.

Podstawowym kierunkiem rozwoju telekomunikacji jest dostosowanie systemu do potrzeb wynikających z rozwoju zagospodarowania przestrzennego gminy i obecnych potrzeb mieszkańców.

7.8. Obrona cywilna i ochrona przeciwpożarowa.

7.8.1. Zalecenia z zakresu obrony cywilnej.

Zalecenia do planu zagospodarowania przestrzennego w zakresie obrony cywilnej:

- w budynkach przemysłowych, usługowych, użyteczności publicznej, mieszkalno –usługowych, mieszkalnych – na etapie sporządzania planów zagospodarowania przewidzieć ukrycia,
- w rejonach budownictwa jednorodzinnego przewidzieć ukrycia typu II, wykonywane w budynkach przez mieszkańców we wła-

snym zakresie w okresie podwyższonej gotowości obronnej państwa,

- zarezerwować tereny pod budowę awaryjnych studni wody pitnej (7,5 l na osobę na dobę); odległość studni od budynków mieszkalnych max. 800m,
- istniejące studnie zabezpieczyć przed likwidacją i przystosować do sprawnego uruchomienia w sytuacjach kryzysowych,
- oświetlenie zewnętrzne przystosować do wygaszania i zaciemniania,
- w układzie projektowanych ulic i modernizowanych dróg zachować szerokość uniemożliwiającą ewentualne zagruzowanie, umożliwić połączenie z traktami przelotowymi w celu ewakuacji ludności, wyznaczyć trasy przejazdu dla pojazdów z ładunkami toksycznymi,
- nie dopuszczać do likwidacji istniejących obiektów OC.

7.8.2. Ochrona przeciwpożarowa.

Zalecenia w zakresie ochrony przeciwpożarowej:

- utrzymać istniejące obiekty Ochotniczej Straży Pożarnej,
- przy realizacji sieci wodociągowej przewidzieć na terenach zabudowanych odpowiednią ilość hydrantów w odległości nie mniejszej niż co 100m,
- przy projektowaniu i modernizacji obiektów przemysłowych przewidzieć drogi pożarowe,
- w budynkach mieszkalnych i inwentarskich projektowanych i modernizowanych stosować pokrycia niepalne, eliminować pokrycia łatwopalne w budynkach istniejących,
- budynki zaopatrzyć w instalację odgromową.

8. Obszary, dla których sporządzanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego jest obowiązkowe.

Ustawa z 7 lipca 1994r. o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 1999 r. Nr 15, poz. 139 z późn. zm.) generalnie uznaje, że tworzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego należy do wyłącznej kompetencji gminy. Jednakże, wobec braku obowiązku sporządzania przez gminy planów miejscowych, pojawiła się konieczność zagwarantowania realizacji w planowaniu przestrzennym pewnych celów publicznych, należących do zadań własnych gminy lub wykraczających poza te zadania, a wynikających z przepisów szczególnych lub programów rządowych. Dlatego w ustawie wyliczono enumeratywnie przypadki, w których gmina jest zobowiązana do sporządzania miejscowego planu.

Zgodnie z art. 13 ust.1 cyt. ustawy miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego sporządza się obowiązkowo:

- jeżeli przepisy szczególne tak stanowią, (po upływie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie przepisu szczególnego),
- dla obszaru, na którym przewiduje się zadania dla realizacji programów wojewódzkich służących realizacji ponadlokalnych i regionalnych celów publicznych oraz programów zawierających zadania rządowe służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych, (po upływie 3 miesięcy od dnia ustalenia warunków wprowadzenia zadania rządowego lub wojewódzkiego do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego),
- dla obszaru, na którym przewiduje się zadania dla realizacji lokalnych celów publicznych, z wyjątkiem zadań związanych z budową urządzeń infrastruktury technicznej w granicach pasa drogowego; zadaniem dla realizacji celów publicznych jest każda działalność państwa lub właściwej jednostki samorządu, o ile wymaga ustalenia warunków zabudowy i zagospodarowania terenu i jest finansowana w całości lub części z budżetu państwa

lub samorządu; za zadanie dla realizacji celów publicznych może być także uznane, na wniosek właściwego ministra lub wojewody, zadanie służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych, realizowane w całości ze środków własnych inwestora,

- dla obszarów, które mogą być przeznaczone pod zabudowę mieszkaniową wynikającą z potrzeby zaspokajania potrzeb mieszkaniowych wspólnoty samorządowej,
- dla obszarów, dla których sporządzanie miejscowych planów jest obowiązkowe na podstawie przepisów szczególnych, ze względu na istniejące uwarunkowania, (po upływie 2 miesięcy od dnia złożenia wniosku o wydanie decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu),
- dla obszaru, na którym przewiduje się budowę obiektów handlowych o powierzchni sprzedażowej powyżej 1000m² – w gminach o liczbie mieszkańców do 20000.

W obecnym stanie prawnym, na podstawie obowiązujących przepisów, gmina nie jest zobowiązana do sporządzania planu zagospodarowania przestrzennego dla w/w obszarów.

8.1. Obszary, dla których obowiązek sporządzenia planu miejscowego może wynikać z przepisów szczególnych.

W świetle obowiązujących przepisów na terenie gminy mogą powstać obszary dla, których sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego będzie obowiązkowe:

- art.7 ust.1 ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych; przeznaczenie gruntów na cele nierolnicze i nieleśne dokonuje się w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, (dot. wszelkich inwestycji, nie służących wyłącznie produkcji rolniczej i przetwórstwu rolno – spożywczemu, które wymagają

ustalenia warunków zabudowy i uzyskania pozwolenia na budowę),

- art. 34 ust.2 ustawy z dnia 16.10.1991r. o ochronie przyrody (Dz. U. Nr 114, poz. 492 z późn. zm.) ; dla wyznaczenia obszarów i zespołów poddawanych ochronie przez radę gminy (dot. obszaru chronionego krajobrazu lub uznania terenu za zespół przyrodniczo – krajobrazowy, jeżeli wojewoda nie wprowadził form ochrony),
- art. 53 ust.1 ustawy Prawo geologiczne i górnicze; dla terenu górniczego sporządza się plan miejscowy.

8.2. Obszary, dla których sporządzenie planów miejscowych może być obowiązkowe ze względu na istniejące uwarunkowania.

Konieczność opracowania planu miejscowego o odpowiednim stopniu uszczegółowienia, umożliwiającym podział geodezyjny na działki budowlane i drogi dojazdowe oraz rozmieszczenie urządzeń infrastruktury technicznej, występuje dla terenów określonych w studium, jako przeznaczone pod inwestycje budownictwa mieszkaniowego w obszarze miejscowości Zawady. Jest to teren we wschodniej części Zawad, wyznaczony pod budownictwo mieszkaniowe w obowiązującym planie zagospodarowania przestrzennego.

Rada gminy może podjąć uchwałę o przystąpieniu do sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla danego obszaru, z tym, że projekt planu musi być spójny z ustaleniami niniejszego studium.

9. Obszary przewidywane do realizacji zadań i programów wynikających z polityki określonej w strategii rozwoju województwa.

9.1. Polityka przestrzenna państwa i samorządu województwa w obszarze gminy.

Zgodnie z art. 6 ust.5 pkt 8 ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym, studium powinno określać obszary przewidywane do realizacji zadań i programów wynikających z polityki określonej w ustaleniach strategii rozwoju województwa, zawartych w planie zagospodarowania przestrzennego województwa.

W planie zagospodarowania przestrzennego województwa uwzględnia się zadania rządowe, służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych, wpisane do rejestru zadań rządowych i zadań samorządu województwa.

9.1.1. *Programy zawierające zadania rządowe i wojewódzkie służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych.*

Podstawowymi mechanizmami, w oparciu o które rząd realizuje swoje zamierzenia zawarte w koncepcji polityki przestrzennego zagospodarowania kraju (uchwalona przez Sejm RP w dniu 17 listopada 2000r. M.P. z 2001r. Nr 56), są programy zawierające zadania rządowe oraz programy wojewódzkie.

Programy zawierające zadania rządowe są uzgadniane z organami administracji rządowej m.in. w zakresie spójności z koncepcją polityki zagospodarowania przestrzennego kraju oraz z sejmikiem województwa w zakresie spójności z planem zagospodarowania przestrzennego województwa. Warunkiem zatwierdzenia programów przez Radę Ministrów jest zapewnienie środków finansowych na realizację zobowiązań, wynikających z opracowania zmiany planu miejscowego gminy.

bowiazań.

Wojewoda sporządza i prowadzi wojewódzki rejestr, w którym zamieszcza zadania rządowe i zadania samorządu województwa, wynikające z tych programów.

9.1.2. Zasady realizacji zadań rządowych i zadań samorządu województwa.

Warunkiem realizacji zadań rządowych lub samorządu województwa jest ich wprowadzenie do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy. Po wpisaniu zadania do wojewódzkiego rejestru, przedstawiciel rządu, którym jest wojewoda lub marszałek w przypadku samorządu województwa, przystąpi do negocjacji z gminą. Przedmiotem negocjacji będzie określenie warunków wprowadzenia zadania do planu miejscowego gminy w zakresie przede wszystkim kosztów sporządzenia zmian planu miejscowego, wykupu gruntów lub odszkodowań z tytułu obniżenia wartości gruntów i ograniczeń z ich korzystania.

Jeżeli negocjacje nie doprowadzą do uzgodnienia z gminą warunków wprowadzenia zadania rządowego do planu, rozstrzygnięcie podejmie Rada Ministrów.

Jeżeli zadanie zostanie wprowadzone do planu miejscowego gminy, a strona rządowa lub samorządu województwa nie przystąpi do jego realizacji, gminie będzie przysługiwało odszkodowanie za szkody spowodowane tym odstąpieniem, o czym, w przypadku sporu rozstrzygnie sąd.

Ryzyko wprowadzenia do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego zadania, nie ujętego w zatwierdzonym lub ogłoszonym programie ponosi w całości gmina, w związku z czym nie będą jej przysługiwać żadne roszczenia odszkodowawcze.

9.2. Zadania rządowe i samorządu województwa, służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych.

Z powodu braku opracowanego planu zagospodarowania przestrzennego województwa (w trakcie opracowania) i braku wojewódzkiego rejestru zadań rządowych oraz zadań samorządu wojewódzkiego, określenie obszarów dla realizacji ponadlokalnych celów publicznych rządowych i samorządu wojewódzkiego oparto na informacji Zarządu Województwa Podlaskiego opracowanej na podstawie Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2010.

W oparciu o tę informację można stwierdzić, że zadaniami rządowymi lub zadaniami samorządu województwa o charakterze ponadlokalnym i regionalnym będą:

- budowa linii energetycznej wysokiego napięcia 400 kV Narew – Elk – Alytus,
- budowa drogi ekspresowej Via Baltica w ciągu obecnej drogi krajowej nr 8,
- modernizacja drogi krajowej nr 64.

9.3. Pozostałe zadania i programy wynikające z polityki określonej w strategii rozwoju województwa.

W oparciu o strategię rozwoju województwa podlaskiego, w strukturze funkcjonalno – przestrzennej gminy należy określić:

- objęcie statusem otuliny Biebrzańskiego Parku Narodowego i Obszaru Chronionego Krajobrazu terenów położonych w obszarze dolnej Narwi,
- obszar chronionego krajobrazu w obszarze doliny rzeki Śliny (FOT.21),
- rezerwat przyrody w obszarze Jeziora Maliszewskiego (FOT.11),

- obszar chronionego krajobrazu Doliny Narwi na terenach bagiennych i leśnych w zachodniej części gminy (FOT.9),
- obszar turystyczny: Biebrzański Rejon Turystyczno – Wypoczynkowy (*walory wypoczynkowe doliny Narwi i kompleksów leśnych okolic wsi Chlebotki*).

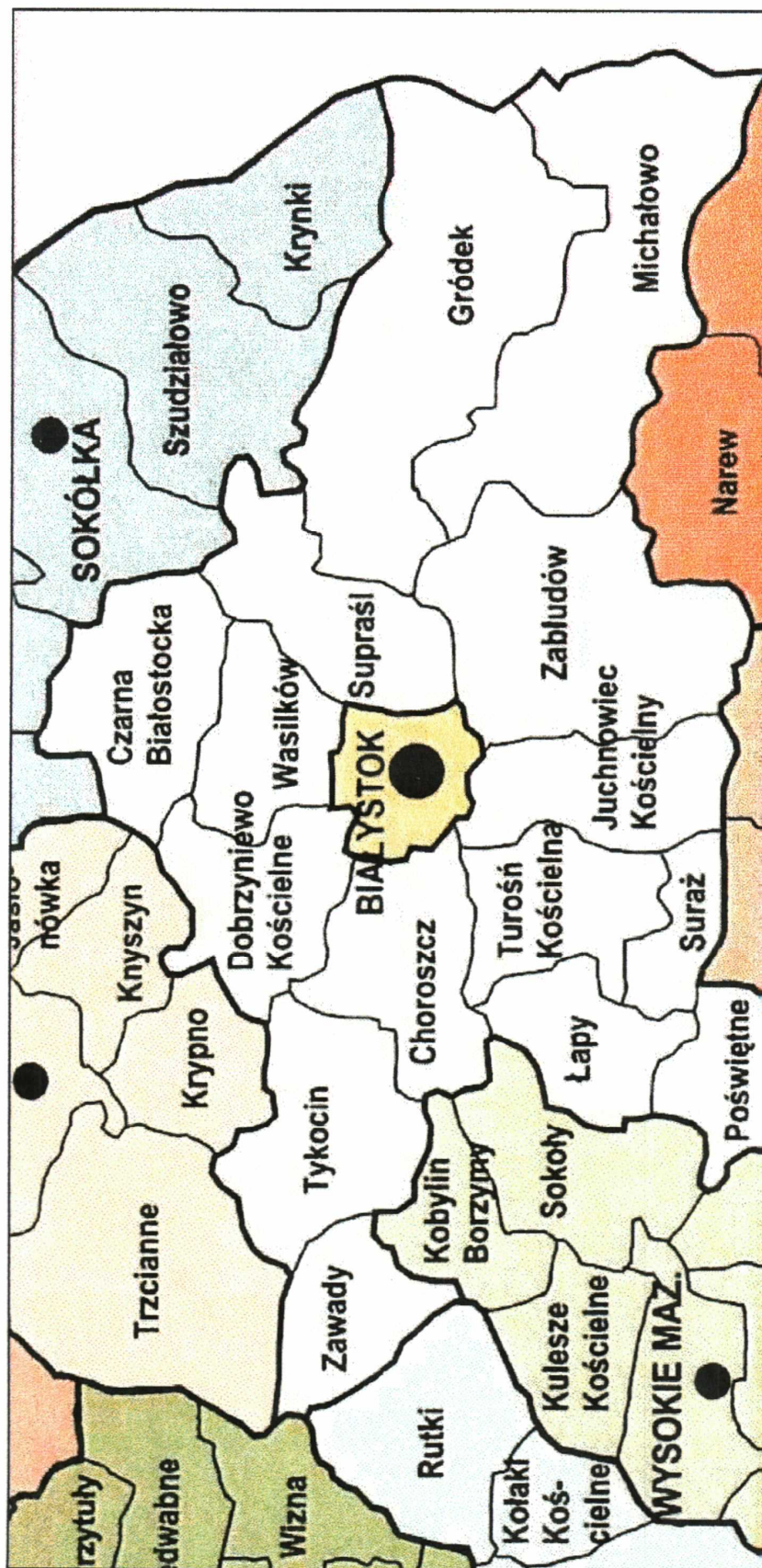
LITERATURA

1. *Analiza możliwości lepszego wykorzystania potencjału produkcyjnego*. Instytut Melioracji i Użytków Zielonych, Zakład Urządzania Rolniczej Przestrzeni Produkcyjnej, Falenty 1995.
2. *Atlas Rzeczypospolitej Polskiej*. Główny Geodeta Kraju, Warszawa 1993-1997.
3. Bodziony B., Dziwiński R., Gniadzik P. *Zagospodarowanie przestrzenne*. PCB Sp. z o.o., Warszawa 1998.
4. Górniak A. *Klimat województwa podlaskiego*. Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej, Oddział w Białymstoku, Białystok 2000.
5. Kondracki J. *Geografia regionalna Polski*. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2000.
6. Maciak F. *Ochrona i rekultywacja środowiska*. Wydawnictwo SGGW, Warszawa 1999.
7. Mocek A., Drzymała S., Maszner P. *Geneza, analiza i klasyfikacja gleb*. Wydawnictwo Akademii Rolniczej im. Augusta Cieszkowskiego w Poznaniu, Poznań 1997.
8. Niewiadomski Z. *Wspólnota* (28). 1998.
9. *Plan przestrzennego zagospodarowania gminy Zawady*. WBBP w Łomży, Łomża 1982.
10. *Rocznik statystyczny województwa podlaskiego*. Urząd Statystyczny w Białymstoku, Białystok 2000.
11. *Stan środowiska województwa podlaskiego*. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska, Białystok 2000.
12. *Strategia rozwoju obszaru funkcjonalnego Zielone Płuca Polski*. NFOŚ Biuro Porozumienia Zielone Płuca Polski, Białystok-Gdańsk-Olsztyn-Toruń-Warszawa 1999.
13. *Strategia rozwoju województwa podlaskiego do roku 2010*. Zarząd Województwa Podlaskiego, Białystok 2000.
14. *Strategia rozwoju województwa podlaskiego, I. Diagnoza stanu istniejącego*. Zarząd Województwa Podlaskiego, Białystok 1999.
15. *Strategia zrównoważonego rozwoju gminy Zawady do roku 2010*. Zarząd Gminy Zawady, Białystok 2000.
16. *Strategia zrównoważonego rozwoju powiatu białostockiego do roku 2010*. Zarząd Powiatu Białostockiego, Białystok 2001.
17. Uggle H. *Gleboznawstwo rolnicze*. PWN, Warszawa 1976.

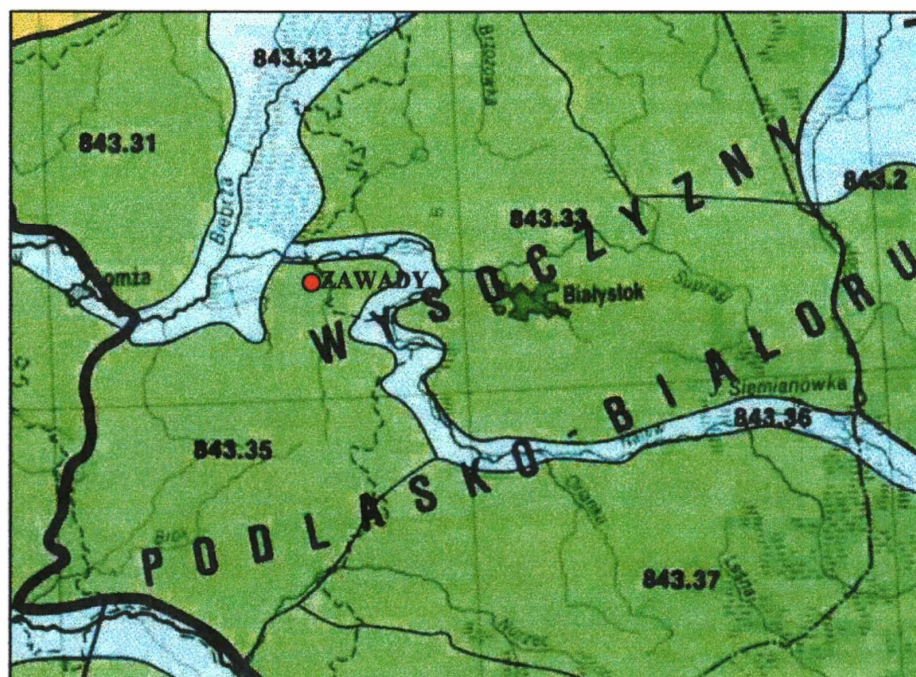
WYKAZ RYSUNKÓW

RYS.1	Położenie administracyjne gminy Zawady.
RYS.2	Położenie fizyczno - geograficzne gminy Zawady.
RYS.3	Położenie przyrodnicze gminy Zawady.
RYS.4	Formy terenu -gminy Zawady.
RYS.5	Obszary funkcjonalne województwa podlaskiego.

RYS.1 Położenie administracyjne gminy Zawady.

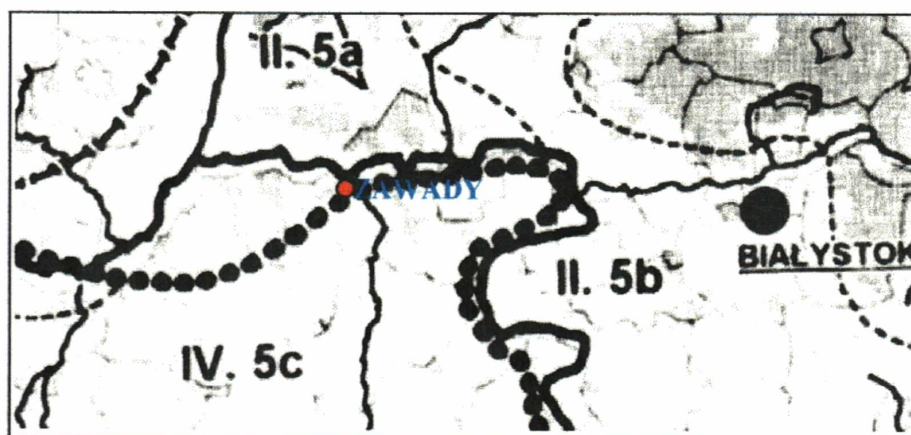

RYS.2 Położenie fizyczno-geograficzne gminy Zawady.

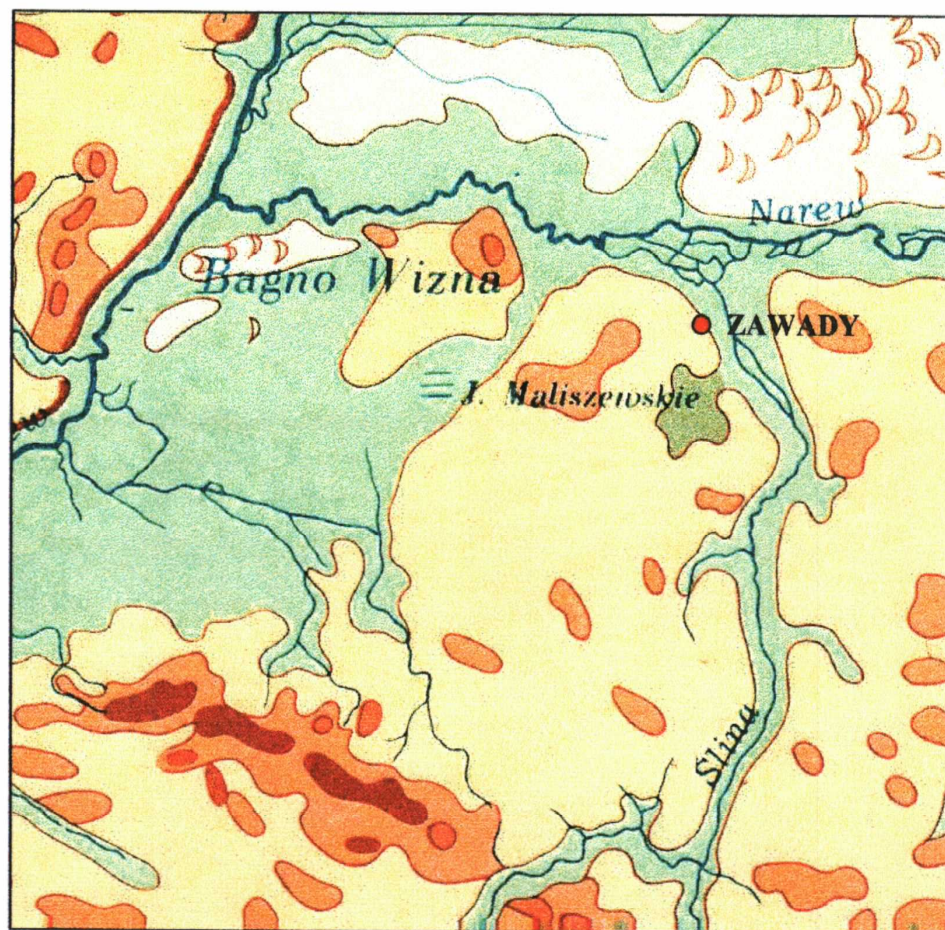
Oznaczenia mezoregionów w tekście.

Rys.3 Położenie przyrodnicze gminy Zawady.

- II.5a -KRAINA MAZURSKO-PODLASKA, Dzielnicza Wysoczyzny Białostockiej, Mezoregion Kotliny Biebrzańskiej
- II.5b -KRAINA MAZURSKO-PODLASKA, Dzielnicza Wysoczyzny Białostockiej, Mezoregion Wzniesień Sokółsko-Białostockich
- IV.5c -KRAINA MAZOWIECKO-PODLASKA, Dzielnicza Niziny Podlaskiej i Wysoczyzny Siedleckiej, Mezoregion Wysoczyzny Bielskiej

RYS.4 Formy terenu gminy Zawady.

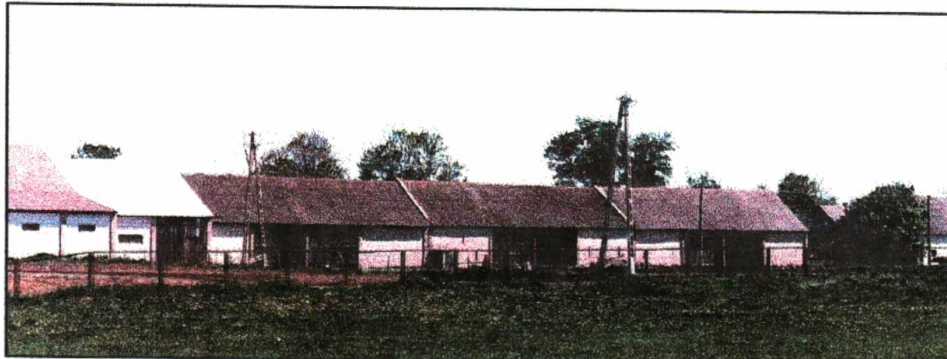
- pagórki morenowe (spadki 10° - 35°)
- pagórki morenowe zdenudowane (spadki 5° - 15°)
- wysoczyzna morenowa falista (spadki 2° - 5°)
- wysoczyzna morenowa płaska (spadki poniżej 2°)
- dna dolin rzecznych
- zamknięte zakłęsłości bezodpływowe

WYKAZ FOTOGRAFII

- FOT.1 Budynki inwentarskie - Strękowa Góra 2001r.
- FOT.2 Dzikie wysypisko śmieci przy drodze Chlebotki Stare - Targonie Krytuły 2001r.
- FOT.3 Zespół kościoła filialnego p.w. narodzenia N.M.P. - Cibory Kołaczki 2001r.
- FOT.4 Cmentarz z okresu I i II wojny światowej - Strękowa Góra 2001r.
- FOT.5 Mogiła z okresu II wojny światowej - Łysa Góra 2001r.
- FOT.6 Kaplica cmentarna mur., 1878r. na cmentarzu - Zawady 2001r.
- FOT.7 Kapliczka przydrożna mur. z końca XIXw. - Zawady 2001r.
- FOT.8 Stodoła drewn./mur., lata 20 XXw. - Zawady Marylki 2001r.
- FOT.9 Mgła na łąkach torfowiskowych - Chlebotki Nowe 2001r.
- FOT.10 Rzeką Narew i jej dolina - Łaś Toczyłowo 2001r.
- FOT.11 Widok na Jezioro Maliszewskie 2001r.
- FOT.12 Doprowadzalnik główny zasilający w wodę obiekt melioracyjny „Bagno Wizna” - Chlebotki Nowe 2001r.
- FOT.13 Budynek szkoły podstawowej i gimnazjum - Zawady 2001r.
- FOT.14 Kościół katolicki - Zawadach 2001r.
- FOT.15 Kościół katolicki - Chlebotki Nowe 2001r.
- FOT.16 Hotel turystyczny Chlebotki Nowe 2001r.
- FOT.17 Nowo zbudowany most przez rzekę Narew - Łaś Toczyłowo 2001r.
- FOT.18 Miejsce śmierci dowódcy obrony odcinka Wizna kpt. Raginisa - Góra Strękowa 2001r.
- FOT.19 Dolina rzeki Narwi - Strękowa Góra 2001r.
- FOT.20 Dolina rzeki Narwi - Strękowa Góra 2001r.
- FOT.21 Dolina rzeki Śliny - Zawady 2001r.
- FOT.22 Stara Zabudowa - Łaś Toczyłowo 2001r.
- FOT.23 Zabudowa wkomponowana w otoczenie - Strękowa Góra 2001r.
- FOT.24 Budynek po szkole podstawowej - Strękowa Góra 2001r.

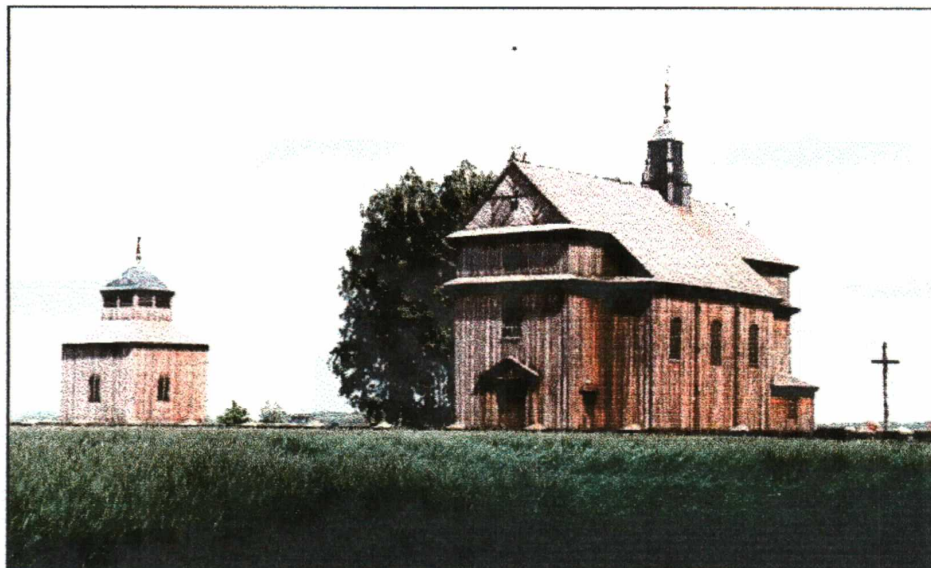
FOT.1 Budynki inwentarskie - Strękowa Góra 2001r.

FOT.2 Dzikie wysypisko śmieci przy drodze Chlebotki Stare - Targonie Krytuły 2001r.

FOT.3 Zespół kościoła filialnego p.w. Narodzenia N.M.P. - Cibory Kołaczki
2001r.

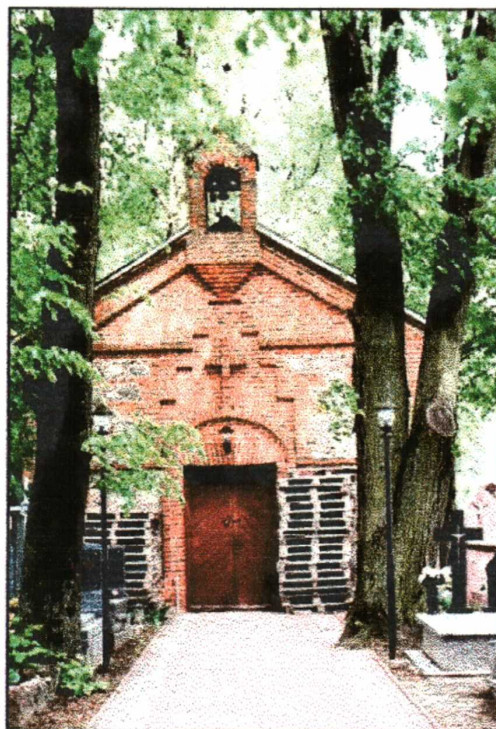
FOT.4 Cmentarz z okresu I i II wojny światowej - Strękowa Góra 2001r.

FOT.5 Mogiła z okresu II wojny światowej - Łysa Góra 2001r.

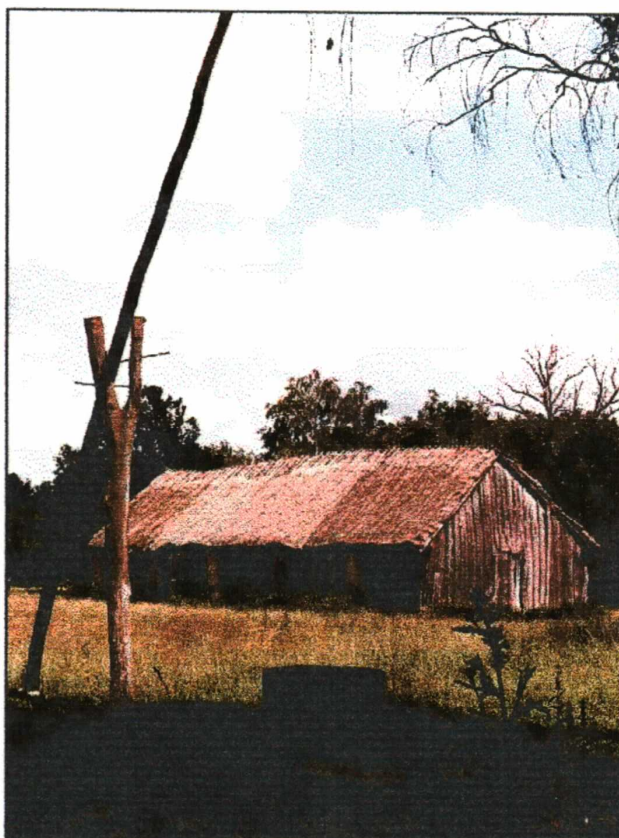
FOT.6 Kaplica cmentarna mur., 1878r. na cmentarzu - Zawady 2001r.

FOT.7 Kapliczka przydrożna mur. z końca XIXw. - Zawady 2001r.

FOT.8 Stodoła, drewn./mur., lata 20 XXw. - Zawady Marylki 2001r.

FOT.9 Mgła na łąkach torfowiskowych - Chlebotki Nowe 2001r.

FOT.10 Rzeka Narew i jej dolina - Łaś Toczyłowo 2001r.

FOT.11 Widok na Jezioro Maliszewskie 2001r.

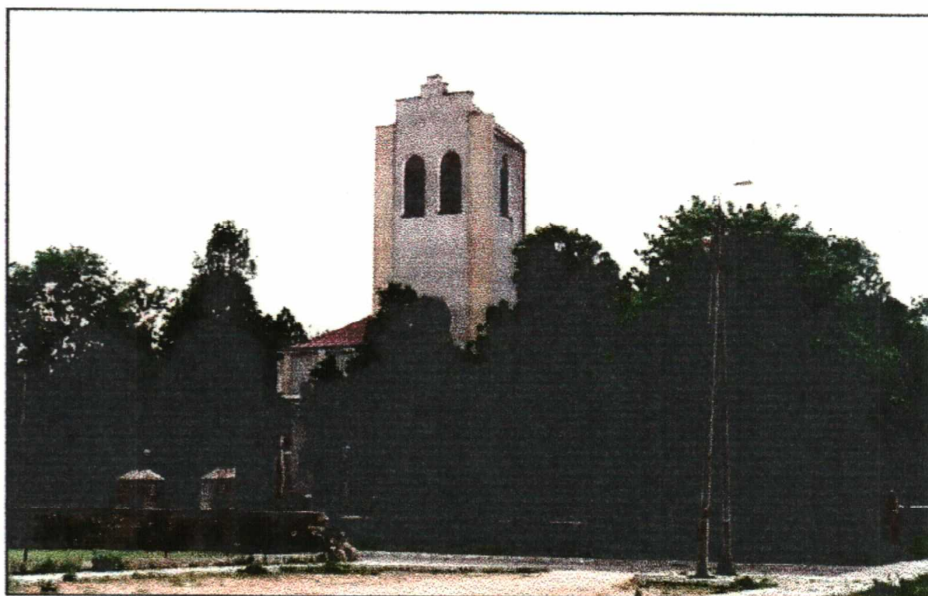
FOT.12 Doprowadzalnik główny zasilający w wodę obiekt melioracyjny „Bagno Wizna” -Chlebotki Nowe 2001r.

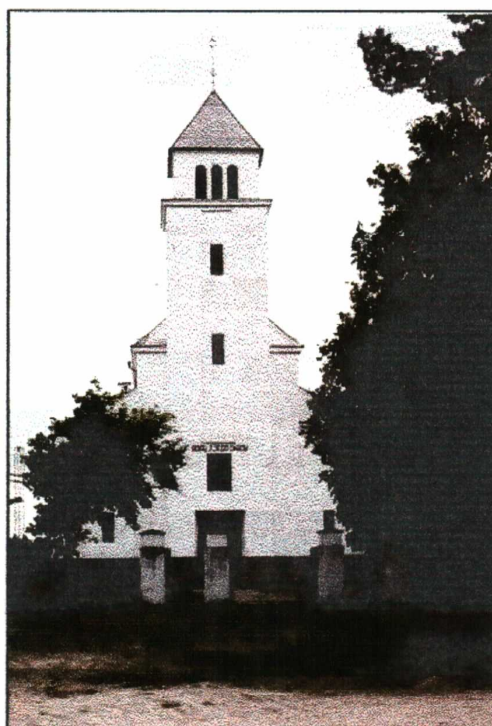
FOT.13 Budynek szkoły podstawowej i gimnazjum - Zawady 2001r.

FOT.14 Kościół katolicki - Zawady 2001r.

FOT.15 Kościół katolicki - Chlebotki Nowe 2001r.

FOT.16 Hotel turystyczny - Chlebotki Nowe 2001r.

FOT.17 Nowo zbudowany most przez rzekę Narew - Łaś Toczyłowo 2001r.

FOT.18 Miejsce śmierci dowódcy obrony odcinka Wizna kpt. Raginisa - Góra Strękowa 2001.

FOT.19 Dolina rzeki Narwi - Strękowa Góra 2001.

FOT.20 Dolina rzeki Narwi - Strękowa Góra 2001.

FOT.21 Dolina rzeki Śliny - Zawady 2001.

FOT.22 Stara zabudowa - Łaś Toczyłowo 2001.

FOT.23 Zabudowa wkomponowana w otoczenie - Strękowa Góra 2001.

FOT.24 Budynek po szkole podstawowej - Strękowa Góra 2001.

